

CLASSICS DEL
CRISTIANISME - I

FRANCESC D'ASSÍS
ESCRITS

INTRODUCCIÓ

No és fàcil d'apropar-se a sant Francesc. I la dificultat no consisteix pas en la falta de documentació. Sant Francesc és un dels personatges de l'edat mitjana amb més documentació biogràfica, i sobre la seva vida tenim fins i tot bastants escrits contemporanis. La cúria romana aviat s'ocupà de Francesc i del seu moviment i, d'això, n'hi ha també constància escrita. Però sobretot, com és lògic, d'on tenim més biografies i recopilació d'anècdotes de la vida de sant Francesc és de la comunitat de frares que ell mateix va fundar. D'altra banda, aquesta mateixa proliferació de material és el gran inconvenient a l'hora de voler saber críticament què fou realment sant Francesc. És el problema, ja clàssic, de la fiabilitat de les fonts, i conegut amb el nom de «qüestió franciscana».

La disparitat i la contradicció entre fonts primitives es deu sobretot a la forta polèmica que se suscità dins la comunitat, ja en vida de Francesc, i que després de la seva mort va esquinçar la comunitat en dos partits enfrontats: el cos de la comunitat per un costat, i els anomenats «espirituals» per un altre. Cadascun d'aquests partits va escriure les seves biografies de Francesc i a través d'elles volia ratificar la seva posició. D'aquí la gran divisió de les biografies antigues entre les oficials i les no oficials: les que la comunitat encarregà d'escriure (Tomàs de Celano i sant Bonaventura) i les restants¹. Això no obstant, Celano emprà les altres fonts a l'hora d'escriure, i algunes biografies tardanes dels espirituals també utilitzaven la primera i la segona biografia de Celano.

Un altre element distorsionador és la tendència a fer encabir Francesc en els motlles preestablerts d'allò que era considerat com a tipus clàssic de santedat. Això queda clar, sobretot, en les biografies oficials, on a vegades es forcen les dades per adaptar la biografia de Francesc a les de sant Agustí, de sant Joan o de sant Martí. Però també les no oficials intenten d'encabir Francesc en motlles. Sovint ho fan també en les vides dels sants anteriors, però sobretot, en contradicció amb la imatge romàntica que hi ha dels espirituals, intenten d'encabir Francesc en la idea preestablerta del que ha d'ésser la vida religiosa piadosa. Moltes vegades, comparant textos paral·lels, les biografies no oficials apareixen més encarcarades i preocupades per retallar certes espontaneïtats del Sant d'Assís.

Per resoldre aquest problema de les contradiccions entre les biografies hom ha fet servir la mateixa metodologia que en l'exegesi bíblica. S'ha intentat discernir el Francesc de la història, del Francesc fruit de la polèmica, i diferenciar-lo, en el possible, dels intents de reduir-lo a motlles preexistents. No s'ha de pensar, però, que en les biografies primitives només hi ha una mera manipulació interessada. Aquestes biografies han nascut en la millor de les situacions humanes per a comprendre una altra persona; no pas des d'una postura

¹ Tomàs de Celano (+1260), escriví dues *Vides* (1228 i 1246-47); sant Bonaventura (+1274), una *Llegenda major* (1262) i una *Llegenda menor* (1263). Entre les altres biografies, la més important és la *Llegenda de Perusa* (s. XIII), així com també la dita dels *Tres companys* (s. XIII). Són més tardanes (s. XIV) *l'Espill de perfecció* i *Les Floretes*, la més difosa de totes, que ha gaudit d'una gran popularitat, bé que el seu text, de profund contingut religiós, és problemàtic des d'un punt de vista històric.

neutra i indiferent, sinó des d'un compromís de vida. Aquests biògrafs eren homes que descobriren Francesc i en restaren marcats. Ho escriuen des de la vida i des de l'experiència, i, lògicament, són parcials, però no pas innobles. Hi posen tot el foc d'algú que s'hi juga la vida.

Cal dir també que, malgrat aquestes parcialitats, els estudis actuals van fent molta llum per aproximar-se d'una manera honesta i crítica a la vida d'aquest home sense fronteres que ha marcat la història de la humanitat. I això gràcies, en gran part, a un criteri que ja P. Sabatier, el pioner de l'estudi crític sobre sant Francesc, havia proclamat i utilitzat (1894). Aquest criteri, que ens fa de guia en el bosc atapeït de documents, són els propis escrits de sant Francesc. Ells seran els qui en cas de contradiccions entre les fonts biogràfiques antigues diran l'última paraula. No sempre serà aplicable aquest criteri, perquè són pocs els escrits de sant Francesc i difícils de datar; però, quan ho sigui, serà el criteri decisiu.

1. FRANCESC I EL SEU TEMPS

Abans de la conversió (1181/82-1207)

Francesc és en constant diàleg amb el seu temps. No es comprèn aquest home sinó com una resposta als interrogants i els sofriments del seu temps i del seu país. Resposta d'un home, certament, però resposta des de la fe. Des de l'experiència de Déu. I és això darrer el que el fa contemporani nostre.

En temps de Francesc, les ciutats tornen a recuperar el protagonisme que durant segles havien perdut. I aquest despertar de les ciutats comporta el sorgiment d'una nova classe social: els burgesos. S'obren rutes comercials. La noblesa veu perdre part de la seva força. No són estranys els casos de nobles que s'han de vendre les possessions per pagar els deutes contrets amb la burgesia. Aquesta comença a reivindicar els seus drets; vol entrar en la vida pública, que fins llavors era reservada als nobles. La mateixa noblesa canvia d'imatge d'identificació. El noble no vol ésser ja el *senior* seriós i solemne de respectables cabells blancs, sinó el jove cavaller, que no està tant preocupat per la conservació de la tradició com per la recerca de la glòria a través del risc i l'aventura. Les croades ajudaven a forjar aquesta imatge i alhora obrien noves rutes al comerç.

A l'Església ens trobem amb el llarg pontificat d'Innocenci III, un papa amb forts contrastos. Fou un home de gran vitalitat, que tingué a les seves mans les regnes de l'Occident. Els seus escrits traspuen una visió molt pessimista del món. Era home de govern més que pastor, però sincerament preocupat per la reforma de l'Església. Tot i aquest gran poder (o precisament per causa d'ell), l'Església vivia una profunda crisi. S'havia adaptat amb tanta eficàcia al món feudal, que li costava d'assumir els canvis que anaven naixent. Els monestirs, antics centres culturals i d'evangelització, anaven quedant desplaçats. La vida es movia i creixia a les ciutats, i el clergat no hi estava a l'altura. S'havien fundat, certament, escoles a l'entorn de les catedrals, però restaven tancades a un nucli molt reduït. El poble quedava sense cura pastoral qualificada. A més, la jerarquia de l'Església no volia renunciar als seus privilegis feudals i, així, topava amb la

burguesia, i augmentaven les injustícies que repercutien en les classes més baixes. L'Església contrastava fortament amb l'Evangelí. Tot això féu que anessin sorgint moviments espirituals que volien un retorn més sincer a l'Evangelí. Són els anomenats moviments evangèlics o pauperístics, que presenten una gran varietat. Començant pels creients fervents i sincers, passant per moviments reivindicatius, fins a arribar als càtars, on sota un aparent retorn a l'Evangelí hi ha una religió diferent a la cristiana. El catarisme canalitzà reivindicacions socials i nacionals que desembocaren en un dels episodis més tristos de la història de l'Església: la croada anti-càtara², durant la qual, justament, es desenvolupa la vida religiosa de Francesc.

A més de la contestació d'aquests grups, l'Església topà amb el desvetllament de l'imperi. Fins llavors el títol d'emperador no era gaire més que honorífic. Amb les noves vies de comunicació obertes pel comerç, el poder imperial retrobà la gran possibilitat d'esdevenir real. L'emperador tenia, però, un gran rival: el papa. I això sobretot a Itàlia, on el papa no volia de cap manera que els estats pontificis quedessin empresonats al nord i el sud per la mateixa potència. I, com a teló de fons, no podem oblidar l'islam. La seva presència amenaçadora provocà les croades; però també fou un pol d'atracció cultural i religiós i una porta oberta a l'intercanvi econòmic i comercial.

Tots aquests fets tingueren repercussions molt directes en la petita ciutat d'Assís.

Francesc hi nasqué el 1181/82. Li posaren el nom de Joan. El seu pare, Pietro Bernardone, un comerciant de teles, era fora en un viatge comercial; quan tornà, canvià el nom del nen pel de Francesc.

Si consultem les biografies antigues per saber com era el jove Francesc, ens trobarem desconcertats. La primera vida de Tomàs de Celano ens paria d'una vida totalment lliurada al pecat, que fins sobresortia entre els seus contemporanis. En canvi, el mateix Tomàs de Celano en la seva segona biografia ens presenta sant Francesc com un preservat per la gràcia enmig d'un món de pecat i dolenteria. Sant Bonaventura, en la seva *Llegenda Major*, segueix la segona biografia de Celano i presenta Francesc com un jove impecable i piadós. Davant d'aquestes divergències, cal consultar els propis escrits de sant Francesc. Hi trobem una referència clara que dóna raó a la primera biografia de Celano. En el *Testament* Francesc descriu el temps anterior a la seva vida religiosa com un «estar en pecats». I, certament, no es tracta d'una pura fórmula, sinó que expressa com ell va sentir aquells anys.

Per a fer-nos càrrec del que Francesc vol dir amb l'expressió «estar en pecats», cal tenir en compte que va participar en quatre confrontacions bèl·liques. La ciutat d'Assís a la darreria del segle XII era governada per un lloctinent de l'emperador. El 1198, quan Francesc tenia 16 anys, el papa reconquerí la ciutat. En l'interregne, els ciutadans d'Assís enderroquen la fortalesa i emmurallen la ciutat i la declaren independent. Un any més tard els burgesos s'alcen contra els nobles, que han de fugir a Perusa. El 1202 Perusa declara la guerra a Assís, que perd en la sagnant batalla de Collestrada. Francesc és fet presoner durant un any. Té llavors 20 anys. El 1204 Gauthier de Brienne passa per Assís animant a

² Dita també croada albigesa, començà el 1209 i s'acabà el 1244, amb la caiguda de Montsegur.

allistar-se als exèrcits pontificis. Serà la darrera aventura militar de Francesc.

Malgrat aquest quasi-estat de guerra constant, la vida continuava a la ciutat d'Assís, sobretot amb les seves festes. Moltes eren relíquies del seu passat pagà on la cristianització a vegades només consistia en el nom: sant Nicolau, sant Eucolà, etc. Encara que la festa comencés amb l'ofici religiós, desembocava la majoria de vegades en veritables orgies, tant que fins el papa els escriu una carta amb els tons més negres i amenaçadors. I, certament, Francesc no en quedava pas al marge, ja que fou coronat rei del jovent d'Assís, segons que consta a l'arxiu de la ciutat. Ell n'exercí amb un to fortament personal, sia pels seus dots de poeta, sia per les possibilitats econòmiques que li oferia el seu pare. Tenia una gran generositat a l'hora de pagar les festes i li agradava de vestir-se de la manera més elegant possible.

El que més li dolgué d'aquesta època fou la seva poca sensibilitat davant els pobres i marginats del seu temps. Diu textualment: «Quan estava en pecat em repugnava molt de veure leprosos». Els leprosos eren la màxima expressió d'una quantitat de persones, que, marginades de tot, malvivien i estaven en les pitjors situacions. Eren les víctimes de les guerres, els mutilats, els qui fugien de les situacions inhumanes del camp i formaven grups errants, gent de tota classe que eren carn de canó i víctimes de totes les revoltes. És sobretot amb relació a aquests que ell sentirà la seva riquesa i prepotència com un «estar en pecats».

La conversió (1202-1208)

La conversió de sant Francesc és un procés que durà tres anys. Segons Celano, Francesc morí vint anys després de la seva conversió. Si la seva mort fou el 1226, cal datar la seva conversió el 1206. Però també sabem per les biografies antigues que el procés s'inicià tres anys abans, al final de l'any de captiveri que hagué de sofrir arran de l'enfrontament de Perusa amb Assís el 1202. Té llavors uns 21 anys, i després d'una llarga malaltia fruit del temps de la presó, Francesc se sent abatut i trist. Per esvair les espesses boires que l'envolten, cerca el contacte immediat amb la natura, recorre les contrades més estimades i que més l'havien impressionat en temps passats. Però la decepció és total: sent un buit que treu el sentit a tot el que fins llavors havia fet. Li falta quelcom. Continua cercant i, així, comença uns anys de recerca on s'acumulen tot un munt de fets a vegades difícils d'ordenar i de saber-ne la cronologia exacta.

En la recerca de l'alegria perduda, Francesc es glria vers l'ideal cavalleresc. Malgrat la força de la classe burgesa, aquesta no havia forjat encara uns ideals diferenciats dels de la noblesa; més aviat havia fet seu l'antic ideal dels nobles. Francesc es llançà en aquesta direcció amb totes les seves forces. Havia crescut sota aquest ideal des de les seves primeres lletres que aprengué a l'església que tenia per patró sant Jordi plasmació religiosa d'aquest ideal, passant per les cançons trobadoresques sobre el rei Artús, els cavallers de la taula rodona, etc., fins al jurament feudal que hagué de fer a partir de 14 anys. Era tot el tram social que estava amarat d'aquests ideals. Sobretot des que Jerusalem havia calgut en mans d'infidels, planava contínuament sobre la cristianitat la crida a les croades i, amb ella, l'exaltació de l'ideal cavalleresc. Per això quan, el 1204,

Gauthier de Brienne cerca joves que es vulguin allistar als exèrcits pontificis, Francesc hi entreveu la gran ocasió. S'ajunta a l'expedició, però a 40 quilòmetres de Spoleto el toma a assaltar la buidor. El mateix que li passà amb la natura li passa ara amb l'ideal cavalleresc. No hi troba sentit: «Francesc, a qui és millor servir, a l'amo o al servent?», «per què serveixes el servent?». Toma a Assís desorientat i inquiet. Exteriorment res no canvia, fins sembla que es doni amb més intensitat a les festes i als jocs.

És per aquestes dates que és nomenat rei del jovent. Amb tot, com més intensament es deixa portar pel joc i la diversió, més insistentment se li presenta la seva buidor. Una nit, després d'un banquet, té una vivència nova. No sols sent l'agror del sense sentit, que sempre intentava fer callar amb més soroll, sinó que ara sent una atracció, una seducció, una dolçor. Sense adonar-se'n s'allunya del grup, es queda sol. Hi ha quelcom que l'omple. Quan els companys se n'adonen i li pregunten, tot fent broma, si està enamorat, ell ha de respondre que sí. Des d'aquest moment comença a recercar la solitud, en grutes, esglésies abandonades, boscos. És ara quan millor encaixa la seva anada a Roma de què ens parlen les biografies antigues. Allí, amb un dels seus gestos que concreten profundes intuïcions, intercanvia els seus vestits amb els d'un pobre. I s'asseu entre els captaires demanant almoïna. Tot això succeeix dos anys després d'haver deixat l'exèrcit del papa. Som al 1206, any en què els biògrafs daten la conversió.

Francesc, en el seu *Testament*, quan descriu sumàriament aquest període, posa tres moments. Primer paria de quan estava en pecats, després de quan començà a fer penitència i, en tercer lloc, de quan va sortir del segle. Sembla, doncs, que en tornar de Roma començà una nova forma de vida que no era un «sortir del segle», o sia una forma de vida religiosa, sinó que, dins la forma normal de fer, vivia més intensament donat a les exigències de fe. Aquesta era una forma institucionalitzada, anomenada de penitència, i que en època de sant Francesc tenia nombrosos adeptes i molt actius. Tant és així que, el 1221, Honori III els donà una reglamentació pròpia, el *Memoriale*. Tenien les seves arrels en l'antiga pràctica de la penitència sacramental, d'on els venia el nom. Molts d'aquests grups de penitents foren influïts pels moviments evangèlics de l'època, i el mateix Francesc hi influí i fins exhortà més tard a abraçar aquesta forma de vida.

Una de les múltiples concrecions que tenia aquest «fer penitència» era la cura dels leprosos i la reconstrucció d'esglésies. Això és el que Francesc farà. El fet de pertànyer als «penitents» féu que Francesc fos jutjat pel poder eclesiàstic i no pel civil, quan el seu pare s'oposà al camí començat i fins el denuncià per malversar els seus béns. Davant del bisbe i la gent reunida, el fill de Pietro Bernardone esdevé Francesc d'Assís. Hereu dels gestos profètics que són en si mateixos més intel·ligibles que qualsevulla explicació, Francesc es despulla i torna al seu pare tot el que d'ell portava: «d'ara endavant ja no diré més "pare meu" a Pietro Bernardone sinó Pare nostre que esteu en el cel». Amb tot, en aquests moments no fa un canvi de forma de vida. Segueix amb més radicalitat la forma de vida de penitència. Prova d'ésser acollit en un monestir, però és rebut tan asprament que en marxa al cap de poc temps. Continua la vida de penitència amb el tracte amb els leprosos i reconstruint l'església de sant Damià. Ja no amb els diners del seu pare, sinó amb les seves pròpies mans.

Sembla que porta aquesta forma de vida durant dos anys. En aquest context

les biografies diferencien dos moments. Un primer és el discerniment definitiu de la seva forma de vida; el segon és l'acolliment dels primers germans. En canvi, en el seu *Testament* Francesc sembla que ho lligui en un sol esdeveniment: «I després que el Senyor em donà germans, ningú no em mostrava què havia de fer, ans el mateix Altíssim em va revelar que havia de viure segons la forma del sant Evangeli³». I sembla que, a part l'autoritat del *Testament*, el fet esdevé més lògic des d'aquesta perspectiva, ja que la forma del sant Evangeli fa referència a la forma de vida que Jesús i els seus deixebles portaven i, per tant, que implica la vida en comú. Així és més lògic pensar que Francesc tingué aquesta intuïció quan rebé els primers germans. Aquesta intuïció, aquesta «revelació», cal tenir-la present per a entendre què pretenia Francesc: volia imitar la forma de vida de Jesús amb els seus deixebles. D'aquí l'accent posat en la itinerància, la pregària, la vida en comú, la predicació. D'aquí el respecte, des de l'inici, a la diversitat de carismes i de formes diferents. Certament que, en forjar el seu ideal, fou influït pels moviments pauperístics o evangèlics de l'època, fins pels herètics, però cal remarcar que, àdhuc a nivell d'ideal, la seva òptica era diversa. Ell no intentarà imitar la primitiva comunitat de Jerusalem, i encara menys la interpretació idealitzada que en feien la majoria de moviments pauperístics. I és important de notar això, perquè aquesta visió de Francesc trenca amb l'encarcament que porta a la intolerància i al neguit perfeccionista de no pocs grups. En canvi, l'ideal de la comunitat dels dotze amb Jesús permet d'assumir les contradiccions i les imperfeccions, sense perdre de vista l'únic fonament: Jesús. I aquest ideal no és simplement una estructura que només es pugui viure en l'itinerància, sinó que Francesc mateix el farà adaptar a una forma de vida més sedentària. Perquè, de fet, la intuïció central de Francesc no és una estructura sinó una mística del seguiment en comú.

Francesc, en aquest punt, ha fet ja tot el recorregut en els principals punts del seu carisma. La seva pròpia conversió no es diferencia de la seva vocació, i la seva vocació no es diferencia de la forma de vida que ell volgué donar a la seva comunitat. Amb tot, aquest procés no és homogeni ni es pot valorar com d'igual importància en tots els seus punts. Hi ha un moment especialment nuclear i decisiu. El trobament personal de Francesc amb Jesucrist, que el féu canviar radicalment, no es féu en l'aïllament, ni en el pensament, sinó, com ell mateix descriu en el seu *Testament*, fou en la relació amb els altres: «Quan estava en pecats em semblava massa amarg de veure leprosos. I el Senyor mateix em conduí entre ells i amb ells vaig fer misericòrdia. I quan me n'apartava, allò que em semblava amarg se'm convertí en dolçor de l'ànima i del cos». Per a Francesc tot ha d'ésser subordinat a l'oració; però la relació amb els altres és, per a ell, el criteri últim d'autenticitat d'aquesta mateixa oració. No és que la substitueixi, però sí que la verifica i la autentifica. L'oració és el fons, la font i l'arrel de l'experiència de Francesc, que culminarà en l'amor. Diuen els biògrafs que, als inicis, Francesc volia que els qui demanaven d'entrar a formar part de la comunitat fessin ells també l'experiència de servir els leprosos.

³ Testament, 14.

Primitiva fraternitat (1208-1210)

Ens hem allargat explicant la conversió d'acord amb les biografies antigues i el *Testament* de sant Francesc, que donen una especial importància a aquests primers moments. Inicis que no són exclusivament de sant Francesc, sinó que hi és implicada la seva fraternitat. I aquesta implicació és per dos motius. Primer, perquè l'experiència de conversió de Francesc marcarà la forma d'ésser de la fraternitat. I segon, perquè en el mateix procés de descobrir el propi carisma intervé el fet que ell mateix transcriu en el seu *Testament* dient: «El Senyor em donà germans».

Quan un es pregunta si Francesc volia o no fundar un orde religiós, cal respondre amb una doble precisió. En un primer moment cal dir que no. Francesc no es proposava de fundar un orde, sinó que fou mogut per un anhel de sinceritat personal amb si mateix i amb Déu. No aglutinà ningú per anar a solucionar cap problema concret. La buidor de la seva vida el portà a ésser conscient de la seducció, de la crida de Déu. Fou una conversió personal. Ara bé, quan, com diu ell, «El Senyor em donà germans», llavors sí que descobreix la seva vocació com a fundador, que no exerceix a contracor, ni sense programa, sinó molt personalment i amb consciència que forma part de la seva vocació: «ningú no em mostrava què havia de fer, ans el mateix Altíssim em va revelar que havia de viure segons la forma del sant Evangeli».

Una segona precisió que cal fer és si el que ell volgué fundar fou un orde en el sentit ple de la paraula o simplement un moviment més o menys espontani. En aquest punt, com en l'anterior, cal superar la imatge massa romàntica de sant Francesc, filla de P. Sabatier, i atendre'ns als textos, que no donen per a tant com a vegades se'ls fa dir. Segons els estudis de K. Esser, podem dir amb tota claredat que Francesc volgué fundar un orde des de l'inici que rebé germans. Els dóna una Regla i un hàbit (que no era simplement el vestit dels pagesos de l'època) i respecte dels quals ell tenia una cura i responsabilitat pastoral. La voluntat de fundar un orde queda clara quan, amb el reduït nombre de dotze germans, demana ja l'aprovació de la seva Regla: «I jo, amb poques paraules i simplement ho vaig fer escriure i el senyor Papa m'ho confirmà». Aquest primer contacte amb Roma no fou gaire afortunat, segons sembla entreveure's de les biografies, tot i que la política de Roma en aquells moments era d'aproximació als grups i moviments que anaven sorgint, per a poder encarrilar-los dins l'ortodòxia. Amb tot, Francesc, després d'alguns dubtes per part de la cúria, només rep l'aprovació oral. És l'anomenada *Regla no butllada*.

Som entre el 1209 i el 1210, quatre anys després de la seva conversió. Ell mateix descriu així la seva fraternitat:

«I aquells que venien a rebre la vida donaven als pobres tot el que podien tenir i estaven contents amb una túnica, apedaçada de dins i de fora, amb la corda i les bragues. I no volíem tenir mes. Els clergues dèiem l'ofici segons els altres clergues i els Tecs deien el parenostre i ben volenterosament romaníem en les esglésies. I érem il·letrats i súbdits de tothom. I jo treballava amb les meves

⁴ Testament, 15.

mans, i vull treballar, i vull fermament que els altres frares treballin en una feina que s'adigui a l'honestedat. I els qui no en saben, que n'aprenquin, no pas per la cupiditat de rebre el preu del treball, ans pel bon exemple i per rebutjar l'ociositat. I quan no se'ns doni el preu del treball, recorreguem a la taula del Senyor, demanant almoïna de porta en porta. El Senyor em revelà que diguéssim la salutació: Que el Senyor et doni la pau⁵».

Consolidació i expansió del carisma (1210-1220)

Després de l'aprovació oral de la Regla, veiem Francesc donat a l'acció. Són deu anys (1210-1220) de predicació i d'expansió de la fraternitat. Però no ens faríem una idea gaire bona del que succeï si el veiéssim només lliurat a l'activitat. Són anys que també aprofundeix en la vida fraterna i insisteix a «no extingir l'esperit de la santa oració i devoció». Amb tot, l'activitat pastoral és realment notable. A part la predicació itinerant, emprèn tres vegades el viatge cap a terres de sarraïns, cosa que aconsegueix a la tercera. En el segon intent passa per Catalunya (1213), però cau malalt. Arran d'aquest pas per les terres catalanes hi ha una munió de llegendes i capelles que recorden el seu pas concret⁶. Més problemàtica, des d'un punt de vista històric, és la seva anada a Santiago.

Finalment, el 1219, Francesc aconsegueix el seu objectiu: arribar fins a Síria i d'allí a Egipte, on troba els campaments dels croats, que assetjaven Damietta. Francesc s'hi presenta, però, amb l'única pretensió de poder parlar de tu a tu amb el soldà. És un dels fets de la vida de sant Francesc amb més testimonis. Tenim testimonis de dins l'Orde i de fora, cristians i musulmans⁷. És un episodi que cridà fortament l'atenció, en que després de múltiples negatives li donà el permís amb la condició de presentar-se a nivell personal i no com a representant de ningú.

Després d'algunes peripècies, Francesc s'entrevista amb el soldà aiúbida d'Egipte Màlik al-Kàmil (1218-1238). Aquesta trobada es degué fer segurament durant la treva (20 d'agost - 26 de setembre de 1219) per a negociar la pau durant el setge de Damietta. El soldà era un home culte que l'escoltà amb atenció i simpatia i fins li donà la possibilitat de quedar-se algun temps entre ells. El soldà quedà impressionat de Francesc, però també Francesc quedà impressionat del món musulmà i es noten moltes influències islàmiques en els seus escrits. Certament que aquest fet no tingué repercussions polítiques ni militars, però és un dels pocs fets evangèlics de les croades.

Aquestes anades a terres de sarraïns no esgoten l'activitat i els viatges d'aquesta etapa de la vida de sant Francesc. A la llum d'aquesta anada a l'Orient entenem un altre intent, aquesta vegada totalment frustrat: la seva anada a França. El 1217, Francesc, quan encara no havia aconseguit de realitzar el seu propòsit d'anar entre sarraïns, reunit en un capítol amb els altres frares decidí d'enviar germans a reglons llunyanes. Les biografies diuen que llavors ell, ja que

⁵ Testament, 16-23.

⁶ Es poden veure aplegades en alguns articles de *Catalunya social*, n.º 262, desembre de 1926. Segons la tradició, en caure malalt s'hostatjà a l'hospital de Sant Nicolau de Barcelona.

⁷ Vegeu la traducció d'aquests testimoniatges a J. A. GUERRA, *San Francisco de Asís* (BAC 399), Madrid 1978, p. 963-060, i també a F. OLGIAN - S. DA CAMPAGNOLA, *Fonti francescane*, Pàdua 1980, p. 1916-1921.

els germans havien estat enviats a llocs tan perillosos, emprèn el camí cap a França per compartir llurs fatigues i dificultats. Ara bé, no s'entén la raó que donen les biografies. Segons aquestes, és escollida França pel fet d'ésser un país catòlic i que professa a més un amor especial a l'Eucaristia. Però llavors no s'entén que la motivació del viatge sigui la de compartir les dificultats dels germans que anaven a regions llunyanes i perilloses, per tal com França és presentada com un oasi, i no pas com un lloc de dificultats. Per tant, sembla raonable pensar que Francesc volia anar cap a Provença, on feia temps que s'havia desplegat una croada contra els càtars. La situació era semblant a la lluita contra l'islam. Les mateixes raons religioses (i les seves implicacions econòmico-polítiques) eren esgrimides en tots dos casos. És força probable que Francesc volgués actuar de la mateixa manera que més tard ho faria en la croada contra l'islam. I si allà tingué l'oposició del legat pontifici, aquí s'hi oposà el cardenal Hugolí, que tingué més èxit que el primer, per tal com féu desdir Francesc del seu projecte. El secret està segurament en el fet que Francesc, en aquells moments, podia ésser confós fàcilment amb un càtar més (com de fet esdevingué als seus frares) i podia perillar la seva vida.

La relació de Francesc amb els moviments herètics (sobretot els càtars i valdesos) de l'època no es redueix a aquest punt. N'aprengué i n'assumí moltes coses, i a la vegada se'n distancià amb fermesa en dos punts. primer, pel seu sentit d'Església, que no es pot reduir de cap manera a una espècie de tàctica í, en segon lloc, pel seu profund humanisme que l'apartava de tota pretensió de perfecció i de puresa. I és aquest darrer punt el que l'allunya de tota actitud condemnatòria, sia de cara a l'Església, sia amb els grups herètics. L'actitud de Francesc davant d'aquests grups herètics, com davant dels abusos de l'Església, es pot resumir amb aquesta frase seva: «Qui nosaltres sentim... que Déu és blasfemat, beneïm-lo nosaltres⁸». En els seus escrits, on mal no es blasma ni els heretges ni l'Església, es poden llegir en positiu tots els abusos tant de l'Església com dels grups herètics. On veu una equivocació no intenta discutir-la, sinó que predica i, sobretot, fa el contrari, i amb l'exemple intenta convèncer. Si no hi reix, menys encara ho fa amb la dialèctica.

Durant aquest període (1210-1220) una persona especialment important intervé en la vida de Francesc: Clara⁹. Sense negar la profundíssima influència de Francesc en ella, cal també constatar la influència que ella exercí en Francesc en moments especialment delicats. Francesc escriví per a ella i les seves germanes alguns textos curts; alguns s'han con servat dins la regla que Clara escriví, d'altres s'han conservat a part i uns darrers s'han perd tots dos en la fe i en la pròpia vocació i està voltada de multitud de llegendes plenes de tendresa i fonda intuïció religiosa.

No fóra complet el quadre d'aquesta època si no féssim referència als penitents. Aquesta forma de vida, com hem vist anteriorment a Francesc Ell mateix féu vida de penitència. Durant era mateix en plena creixença, tant, que Honori III li donà una reglamentació, el *Memoriale*, el 1221. No es pot dir, doncs, que ell fundés aquest moviment, sinó que filés aviat l'avivà i exhortà molts que en

⁸ Regla no butllada, 17, 19.

⁹ Regla Vegeu la introducció a Clara d'Assís en aquest mateix volum.

formessin part. Sembla que d'alguna d'aquestes comunitats Francesc tingué una cura especial (d'aquí la *Carta a tots els fidels*, que hi sembla dirigida). Aquests grups reberen l'impacte de la seva espiritualitat. Les fonts parlen que n'hi havia molts que, sense deixar d'ésser seglars, imitaven la forma de fer de Francesc i els seus frares. Però al principi no fou un moviment diferent del de penitència. Fou després de la mort del Sant que, poc a poc, aquestes comunitats anaren prenent consciència de formar un grup diferenciat.

Tribulacions i profunditat (1220-1225)

L'última etapa de la vida de sant Francesc és una etapa de crisi a nivell comunitari, que repercutí profundament en Francesc. És en aquest temps que hem de datar quasi tots els seus escrits. És un temps de maduresa, en què la seva vivència de fe traspassà amb més força les portes de la mística.

La crisi esclatà durant la seva estada a Síria. *La Crònica* de Jordà de Giano (1262) ens ho descriu. Quan se n'anà Francesc, deixà dos vicaris, Mateu de Narni i Gregori de Nàpols. El primer perquè estigués establement a Santa Maria dels Àngels, centre de la comunitat, i hi rebés els candidats, i el segon, itinerant, per confortar els germans allí on s'estiguessin. Aquests, però, aprofitaren l'avinentsa per introduir canvis en la forma de vida dels germans. Normalment es pensa que aquests canvis relaxaren els costums, quan la realitat és a la inversa. Els dos vicaris introduïren molta més austeritat i rigorisme dins la comunitat. Augmentaren els dejunis i les abstinències, expressions d'una vida religiosa més austera, segons la visió rigorista de l'època.

Un frare, sense permís dels dos vicaris, travessà la mar i posà Francesc al corrent de les noves normes. En el moment que llegeixen aquestes normes Francesc i Pere Catani, el seu acompanyant, estan a punt de menjar-se un plat de carn que els havien preparat. Francesc mira Pere Catani i li diu: «què fem?», Pere Catani esquivava la decisió: «el que et sembli». Finalment conclou Francesc: «Mengem el que ens han preparat, com diu l'Evangelí». Francesc es veu desbordat. L'Orde havia crescut exageradament; encara que les xifres puguin estar inflades, el nombre pot oscil·lar entre 3.000 i 5.000 frares. El desordre dels qui es creien més representants dels primers moments desacreditava el carisma de Francesc i provocà la reacció contrària: cercar seguretat de formes més consagrades per la tradició. En aquesta línia, lògicament, hi ha també el cardenal Hugolí que, d'acord amb aquest sector, pressiona sant Francesc. Aquest agafa per la mà el cardenal i el porta davant del capítol i els diu: «Germans meus, germans meus, Déu em crida a caminar per la via de la simplicitat. No vull que em citeu cap Regla, ni la de sant Agustí, ni la de sant Bernat, ni la de sant Benet. El Senyor em va dir que volia fer de mi un boig en el món, i el Senyor no em va voler portar per cap altra saviesa que aquesta¹⁰».

En el *Testament*, Francesc diu que quan el Senyor li donà germans fou l'Altíssim mateix qui li revelà que haurien de viure segons la forma del sant Evangelí: «I jo amb poques paraules i simplement ho vaig fer escriure i el senyor Papa m'ho confirmà». Aquestes «poques paraules» s'anaren concretant i ampliant

¹⁰ Llegendes de Perusa, 19.

en els capítols. Cada vegada que els germans es reunien en capítol ampliaven la Regla segons els problemes amb què es trobaven. D'aquesta manera la Regla era fruit de la primera intuïció de Francesc i a la vegada fruit de la vida comuna de la primitiva comunitat. Francesc, volent salvar la primitiva forma de vida, agafà tot aquest material i el donà a fra Cesari d'Espira, biblista, que l'enriquí de cites bíbliques; després el presentà per ésser aprovat per Roma com a Regla definitiva de la comunitat, però no n'aconseguí l'aprovació. Aquest document anomenat *Regla no butllada*, és una bella expressió espiritual i descripció de la forma de vida de la primitiva comunitat, però no té, als ulls d'un canonista, la suficient concretesa i claredat. Som al 1221.

Francesc ha de redactar la Regla de nou. Puja a Fonte Colombo, prop de Rieti, i allí és ajudat per alguns germans. En la redacció última també hi intervenen els canonistes de la cúria i el mateix cardenal Hugolí. Tot i que es noten totes aquestes mans, se salvà el contingut més propi i fins i tot, en alguns aspectes, el carisma propi de Francesc és expressat amb més contundència i claredat.

Malgrat que finalment ha pogut expressar i veure confirmat el seu carisma, Francesc no té la pau. La sol·licitud dels germans continua essent font de tensions i neguits. No sap fins a quin punt ha de transigir i fins a quin punt ha d'adaptar-se a la nova situació. La responsabilitat l'aclapara. Encara que alguns hagin assegurat que Francesc va deixar d'ésser general de l'Orde, cal dir que no ho deixà d'ésser mal. Certament que hi ha escrits del sant que semblen indicar-ho, però un estudi aprofundit mostra el contrari. Per tant, Francesc no sols tenia la responsabilitat com a fundador sinó com a general de l'Orde. Tenia un vicari que, en el cas de fra Elies, tenia força atribucions, però l'última responsabilitat era d'ell. D'aquí l'angoixa i la tensió.

No s'alliberà mal del tot de l'angoixa que li portava la cura de la fraternitat. Aquest fet el féu reflexionar moltes vegades. I constantment hi ha indicis en les biografies i en els escrits d'aquesta dificultat. Moltes de les *Admonicions* són fruit d'aquest estat, com sobretot el text de la *Veritable alegria, i*, encara, el *Testament* mateix. Aquest últim ens mostra que fins al darrer moment li preocupà la cura dels germans.

En un dels moments de més llum s'adona que la comunitat no és d'ell sinó que està en d'altres mans. Aquest acte de fe l'alliberarà i el centrarà en l'únic necessari. Som al 1224, l'any de l'estigmatització de sant Francesc.

En aquest any pujà a la muntanya de la Verna¹¹, on hi havia una petita fraternitat eremítica, i on passà un cert temps de dejuni i pregària, com a preparació a la festa de l'arcàngel sant Miquel, patró de l'Església. Prop de la festa de l'Exaltació de la Creu (14 de setembre), tingué una profunda experiència mística, en la qual veié un serafí crucificat i rebé en el seu cos els estigmes de Jesucrist. Sant Bonaventura, que explica aquesta visió, descriu així el fet: «Quan desaparegué aquella visió, després d'un íntim i secret col·loqui, havia deixat en el cor de Francesc un ardor admirable i havia imprès en el seu cos una imatge conforme al Crucificat, com si una força liqüefactora de foc l'hagués marcat amb un segell, puix tot seguit començaren a manifestar-se, a les seves mans i als

¹¹ Muntanya dels Apenins toscano-emilians (1283 m d'altitud). El comte Orlando del Cattani en féu donació a sant Francesc.

seus peus, els senyals dels claus, la cabota dels quals sobresortia dins de les mans i damunt dels peus, quedant les seves puntes a la part exterior de les mans i a la planta dels peus. Semblantment, al seu costat dret apareixia una cicatriu vermellenca, com si hagués estat feta per una llança, d'on sortia freqüentment molta sang¹²».

L'estigmatització és un fet tant sobrevalorat en el passat com de difícil comprensió en el present. Des d'un punt de vista històric no es pot descartar. Hi ha massa testimonis qualificats i contemporanis i, en canvi, no hi ha cap refutació de l'època. Els estigmes són la visualització del camí de Francesc: la cristificació. No simplement fruit de la seva voluntat, sinó del diàleg, de la mística, de la relació amb Déu per Crist en el Foc del desig. L'estigmatització només es comprèn a la llum de la vida de Francesc. Als ulls de molts Francesc esdevingué llavors una relíquia vivent.

Després de l'estigmatització, Francesc tingué un fort impuls a predicar, fins i tot a tornar al servei dels leprosos. «Comencem, que fins ara no hem fet res». Hi ha en aquests moments multitud d'anècdotes de densa humanitat i de plena comunió amb tot el creat.

Els dos darrers anys (1225-1226)

Les forces ja comencen a fallar. La mateixa estigmatització havia debilitat fortament la salut ja prou precària i feble d'aquell home.

El 1224 és l'any que comença la davallada final de la salut en sant Francesc. En aquesta data tenia almenys tres malalties, segons l'estudi fet per O. Schmucki.¹³ Ja patia de malària crònica amb la consegüent anèmia i alteracions de fetge. A més, quan anà a l'Orient va contreure el tracoma, o sia una inflamació greu de la mucosa conjuntiva. A tot això cal sumar l'alteració de l'aparell digestiu a causa de la mala i irregular alimentació.

Davant l'agreujament de la salut fra Elies projecta de portar-lo a un famós metge de Rieti. Però pel camí té un atac de conjuntivitis i ha de romandre més de cinquanta dies a Sant Damià, en una caseta construïda pels frares. Aquells cinquanta dies li costen molt de passar, no sols pel dolor físic, sinó perquè entra en una profunda nit interna, segurament fruit de les tensions i les desavinences entre els frares, que el fan dubtar de la validesa de tot el seu esforç. És impressionant que en una nit, en què pel dolor i l'angoixa no pot dormir, amb els ulls gairebé cecs i el cor en les més fosques de les tenebres, neixi un dels cants més bells i cristal·lins d'afirmació de la vida, de la llum i de la fe: el *Càntic del germà Sol*. A mitjanit surt el Sol. L'acte de fe fou total, nu. La llum resplendia en les tenebres.

Finalment el porten a Rieti. Sabem que aquesta estada a Rieti fou entre el 23 de juny de 1225 i el 31 de gener de 1226, ja que hi fou rebut pel papa i la seva cúria. I sabem que Honori III estigué per aquestes dates a Rieti.

Els darrers temps de Francesc no es caracteritzen especialment per la seva

¹² SANT BONAVENTURA, *Llegenda Menor*, 13, 1-5.

¹³ O. SCHMUCKI, Gli ultimi due anni di S. Francesco d'Assisi e il rinnovamento della nostra vita, a *Laurentianum* 17 (1976) 209-250.

placidesa. Fra Elies fa tot el possible per alleujar el malalt i el trasllada d'ací d'allà en cerca del metge adequat. Va de Rieti a Fonte Colombo, on li apliquen la cauterització, sense cap resultat. Torna a Rieti, va a Siena on té una gran recaiguda i redacta un testament curt que expressa la seva darrera voluntat, ja que es pensa que no en sortirà. Millora i va a Cortona i d'allí retorna a Assís. La ciutat se n'alegra i envia soldats a custodiar-lo per por que la ciutat rival, Perusa, els robi la venerable relíquia.

No seria ajustat a la realitat imaginar Francesc en aquests moments inactiu o engolit per la malaltia. En una ocasió que el metge el ve a visitar, li explica el cas d'una pobre dona. Francesc l'escolta i s'interessa vivament i demana al metge que li faci el favor de tornar el mantell que portava Francesc ja que era d'aquella dona, que li havia deixat a ell. El metge compleix l'encàrrec, però queda sorprès en veure que la dona no en sabia res. Quan torna a veure a Francesc i li explica la reacció de la dona, ell li respon: «Tot el que tenim és deixat fins que no trobem algú més pobre que nosaltres». I en una altra ocasió semblant respon: «No vull ser un lladre, algú té més necessitat que jo».

Aquesta actitud activa, la manté fins al darrer moment. Després d'estar-se una bona temporada a Nocera, s'hostatja al bisbat d'Assís. L'escorta no l'abandona ni un sol moment. Redacta el *Testament*, on, tot revivint el seu itinerari, dóna les seves darreres recomanacions. És al palau del bisbe on rep la notícia de la irreversibilitat del seu estat, i afegeix l'última estrofa al Càntic al germà Sol: «Lloat sigueu per la germana mort». I demana perdó al germà cos. Des de l'inici de la seva estada al bisbat, l'actitud de Francesc feia posar nerviós fra Elies. Contínuament hom sentia cantar Francesc, a voltes sol, a voltes amb d'altres frares. Fra Elies finalment li crida l'atenció. Aquesta no és forma de comportar-se d'un que és tingut per sant en un moment tan greu com és estar a les portes de la mort. Francesc no deixa de cantar i, per no importunar fra Elies, se'n va a la Porciúncula, o Santa Maria dels Àngels. Francesc vol morir on va començar. En el viatge, en arribar al lloc on es pot contemplar tota la ciutat, fa parar la comitiva i es fa girar cap a ella, que no pot veure, i la beneeix.

L'instal·len en una cella prop de la capella. El 25 de setembre, que era divendres, i que ell pensava que era dijous, es fa llegir el capítol 13 de l'Evangeli de sant Joan i, seguint un antic ús monàstic, parteix el pa i el dóna als seus germans. Té un record especial per fra Bernat de Quintavalle, el primogènit dels germans. Sap que, quan ell no hi sigui, no li serà fàcil la vida. Per això el beneeix especialment. Es recorda de Clara, que també està malalta. Demana que facin arribar un avís a una seva amiga, que ell anomena «fra» Jacoba, perquè li porti el necessari per a l'enterrament i també uns pastissos que només ella sabia fer i que li agradaven molt. Els darrers dies els esmerça a cantar i recitar salms, especialment el salm 141. També entonava sovint el seu *Càntic del germà Sol*. Finalment demanà que quan veiessin que estava a punt d'expirar, el possessin nu sobre la terra nua i, el deixessin així, mort ja, el temps necessari per caminar a poc a poc una milla.

Francesc moria el 3 d'octubre de 1226, dissabte, 20 anys després de la seva conversió.

2. ELS ESCRITS DE SANT FRANCESC

Seguint les indicacions de Francesc, els frares feren còpies dels seus escrits. Se'ns en conserven moltes col·leccions. Entre elles, la més important és la que es troba a la biblioteca municipal d'Assís.

El 1623 Waldding va fer una edició que volia agrupar tot el que era atribuït a sant Francesc. Fou moltes vegades reeditada i traduïda a diferents llengües. Al segle XIX l'estudi més científic sobre sant Francesc féu necessària una edició crítica dels seus escrits. Foren els frares del Col·legi Internacional de Sant Bonaventura de Quaracchi (Florència), que ja havien editat les obres de sant Bonaventura, els qui l'any 1904 editaren els *Opuscula Sancti Patris Franceci Assisiensis*. El mateix any apareixia a Tübingen l'edició de H. Boehner que, malgrat algunes diferències, coincidia substancialment amb l'anterior. Són aquestes les edicions sobre les quals es feren les traduccions posteriors. Amb tot, no deixaren satisfets els franciscanistes, que aviat en veieren les limitacions i omissions. Les coses es mantingueren més o menys així fins el 1976, que aparegueren dues edicions crítiques dels escrits de sant Francesc. La primera fou la de I. M. Boccali, que publicà en un sol volum els escrits de Francesc i Clara. La segona, la de K. Esser. Els estudiosos del món franciscà han reconegut l'obra de K. Esser com la més fiable, i és sobre aquesta edició que es fan les actuals traduccions.

La nostra traducció es basa, doncs, en l'edició crítica de K. Esser. A més, hi afegim *l'Exhortació cantada a santa Clara*, l'autenticitat de la qual ha estat prou fonamentada per Boccali en un article posterior a la publicació de K. Esser i així ho han acceptat un bon nombre de franciscanistes. També hi afegim la pregària *Absorbeat*, que certament és anterior a sant Francesc, però que incloem pel fet que ell la deia sovint i és una expressió important de la seva espiritualitat. Per contra, no publiquem els fragments de la *Regla no butllada* que K. Esser publica en la seva edició crítica, com tampoc alguns textos que ell classifica com a dictats, perquè són pures referències de textos o presenten variants poc importants.

La major part dels escrits foren dictats per Francesc en la llengua de l'Úmbria, però un altre frare els traduïa i els escrivia en llatí. L'únic que s'ha conservat en la llengua original és el *Càntic del germà Sol*. Tanmateix gairebé en tots els escrits hi ha mots que en traeixen l'origen.

S'han conservat tres textos autògrafs de sant Francesc: la *Carta a fra Lleó*, les *Lloances del Déu altíssim*, i la *Benedicció a fra Lleó*. Francesc, quan escriu, mostra una forta personalitat i sense por fa referència a les seves opcions personals i reivindica sense falses humilitats el seu carisma.

Dels escrits de sant Francesc es trasllueix allò que en diu sant Bonaventura al començament de la seva *Llegenda Major*: Francesc tenia un cert coneixement de lletres. Concretant, podem dir que Francesc sabia llegir i escriure el llatí, encara que potser no gaire acuradament. També aprengué provençal, llengua en la qual cantava sovint. Així mateix trobem els seus escrits imbuïts de simbologia i referències cavalleresques. Ara bé, Francesc no cursà estudis

superiors ni freqüentà cap escola cardenalícia.

En una primera lectura dels textos de sant Francesc hom ja s'adona de la influència constant de l'Escriptura. Entre els textos bíblics més citats cal posar el del sermó de la muntanya, els de la missió i del seguiment. Últimament s'ha posat de manifest, en diferents estudis, la influència de l'evangeli de sant Joan en els escrits de sant Francesc, sobretot l'oració sacerdotal. També hi trobem referències de les cartes desant Pere i de sant Jaume i, lògicament, de sant Pau. Tot i que el Nou Testament és incomparablement més citat que l'Antic, això no obstant també aquest és citat, sobretot el llibre dels Saltis. Sant Francesc era una profund coneixedor de l'Escriptura; la seva manera d'aproximar-s'hi distava tant de la complicada al·legoria benedictina i cistercenca de l'època la qual moltes vegades transformava el text en un pretext, com de l'erudició dialèctica de l'escola naixent, com també del fonamentalisme dels grups pauperístics. Francesc en fa una lectura personalitzada, però no intimista, que el porta a no deshistoritzar Jesús, i aquesta és la raó més profunda del diàleg ininterromput de Francesc amb el món que l'envolta. D'aquí que molts textos de Francesc no s'entenguin si no es té en compte el seu context social i eclesial.

Les cites que Francesc fa de l'evangeli no s'ajusten al text de la Vulgata. Molts han pensat que Francesc citava de memòria els textos bíblics, fet que el portaria a ésser imprecís i a no ajustar-se al text oficial. Sense negar que això pogués ésser veritat en alguns casos, en un article recent Dino Dozzi¹⁴ ha demostrat que les cites evangèliques de Francesc, sobretot les de *la Regla no butllada*, estan tretes de *l'Evangelistare* que es conserva en el protomonestir de Santa Clara a Assís. Es tracta d'un manuscrit que contenia els quatre evangelis i que Francesc utilitzava sobretot quan estava malalt i es feia llegir els textos propis de la missa del dia a la qual no podia participar. Aquest manuscrit presenta algunes variants respecte de la Vulgata, que coincideixen en bona part amb les cites evangèliques de Francesc en els seus escrits.

A part la impregnació bíblica, la influència litúrgica és innegable en els escrits de sant Francesc, tant en la citació dels textos litúrgics com, sobretot, en l'esperit des del qual ell escriu. També s'hi detecten influències d'altres corrents monàstics, com ara la Regla de sant Benet, alguns costums i expressions propis dels cistercencs, cites dels Pares de l'Església, etc., com tampoc no hi manquen referències i influències dels moviments pauperístics, tant herètics com catòlics, les quals no són explicitades però sí que són una clau necessària de lectura dels textos franciscans.

Francesc no escriu cap tractat ni escriu d'una manera metòdica, sinó empès per les circumstàncies i per la necessitat dels frares o dels fidels. Per això és important de tenir en compte el context en què foren escrits. Aquesta és la finalitat dels breus comentaris que segueixen.

¹⁴ D. Dozzi, *Come Francesco cita e interpreta il vangelo, note metodologica ed esemplificazioni*, a *Metodi di lettura delle fonti francescane*, Roma 1988, p. 176-198.

a) Documents de la forma de vida evangèlica darreres voluntats

Regla no butllada

Després d'escoltar el paràgraf evangèlic de la missió (Mt 10, 7-13), sant Francesc inicia una nova forma de vida que ell mateix anomena «forma de vida del sant Evangeli». Poc temps més endavant el Senyor li «farà el do de germans». Vers el 1209 elabora una primera Regla o Forma de Vida, que Innocenci III confirmà només verbalment. Sant Francesc centrà el seu projecte de vida en l'Evangeli, en el seguici de Crist, sense menció de la vida de la comunitat de Jerusalem tal com es descriu en els Actes dels Apòstols i en què es fonamentaven la majoria dels moviments evangèlics de l'època.

Al ritme que la comunitat creixia, sorgien noves ordinacions en els capítols anyals dels framenors, que s'afegien a la redacció primitiva. Gràcies a l'espontaneïtat i l'índole experimental d'aquests capítols, podem qualificar la *Regla no butllada* com a «mosaic de textos evangèlics» i fruit de l'experiència de vida fraterna. Cal tenir també en compte la influència del Concili IV del Laterà en l'elaboració de la Regla, i la del mateix papa Honori III, que imposà diverses normes disciplinàries, algunes de molta importància, com el noviciat. En ocasió d'una gran crisi en la comunitat, sant Francesc, junt amb Cesari d'Espira, reelaborà aquesta Regla (1221) en la forma actual, que no va plaure a la cúria romana ni a una part de l'Orde per la poca concreció canònica. Malgrat tot, podem considerar la *Regla no butllada* com el document de més vàlua per a conèixer l'ideal de sant Francesc com a fundador i com a testimoni de la seva fe personal i de la vida de la primitiva comunitat.

Regla butllada

No acceptada la redacció del 1221, considerada poc precisa des de l'aspecte canònic, sant Francesc n'elabora una segona redacció, que fou aprovada i sancionada pel papa Honori III el 29 de novembre de 1223, amb la butlla *Solet annuere*. També és coneguda amb el nom de Segona Regla, i sortosament se'n conserva el text original i autèntic, inserit en la butlla d'aprovació. N'hi ha una còpia autèntica a l'Arxiu Vaticà. Alguns franciscanistes no la volen acceptar com a obra de Francesc. El mateix K. Esser dubtava de posar-la en l'edició crítica dels escrits del sant, però al final s'inclinà a admetre-la. Cal dir que les fonts biogràfiques assenyalen que foren diverses les redaccions abans de la confirmació papal i també ens parlen de la influència de lletrats en l'elaboració d'aquesta Regla, influència que certament es nota en el text actual. Així i tot, no es pot dubtar de l'estil genuí i personal de sant Francesc, malgrat la col·laboració sobretot dels més versats en dret canònic. El mateix sant Francesc l'anomena «Llibre de la Vida», «Esperança de Salvació», «Medulla de l'Evangeli», «Camí de Perfecció», «Clau del Paradís», «Pacte d'Eterna Aliança», etc. Volia que tots els frares la tinguessin i aprenguessin per complir-la fins a la fi de llurs dies.

Amb la *Regla butllada* s'aconsegueix, per dir-ho així, el to jurídic per al document de vida espiritual de l'Orde que té el fonament en el seguiment de

l'Evangelí, com ho indiquen els capítols 1 i 12, que són l'inici i el final de la Regla. Però Francesc no es queda amb el caire jurídic, sinó que vol mantenir el més fonamental, que és el seu gran amor a la llibertat, per a ell i per als seus frares, que no separa del seu amor i submissió de l'Església. I com és ben sabut, sant Francesc no pot concebre la llibertat si no és amb la pobresa. D'aquí que ens trobem que el capítol central, el de la pobresa, és el més exigent i també el més peculiar.

A diferència de la *Regla no butllada*, la *Regla butllada* té un estil homogeni i un llenguatge escollit, correcte i elegant.

Regla per als eremitoris

Començant pel mateix Francesc, la vida d'oració era tinguda en gran estima, i en els inicis de la fraternitat tingué una gran importància. Tal com diu sant Bonaventura¹⁵, sant Francesc dubtà si havia de dedicar-se o no a la vida contemplativa.

En la Regla del 1221 és palesa l'existència d'un grup diferenciat de germans que viu la vida eremítica com una forma més del carisma franciscà. És precisament per a aquests germans que volien viure permanentment o temporalment aquesta forma de vida que Francesc elabora aquesta regla pels anys 1217-1221. Per a sant Francesc, però, la vida en els eremitoris, no és un afillament dels germans, sinó més aviat una intensificació de la vida fraterna, en contacte amb la natura. El 1216 Jaume de Vitry dóna un testimoni directe que va en aquest sentit. Francesc cercava el retir per ambientar l'esperit i per viure més intensament la fraternitat.

Testament

Entre els autors no hi ha una total coincidència pel que fa al temps que fou escrit el *Testament* de sant Francesc. Probablement cal situar-lo entre l'agost i el setembre de 1226. Quant al lloc, es coincideix que fou a la Porciúncula.

Si dividim el text en quatre parts, segons l'edició crítica de K. Esser, des del verset 1 al 13 fa referència a la seva conversió; del 14 al 26 descriu els inicis de la comunitat i passa a la problemàtica de la pobresa i dels canvis que comportava la instauració de llocs fixos; des del 27 al 33 tracta de la pròpia obediència i la dels seus frares, i també del rès de l'Ofici Diví segons la Regla; del 34 al 41 recomana el *Testament* i prohibeix d'introduir-ne glosses en la Regla, i beneeix els qui la observin fidelment.

El *Testament* és l'escrit més entranyable de sant Francesc, car es tracta del més personal, que expressa la seva darrera voluntat i resumeix l'essencial del seu projecte evangèlic. Francesc hi expressa el gran desig d'enfortir la unió dels frares amb l'Església i la seva fidelitat a l'Evangelí. Pel que fa a l'estil, és senzill i poc acurat, ja que Francesc l'anava dictant en dialecte umbre.

¹⁵ Llegendes Major, 12, 12.

Testament de Siena

Sant Francesc dictà aquest petit testament (per contraposar-lo al més extens que farà més tard) sis mesos abans de morir, segons Tomàs de Celano; per tant, a l'abril o maig de 1226. La *Llegenda de Perusa* ens conta que sant Francesc es traslladà a Siena per causa d'una malaltia. Però allí s'agreujaren encara més els seus mals. Els frares, alarmats, li demanaren la seva benedicció i un memorial de les seves últimes voluntats. Ho resumí en tres idees: amor fratern, fidelitat a la pobresa i obediència a l'Església. Aquest testament constitueix la clara síntesi del pensament fonamental de la seva vida.

Forma de vida per a les dames pobres

Probablement es tracta del paràgraf inicial de la primera *forma vivendi* que van rebre les dames pobres poc després d'iniciar llur vida a Sant Damià. És la mateixa Clara qui ens el transmet. Gregori IX fa al·lusió a una petita «Regla de vida» redactada per sant Francesc per a santa Clara i germanes. Cal datar-la entre el 1212 i el 1215.

Darrera voluntat per a les dames pobres

Aquest escrit ha pervingut també a nosaltres mercès a santa Clara; el conservà en el capítol VI de la seva Regla. Segurament que és extret d'un text més extens. En aquest fragment destaca sant Francesc, més que en el *Testament* mateix, el tema de la pobresa, pobresa que ell es compromet a observar per sempre i així ho demana a les germanes clarisses. Segons santa Clara i Tomàs de Celano, cal situar la redacció d'aquest text entre el setembre i l'octubre de 1226.

Benedicció a fra Bernat

Aquesta benedicció a fra Bernat de Quintavalle, fou recollida per diverses fonts dels espirituals del segle XIV. La ingenuïtat dels seus termes n'afavoreix l'autenticitat. En el mateix *Testament* ens diu sant Francesc: «el Senyor em féu el do de germans»; el germà Bernat fou el primer, el «primogènit». La redacció d'aquesta *Benedicció* se situa en el temps immediat abans de la seva mort.

b) Exhortacions

Admonicions

Poc després de la mort de sant Francesc es difongué entre els framenors, i no exclusivament entre ells, una col·lecció d'avisos espirituals i exhortacions sobre el discerniment interior i fratern, que provenien segurament de les normes

capitulars donades per sant Francesc. Aquest conjunt rebé el nom *d'Admonicions*. Iniciades potser vers el 1216/17, potser foren redactades en períodes successius, bé que hi ha qui creu que foren redactades d'una sola tirada. Quant a la forma definitiva, hom creu generalment que correspon als darrers anys de la vida de Francesc.

La veritable alegria

Aquest text fou descobert a l'inici del segle XX i sembla que formava part del procés de canonització de sant Francesc. La tradició franciscana ens l'havia transmès, encara que ampliat i en part deformat, en el capítol VIII de les *Floretes*. Sant Francesc l'havia dictat a fra Lleó poc abans de morir. Reflecteix la profunda maduresa espiritual del sant. És una bona síntesi de les *Admonicions* i ens encara directament amb el missatge de les Benaurances. Sant Francesc no intenta donar cap missatge moral o regla de comportament. Dóna només una bona nova: ha trobat l'alegria.

L'autor de la redacció actual és fra Lleonard d'Assís, que fou company de sant Francesc al seu retorn de l'Orient i un dels testimonis en el procés de canonització.

Exhortació cantada a santa Clara i a les dames pobres

Aquest text fou descobert, el 1976, per Giovanni M. Boccali en un antic còdex. Es tracta d'una cobla de sant Francesc dedicada a santa Clara i a les seves germanes, apesarades perquè la malaltia que ell sofria l'impedia de visitar-les. Francesc encarregà als seus germans que els la cantessin. L'original del text està escrit en dialecte umbre i amb estrofes consonantades. Hom creu que fou compost entre el final del 1225 i el principi del 1226.

c) Cartes

Als últims anys de la vida de Francesc, atès que cada vegada li era més fatigós de traslladar-se d'un lloc a un altre, se li acudí d'escriure cartes. La majoria són circulars destinades a ésser difoses i, així, poder fer arribar a tots «les flairoses paraules del Senyor». Les cartes són pregàries i experiències convertides en epístoles i predicació escrita; la majoria s'han de datar després del retorn de l'Orient. Els frares les divulgaren en llurs anades missioneres o de predicació.

A més d'aquestes cartes conservades íntegrament o en el seu contingut, se'n sap d'altres escrites per sant Francesc, com ara les que santa Clara cita en el seu *Testament*, però que no s'han conservat.

Carta als fidels

El tema central d'aquesta carta, en les dues redaccions (l'una més extensa que l'altra), és la penitència. Més que carta és com una amonestació i

una exhortació a la vida cristiana.

En aquests escrits és palès que no s'adreça als framenors, si atenem les al·lusions a la jurisdicció secular o al fet de restituir béns. La redacció més curta recorda la típica predicació «de penitència», que sant Francesc recomanava als seus frares. Havia d'ésser breu i invitar a la conversió a l'Evangeli que salva i jutja. La segona és una ampliació de la primera i ha estat considerada com la primera regla de la fraternitat franciscana seglar. Sembla que la composició d'aquesta última redacció s'ha de datar vers la fi de la vida de sant Francesc. No hi trobem els italianismes que hi ha en la primera.

Cartes als custodis

Amb el nom de custodi, sinònim de ministre, eren designats correntment els superiors de les fraternitats. Les dues cartes formen part del que podríem anomenar «campanya eucarística» que feia per mitjà de circulars, que els germans havien de fer arribar a tota la cristiandat. La data de composició podria fixar-se entre el 1223 i el 1224. Tenen una temàtica molt semblant a les cartes als governants i als clergues. Ressalta l'estreta relació que estableix entre la Paraula i el Sagrament.

Carta als clergues

Sant Francesc no es dirigeix només als clergues de l'Orde, sinó que desitja arribar a tots els clergues de l'Església.

Hi ha dues redaccions de la mateixa carta, amb la diferència que en l'una sant Francesc s'expressa en to imperatiu, mentre que en l'altra s'expressa en primera persona del plural incloent-se ell mateix entre els clergues: «i a tot això estem obligats». Els autors consideren molt probable que fos el mateix sant Francesc qui féu aquesta modificació. Un manuscrit de la primera redacció era unit a un missal de l'abadia benedictina de Subiaco (actualment és el còdex B 24 de la Biblioteca Vallicelliana de Roma). La major part d'autors situen la data de composició entre el 1215 (Concili IV del Laterà) i el 1219, sortida vers l'Orient. La segona redacció seria al retorn de l'Orient i cal suposar que fou aleshores quan sant Francesc conegué el document del papa Honori III, *Sane cum olim*, del 22 de novembre de 1219. Arran d'aquest document sant Francesc preparà una redacció modificant-ne i afegint-hi algunes idees.

En aquesta carta tomem a trobar aquell amor eucarístic i aquella veneració que omple gairebé tota la vida de conversió de sant Francesc i a més estén aquest mateix amor i respecte a la Paraula, tret que li és molt característic.

Carta als governants dels pobles

Sembla que, en el seu viatge a l'Orient, sant Francesc quedà profundament admirat de la devoció que notà en els mahometans de guardar certes hores diàries a la pràctica de l'oració. Per això recomanava a les autoritats cristianes que invitessin llurs pobles a donar cada tarda gràcies i

lloances al Senyor Totpoderós. La composició d'aquesta carta, doncs, pot fixar-se immediatament després del retorn de l'Orient. Francesc, endut pel seu zel missioner i apostòlic, vol apropar-se a tots els governants. Per aquesta raó decideix d'enviar-los «cartes» amb les quals els convoca a l'oració i els recorda llur responsabilitat davant de Déu.

Carta a tot l'Orde

Aquesta carta fou dirigida per sant Francesc, en qualitat de fundador, a tots els frares. D'aquí que es tracti d'una carta amb marcada característica personal. Ha estat intitulada impròpiament «Carta al Capítol General». El cert és que es tracta d'una encíclica o carta circular a tot l'Orde. Sembla que també pertany a les cartes eucarístiques motivades pel Concili IV del Laterà (1215) i, concretament, pel document *Sane cum olim* d'Honorí III, del 22 de novembre de 1219, i del qual s'observa una profunda dependència. La data de composició és discutida pels autors, però la majoria la posa entre el 1220 i el 1226 per raó de la importància donada a l'estament sacerdotal dins l'orde i quan paria de les fraternitats locals i de la litúrgia.

Dels documents dictats per sant Francesc, podem dir que aquest és el més treballat, ja que s'hi veu un llatí elegant i un estil acurat.

Carta a un ministre

Cal remarcar la importància d'aquesta carta (escrita segurament entre el 1218 i el 1221) per a la història del franciscanisme. S'hi veu la fe en la Providència i l'enorme vàlua de l'obediència, però més encara la preeminència de la caritat i la misericòrdia.

La carta és adreçada a un ministre (responsable d'una comunitat o província), que li hauria exposat els seus problemes de consciència. En la primera part l'anima a continuar davant dels germans i el fa reflexionar sobre el deure de renunciar a la imposició del seu propi parer i a acollir cada germà tal com és. Després sant Francesc li aconsella les diverses maneres de comportar-se amb el germà culpable, i el remet al capítol de la Pentecosta, és a dir, el moment en què la fraternitat anava discernint ella mateixa el seu camí. Aquest text és un dels més cabdals per a conèixer el profund respecte de sant Francesc per cada germà en concret i, ensems, l'elevat valor que concedeix a la vida en fraternitat.

Carta a fra Lleó

El pergamí que conté aquesta carta, conservat a la catedral de Spoleto, és un autògraf de sant Francesc. És difícil de datar-ne la redacció, però els autors la consideren posterior al 1220, ja que és el moment en què sant Francesc renuncia a escollir els companys de la fraternitat. L'escrit és una autèntica «Carta de franquícia» i un reconeixement del carisma individual. És també una autèntica «proclamació» de la llibertat d'esperit, tan pròpia de l'ànima franciscana, i, a l'ensems, l'expressió del reconeixement més pregon de la fraternitat.

Carta a sant Antoni

És ben sabuda la prevenció que sant Francesc tenia en contra dels estudis, dins la fraternitat, però compregué que l'estudi era imprescindible i es mostrà complagut no sols del fet que sant Antoni estudiés, sinó, a més, que ensenyés a d'altres frares. Cal situar la redacció d'aquesta carta a final del 1223 o inici del 1224, per tal com hi és citada una frase de la Regia, promulgada el 29 de novembre de 1223. Antoni partí cap al sud de França com a predicador i professor entre el 1224 i el 1225.

d) Pregàries i lloances

Pregària davant el Crucifix de Sant Damià

És la pregària que sant Francesc féu davant el Sant Crist de Sant Damià en un moment important del procés de la seva conversió i que el portà a restaurar la petita església. Sembla que sant Francesc la compongué en italià, però, perquè fos més coneguda, fou traduïda al llatí. És el primer text conegut del sant.

Aquest Crucifix és custodiat al convent de les clarisses d'Assís, on fou traslladat l'any 1260.

Pregària «Absorbeat»

Aquesta pregària ja era coneguda abans de sant Francesc. No es tracta d'una pregària original del sant. Malgrat tot, molts autors la inclouen en els seus escrits, pel fet que, segons testimoniatge d'Ubertino da Casale, Francesc la recitava sovint.

Exhortació a la lloança de Déu

Tot i que només coneixem aquest text a través de còpies, car l'original es va perdre, és un dels escrits menys retocats pels copistes. La seva composició es pot datar vers la primeria del 1223. És un document significatiu que, juntament amb les *Lloances del Déu Altíssim i l'Ofici de la Passió*, constitueixen els testimonis de l'estil bíblic i litúrgic de la pregària de Francesc.

Paràfrasi del Parenostre

El seu acurat estil deixa besllumar la mà d'algun ajudant. D'altra banda, cal fer la distinció en aquest escrit entre autenticitat i originalitat. Es coneixen moltes paràfrasis del parenostre a l'edat mitjana. Tot i no ésser-ne cap còpia, se n'hi veu l'influx. Així i tot, és innegable la presència de l'esperit tan personal i propi de sant Francesc i de la seva espiritualitat.

Lloances que han d'ésser dites a totes les Hores

Aquest text, que sembla que cal situar bastants anys abans de la mort del sant, és un salm inspirat en l'Apocalipsi i en el càntic dels tres joves del llibre de Daniel. Fou compost per sant Francesc, per a recitar-lo abans de cada hora de l'Ofici Diví; amb la qual cosa veiem com la Bíblia i la Litúrgia eren les fonts de meditació i de pregària de sant Francesc.

Ofici de la Passió del Senyor

Com en les *Lloances* ara esmentades, aquí sant Francesc ens ofereix una generosa profusió de textos presos del Salteri, però retocats lliurement des de la seva fe en el misteri pasqual. En ell sant Francesc arriba a trobar una font riquíssima d'oració. En l'Ofici de la Passió trobem els salms que més ressonància tenien en el seu esperit.

La composició sembla anterior al 1228, pel fet que fins aleshores l'Orde havia utilitzat el Salteri Romà que Francesc usa en *l'Ofici de Passió*, mentre que, a partir d'aquesta data, l'Orde introduí la versió del Salteri Gàl·lica.

Salutació a la benaurada Verge Maria

El lloc que ocupa la figura de Maria en la vida de sant Francesc és notori. Com a mostra, només cal fixar-se en l'antífona *Santa Verge Maria* amb què fa començar totes les hores de l'Ofici de la Passió. Segons Celano, en la segona biografia, sant Francesc «professava un amor indicible a la Mare de Jesús, li dedicava especials lloances, li dirigia pregàries, li oferia els seus afectes, tants i tants, que la llengua humana no pot expressar».¹⁶

El text (ple d'expressions bíbliques i litúrgiques) subratlla, sobretot, la maternitat divina de Maria, en contraposició al catarisme. Tot i que el moviment franciscà en alguns moments podia ésser confós amb el moviment càtars, Francesc sempre en marcà la distància, però mai no hi féu polèmica ni atjà l'anticatarisme. Afirmava el que ells negaven (aquest text n'és un exemple) i a través de la pròpia vida intentava desautoritzar-los. Desconeixem la data de composició d'aquest text.

Salutació a les virtuts

Aquí, com en tantes altres ocasions, traspua l'esperit cavalleresc de sant Francesc. Saluda les virtuts, talment com a dames. Aquest afecte reverencial és alhora fratern, d'aquí que també les consideri germanes. Aquest text té un cert paral·lelisme amb *l'Admonició 27*, tot i que les virtuts hi són diferentment aparellades. Tomàs de Celano, en la seva segona biografia, diu, accentuant el parentiu de les virtuts, que Francesc «amb gran delectació procurava per a si mateix, i estimava en els altres, la santa simplicitat, filla de la gràcia, germana de la saviesa i mare de la justícia».

Lloances del Déu Altíssim

Aquest document és un dels tres autògrafs de sant Francesc i es troba en el mateix manuscrit que la *Benedicció a fra Lleó*. Aquestes lloances, que fra Lleó portà amb ell fins a la seva mort, es conserven com a relíquia en el Sacro Convento d'Assís.

La data de la seva composició ens és coneguda gràcies a fra Lleó que, al dors del mateix document, anotà amb tinta vermella: «El benaurat Francesc dos anys abans de morir féu una quaresma a la muntanya de la Verna, en honor de la benaurada Verge Mare de Déu i del benaurat Miquel Arcàngel, des de la festa de l'Assumpció de la Verge Santa Maria fins a la festa de setembre de sant Miquel. I la mà del Senyor es posà sobre d'ell. Després de la visió i al·locució al Serafí i de la impressió de les nafres de Crist en el seu cos, féu aquestes lloances, escrites a l'altra banda del paper, i que va escriure de pròpia mà, donant gràcies a Déu pel benefici concedit».

Benedicció a fra Lleó

En el mateix manuscrit on es troben les *Lloances del Déu Altíssim*, hi ha aquesta benedicció tretada del llibre dels Nombres 6, 24-26. El mateix fra Lleó anotà amb tinta vermella aquestes paraules: «El benaurat Francesc va escriure amb la seva mà aquesta benedicció a mi, fra Lleó».

Sota la benedicció hi ha el dibuix matusser d'una tau, signe que sant Francesc posà entre la *e* i la *o* de *Leo*. Notem que el sant firmava la majoria de les cartes amb el senyal de la tau com ho feia sovint en les parets com si fos l'escut d'armes dels framenors.

Càntic del germà Sol o Lloances de les creatures

Es coneix també com el *Càntic de les Creatures* o *Càntic de lloances al Senyor*, o encara com *l'Himne a la germana mort*.

Sabem que el féu per la tardor del 1225, quan sofria una greu crisi de la malaltia dels ulls que arribà fins a no poder suportar la llum natural i enmig d'una profunda crisi espiritual. Després d'una nit plena de neguits, cridà els germans i dictà el *Càntic*. Les dues darreres estrofes foren compostes més tard: la penúltima, en ocasió d'un enfrontament entre el bisbe i el governador d'Assís, i la darrera quan Francesc conegué pel metge la proximitat de la mort, que ell anomena germana.

Aquest *Càntic* es conserva en el seu dialecte original umbre. És considerat un dels primers documents de la llengua italiana i una de les peces més belles de la literatura universal. Traduït a diverses llengües, n'havien fet una versió catalana, entre altres, J. Collell (1909), J. Carner (1909) i F. Bofill (1980).

JACINT DURAN

CRONOLOGIA

- 1181-82 Naixement de Francesc d'Assís.
- 1187 Caiguda de Jerusalem. 1189-1192 Tercera Croada.
- 1198-1200 Enfrontaments entre el papa i l'emperador pel domini de la ciutat.
Enfrontament entre nobles i burgesos.
- 1202 Enfrontament entre Perusa i Assís.
- 1202-1203 Francesc presoner a Perusa.
- 1204 Intent frustrat de Francesc d'anar-se'n a la Pulla.
Quarta Croada: presa de Constantinoble.
- 1206 Conversió de Francesc.
- 1206-1208 Té cura dels leprosos i reconstrueix esglésies. 1208
Primers companys.
- 1209 Comença la croada contra els càtars.
- 1209-1210 Aprovació verbal de la protoregla pel papa Innocenci III.
Francesc i els seus companys viuen a Rivortorto i, després, a la Porciúncula.
- 1211 Primer intent frustrat d'anar a Síria.
Per aquestes dates Pere Catarsi és nomenat vicari.
- 1212 Francesc acull Clara a la Porciúncula.
- 1213 Segon intent frustrat missioner; aquesta vegada vol anar al Marroc i passa per Catalunya.
- 1215 Concili 1V del Laterà.
- 1216 Mor el papa Innocenci III i és elegit Honori III.
- 1217 S'envien germans més enllà dels Alps. El cardenal Hugolí no permet que Francesc vagi a Provença.
- 1217-1221 Cinquena Croada.
- 1219 Francesc arriba a Síria i a Egipte, on s'entrevista amb el Soldà.
Greus problemes a l'orde fan retornar precipitadament Francesc de Síria.
- 1220 Primers màrtirs a l'orde. Marroc.
- 1221 Mor Pere Catani i el substitueix fra Elies com a vicari. És redactada de nou la Regla, que no serà aprovada. Honori III Aprova el *Memoriale* per als qui viuen la forma de vida de penitència.
Nova redacció i aprovació de la Regia. Nadal a Greccio.
- 1223 A la Verna Francesc rep l'estigmatització. Gradual pèrdua de salut.
- 1224-1225 En un moment de crisi física i espiritual redacta el *Càntic del*

germà Sol.

Dicta el *Testament*.

1226-1228

El 3 d'octubre mor sant Francesc.

El 16 de juliol és canonitzat per Gregori IX, abans cardenal Hugolí.

BIBLIOGRAFIA

1. FONTS

Edicions i traduccions dels escrits

Opuscula Sancti Patris Francisci Assisiensis sec. codices mss. emendata et denuo edita a PP. Collegii S. Bonaventura ad Claras Aquas, Quaracchi 1904.

ANTONI MARIA DE BARCELONA, *Els escrits autèntics del pare Sant Francesc*, Barcelona 1921.

BOCCALLI, I.M., *Opuscula S. Francisci, a Concordantiae verbales opusculorum S. Francisci et S. Clarae Assisientium*, Assís 1976, p. 1-163.

DESBONNETS, T. – MATURA, T. – GODET, J.-F. – VORREUX, D., *François d'Assise, Écrits* (Sources chrétiennes 285), París 1981.

ESSER, K., *Die Opuscula des hl. Franziskus von Assisi*, Quaracchi 1976.

ESSER, K., *Opuscula Sancti Patris Francisci Assisiensis*, Roma 1978.

GAMISSANS, F., *Els escrits de sant Francesc d'Assís i de Santa Clara*, Barcelona 1978.

IRIARTE, I., *Escritos de San Francisco y Santa Clara*, València 1981.

NOLASC DEL MOLAR, *Regla i Testament del Seràfic pare Sant Francesc*, Barcelona 1945.

RAMBLA, P. – GAMISSANS., *Escritos de san Francisco de Asís*, Barcelona 1976.

RODRÍGUEZ, I. – ORTEGA, A., *Los escritos de san Francisco de Asís*, Múrcia 1985.

b) Biografies antigues

DESBONNETS, T. - VORREUX, D., *Saint François d'Assise. Écrits et premières biographies*, Paris 1968.

GUERRA, J.A., *San Francisco de Asís. Escritos. Biografías. Documentos de la época* (BAC 399), Madrid 1978.

OLGIATI, F. - DA CAMPAGNOLA, S., *Fonti francescane*, Pàdua 1980.

Traduccions catalanes de «les Floretes de sant Francesc»:

CARNER, J., *Les Floretes del gloriós senyor sant Francesc i dels seus frares*; Barcelona 1909(2 1957).

COLLELL, J., *Les Floretes de sant Francesc*, Vic 1909.

GAMISSANS, F., *Les Floretes de sant Francesc*, Barcelona 1979 (21982). DALMAU, B., *Les Floretes de Sant Francesc* (El gra de blat 31), Montserrat 1980.

2. ESTUDIS I VIDES MODERNES

BOFF, L., *San Francisco de Asís. Ternura y vigor*, trad. F. Lledias, Santander 1982.

CUTHBERT DE BRIGHTON, *Vida de San Francisco de Asís*, trad. V.M. de Gibert, Barcelona 1956.

ENGLEBERT, O., *Vida de San Francisco*, trad. P.B. Beguin, Santiago de Xile 1973.

ESSER, K., *Gli scritti di S. Francesco. Studio storico-critico*, Roma 1976. ESSER, K., *La Orden Franciscana. Orígenes e ideales*, trad. J.L. Albizu, Aránzazu 1976.

ESSER, K., *El Testamento de San Francisco de Asís*, trad. J.L. Albizu, Burgos 1981.

ESSER, K., *Le Ammonizioni di San Francesco*, Roma 1982.

ESSER, K. - OLIGER, R., *La tradition manuscrite des Opuscles de saint François d'Assise*, Roma 1972.

FELDER, H., *El caballero de Cristo, Francisco de Asís*, trad. P. de Iraizoz, Barcelona 1957.

GOBRY, I., *Sant Francesc d'Assís i l'esperit franciscà*, trad. M.T. Castanyer (El gra de blat 10), Montserrat 1975.

GRATIEN DE PARIS, *Histoire de la fondation et de l'évolution de l'ordre des Frères Mineurs au XIIIe siècle*, Paris 1928.

IRIARTE, L., *Historia franciscana*, València 1979.

LECLERC, H., *El Cántico de las criaturas*, trad. J.L. Albizu, Oriate 1977.

MANSELLI, R., «*Nos qui cum eo fuimus*», *contributo alia questione francescana*, 1980.

MARTÍ DE BARCELONA, *Estudio crítico de las fuentes históricas de San Francisco y Santa Clara*, Barcelona 1921.

SABATIER, P., *Francisco de Asís*, trad. M.A. Barrenechea, Barcelona 1982.

ELS ESCRITS

a) Documents de la forma de vida evangèlica i darreres voluntats

Regla no butllada

Pròleg

¹ En el nom del Pare i del Fill i de l'Esperit Sant!

² Aquesta és la vida de l'Evangeli de Jesucrist que fra Francesc demanà que li fos concedida i confirmada pel senyor Papa. I aquest la hi concedí i confirmà per a ell i per als seus frares presents i venidors.

³ Que fra Francesc i qualsevol que serà cap d'aquesta religió prometi obediència i reverència al senyor papa Innocenci i als seus successors. ⁴ I que els altres frares estiguin obligats a obeir fra Francesc i els seus successors.

1. Que els frares visquin sense res de propi, en obediència i en castedat

¹ La regla i vida d'aquests frares és aquesta, a saber: viure en obediència, en castedat i sense res de propi; i seguir la doctrina i les petjades de nostre Senyor Jesucrist, que diu: ² *Si vols ésser perfecte, véns i ven tot el que tens, i dóna-ho als pobres, i tindràs un tresor al cel; i vine, segueix-me* (Mt 19, 21); i: *Si algú vol venir darrere meu, que es negui a si mateix i prengui la seva creu i em segueixi* (Mt 16, 24). ⁴ I encara: *Si algú vol venir a mi, i no avorreix el seu pare i mare i muller i fills i germans i germanes i fins la pròpia vida, no pot ésser deixeble meu* (Lc 14, 26).

⁵ *I: qualsevol que deixarà pare o mare, germans o germanes, muller i fills, cases o camps, a causa de mi, en rebrà cent vegades més i posseirà la vida eterna* (Mt 19, 29).

2. L'admissió i els vestits dels frares

¹ Si algú, per inspiració divina, volent abraçar aquesta vida, venia als nostres frares, sigui rebut per ells benignament. ² I si es feia ferm a abraçar la nostra vida, que es guardin ben bé els frares d'intervenir en els seus afers temporals, ans el presentaran a llur ministre al més aviat que podran. ³ I que el ministre el rebi benignament, el conforti i li exposi diligentment el tenor de la nostra vida. Fet això, si aquell tal ho vol i,

espiritualment i sense impediments, ho pot, que vengui totes les seves coses i miri de distribuir-ho tot als pobres.⁵ Que es guardin els frares i el ministre dels frares d'intervenir gens en els seus afers,⁶ i no rebin cap pecúnia ni per si ni per persona interposada;⁷ però si tenien necessitat, que els frares puguin rebre d'altres coses necessàries al cos, fora de diner, a causa de llur fretura, com els altres pobres.

⁸ I, quan ell haurà tornat, que el ministre li concedeixi l'hàbit de la provació per un any, a saber, dues túniques sense caputxa, la corda, les bragues, i el caperó fins a la cintura.⁹ I, acabat l'any i el terme de la provació, que sigui rebut a l'obediència.¹⁰ Després no li serà lícit de passar-se a una altra religió ni de vaguejar fora de l'obediència¹⁶, segons manament del senyor Papa i segons l'Evangelí; perquè *ningú que posi la mà a l'arada i miri enrere no és apte al regne de Déu* (Lc 9, 62). " Amb tot, si venia ningú que no pot donar els seus béns sense impediment i té voluntat espiritual, que deixi aquells béns, i n'hi ha prou.¹² Que no sigui rebut ningú contra la forma i la institució de la santa Església.

¹³ Però que els altres frares, que han promès obediència, tinguin una túnica amb caputxa i una altra sense caputxa, si era necessari, i la corda i les bragues.¹⁴ I que tots els frares portin vestits vils, i puguin apedaçar-los de sacs i d'altres peces amb la benedicció de Déu; car diu el Senyor en l'Evangelí: *Els qui van amb vestits preciosos i amb delícies* (Lc 7, 25) *i els qui duen vestits delicats viuen als palaus dels reis* (Mt 11, 8).¹⁵ I, encara que els diguin hipòcrites, no deixin per això de fer bé; ni cerquin vestits cars en aquest món a fi que puguin tenir la vestidura del regne dels cels.

3. L'ofici diví i el dejuni

¹ Diu el Senyor: *Aquesta mena de dimonis no es pot treure sinó amb el dejuni i amb l'oració* (Mt 17, 22; Mc 14, 29).² I, de nou: *Quan dejunareu, no feu els tristos com els hipòcrites* (Mt 6, 16).

³ Per raó d'això, que tots els frares, clergues i laics, facin l'ofici diví, llaors i pregàries tal com deuen fer-ho.⁴ Que els clergues facin l'ofici i diguin pels vius i pels morts el que s'acostuma entre els clergues;⁵ i pels defectes i les negligències dels frares diguin cada dia el *Miserere mei, Deus* amb el *Pater noster*; ⁶ i pels germans difunts diguin el *De profundis* amb el *Pater noster*.⁷ I que puguin tenir tan sols els llibres necessaris per a recitar llur ofici;⁸ i també als laics que saben de llegir el saltin sigui lícit de tenir-lo; als altres, en canvi, que no saben de lletra, no sigui lícit de tenir llibre.

¹⁰ I que els laics diguin el *Credo in Deum* i vint-i-quatre *Pater noster* amb *Gloria Patri* per matines, per laudes cinc; per prima, el *Credo in Deum* i el *Pater noster* amb *Gloria Patri*; per tèrcia, sexta i nona, per cada hora,

¹⁶ Cf. La butlla *Cum secundum consilium* d'Honorí III, del 1220 "Religió" té, en Francesc, el sentir d'"Orde religiós".

set; per vespres, dotze; per completes, el *Credo in Deum* i set *Pater noster* amb *Gloria Patri*; pels morts, set *Pater noster* amb el *Requiem aeternam*; i per les faltes i les negligències dels frares, tres *Pater noster* cada dia.

¹¹ I, així mateix, que tots els frares dejunin des de la festa de Tots Sants fins al Nadal del Senyor; i des de l'Epifania, quan Nostre Senyor Jesucrist començà a jejunar, fins a Pasqua. ¹² I que en altres temps no estiguin obligats a jejunar, segons aquesta vida¹⁷, sinó el divendres. ¹³ I que els sigui lícit de menjar de totes les menges que els són servides, segons l'Evangelí¹⁸

4. Com s'han de regir els ministres i els altres frares

¹ En el nom del Senyor!

² Que tots els frares que són constituïts ministres i servents dels altres frares distribueixin llurs frares per les províncies i llocs on s'estan; que els visitin sovint i els exhortin espiritualment i els confortin. ³ I que tots els altres frares meus beneïts els obeeixin diligentment en allò que mira a la salut de l'ànima i no és contrari a la nostra vida.

⁴ I que es portin entre ells com diu el Senyor: *Tot allò que voleu que us facin els homes, feu-ho també als altres* (Mt 7, 12); i: *El que no vols que se't faci, no ho facis a d'altri* (Th 4, 15). ⁶ I que recordin els ministres i servents el que diu el Senyor: *No he vingut a ésser servit sinó a servir* (Mt 20, 28), i que els ha estat confiada la cura de les ànimes dels frares, dels quals, si se'n perdia res, per culpa i mal exemple d'ells, el dia del judici n'hauran de donar compte davant el Senyor Jesucrist.

5. La correcció dels frares en pecat

¹ Per consegüent, custodieu les vostres ànimes i les dels vostres germans, ja que és *horrible de caure en mans del Déu vivent* (Hb. 10, 31). I, si cap ministre manava res a algun dels frares contra la nostra vida o contra la seva ànima, que aquest no estigui obligat a obeir-lo, ja que no hi ha obediència allà on es comet un delicte o pecat. ³ Amb tot, que tots els frares que estan sota els ministres i servents considerin raonablement i curosament el fer dels ministres i servents. ⁴ I, si en veien cap d'ells que es comportava segons la carn i no pas segons l'esperit, en comptes de la rectitud de la nostra vida, si després d'una tercera amonestació no s'esmenava, que el denunciïn al ministre i servent de tota la fraternitat, sense que ho impedeixi res en contra, al capítol de la Pentecosta.

⁵ Però, si entre els frares, onsevulla que siguin, hi havia cap germà

¹⁷ En la ment de sant Francesc, «vida» equival aquí a «forma de vida» o «Regla».

¹⁸ Cf. Lc. 10,8.

que volia caminar segons la carn i no pas segons l'esperit, que els frares amb els quals és l'avisin, l'adoctrinin i el corregeixin humilment i amb diligència; ⁶ I si després d'una tercera amonestació no volia esmenar-se, l'enviïn tan aviat com puguin a llur ministre i servent o bé li ho notifiquin, el qual ministre i servent farà d'ell el que li semblarà més convenient segons Déu.

⁷ I que es guardin tots els frares, tant els ministres i servents com els altres, de contorbar-se ni aïrar-se pel pecat o el mal exemple de l'altre, perquè el dimoni pel delictes d'un de sol en vol tirar molts a perdre; ⁸ ans, espiritualment, tan bé com podran, ajudin el qui ha pecat, ja que *no necessiten metge els qui estan bé, sinó els qui estan malament* (Mt 9, 12; Mc 2, 17). ⁹ Semblantment, quant a això, que cap dels frares no tingui cap poder o domini, majorment entre ells, ¹⁰ car tal com diu el Senyor en l'Evangeli: *Els prínceps de les nacions les dominen, i els qui en són els principals exerceixen el poder sobre elles; no serà així entre els germans, ¹¹ i tot aquell qui voldrà esdevenir el més gran entre ells, sigui llur ministre i servent* (Mt 20, 25-26); ¹² i qui és més gran entre ells faci's com el més petit (Lc 22, 26).

¹³ I cap germà no ha de fer mal ni dir-ne a un altre; ¹⁴ més aviat, per caritat d'esperit, que se serveixin de bon grat i s'obeeixin mútuament¹⁹.¹⁵ I és aquesta la veritable i santa obediència de Nostre Senyor Jesucrist.

¹⁶ I que tots els frares, cada vegada que *s'apartaran dels manaments del Senyor* (Sl 118, 21) i s'evadiran de l'obediència, sàpiguen, com diu el profeta, que, fora de l'obediència, són maleïts fins que, sabent-ho, restaran en el pecat. ¹⁷ I que, quan perseverin en els manaments del Senyor, que va prometre pel sant Evangeli i per llur vida, sàpiguen que estan en veritable obediència i que són beneïts pel Senyor.

6. Recurs dels frares als ministres i que cap frare no s'anomeni prior

¹ Els frares, a qualsevol lloc on són, si no poden observar la nostra vida, recorreran tan aviat com podran a llur ministre donant-li-ho a conèixer. ² I que el ministre es doni ànsia a proveir-hi, tal com ell voldria que se li fes si es trobava en un cas semblant.

³ I que ningú no s'anomeni prior, ans universalment tots s'anomenin frares menors. ⁴ I que l'un renti els peus a l'altre²⁰.

¹⁹ Cf. Ga 5, 13.

²⁰ Cf. Jn 13, 14.

7. La manera de servir i treballar

¹ Que cap dels frares, a qualsevol lloc que fos a casa d'altri per a servir o treballar, no sigui majordom, ni notari, ni sigui al front de les cases on serveixen; ni accepti cap ofici que generi escàndol o causi detriment a la seva ànima; ² ans siguin menors i súbdits a tothom que hi ha a la mateixa casa.

³ I que els germans que saben de treballar treballin i exerceixin el mateix ofici que coneixen, si no era contra la salut de l'ànima i es podia fer honestament. ⁴ Car diu el profeta: *Menjaràs del fruit del teu treball, seràs feliç i tindràs sort (Sl 127,2)*; 'i l'apòstol: *Qui no vol treballar, que no mengi (2 Te 3, 10)*. ⁶ I cada u romangui en l'art o ofici a què ha estat cridat²¹. ⁷ I pel treball podran rebre tot el que és necessari, fora de pecúnia.⁸ I, quan caldrà, que vagin a l'almoïna com els altres pobres. ⁹ I que els sigui lícit de tenir les eines i els instruments necessaris a llurs oficis.

¹⁰ Maldin tots els germans de suar amb les bones obres²², ja que és escrit: «Fes sempre alguna cosa de bé, a fi que el diable et trobi ocupat²³».

¹¹ I encara: «L'ociositat és enemiga de l'ànima²⁴» ¹² Per tant, els servents de Déu tothora han de persistir en l'oració o bé en alguna bona obra.

¹³ Que els frares, onsevulla que seran, en eremitoris o d'altres llocs, es guardin d'apropiar-se cap indret ni defensar-lo contra ningú. ¹⁴ I que qualsevol que a ells vindrà, amic o enemic, lladre o bandoler, sigui benignament rebut. ¹⁵ I, onsevulla que seran els frares i a qualsevol lloc que es trobin, s'han de reverenciar espiritualment i atentament i honorar-se *mútuament, sense murmuració (1 Pe 4, 9)*. ¹⁶ I que els frares es guardin de mostrar-se externament tristos i llòbrecs hipòcrites²⁵; ans es mostrin joiosos en el Senyor ²⁶ i alegres i degudament complaents.

8. Que els frares no rebin pecúnia

¹ El Senyor mana en l'Evangelí: *Mireu, gardeu-vos de tota malícia i avarícia (Lc 12, 15)*, ²i: *aneu amb compte en la inquietud d'aquest món i en les preocupacions d'aquesta vida (Mt 13, 23)*. ³ Per això que cap dels frares, onsevulla que sigui i vagi on vagi, de cap manera no prengui, ni rebi, ni es faci rebre pecúnia o diners, ni per motiu de vestits, ni de llibres, ni per preu d'algun treball, més encara, en cap ocasió, fora d'una manifesta necessitat dels frares malalts; ja que no hem de tenir i reputar de més gran

²¹ Cf. I Co 7, 24.

²² SANT GREGORI EL GRAN, *Hom. in evang.* 13 (PL 76, 1123).

²³ SANT JERONI, *Epist.* 125, 11 (PL 22, 1078).

²⁴ SANT BENET, *Regla*, 48.

²⁵ Cf. Mt 6, 16.

²⁶ Cf. Fl 4, 4. 12.

utilitat la pecúnia i els diners que els còdols. I el diable vol encegar els qui ho cobegen i ho estimen més que els còdols. ⁵ Per tant, els qui ho hem deixat tot guardem-nos, per tan poca cosa, de perdre el regne dels cels.

⁶ I, si en alguna banda trobàvem diners, no en fem més cas que de la pols que trepitgem amb els peus, perquè és *vanitat de vanitats i tot vanitat* (Coh 1, 2). ⁷ I si s'esqueia tant de bo no sigui, que algun frare recollia o bé tenia pecúnia o diners, exceptuada tan sols la dita necessitat de malalts, tinguem-lo tots els frares com a fals germà i com a apostata, com a lladre i com a saltejadore i com a posseïdor de bossa²⁷, fora que se'n penedeixi de veritat.

⁸ I que de cap manera els frares no rebin ni es facin rebre, ni cerquin, ni es facin cercar pecúnia per almoïna, ni diners per a cap casa o lloc, ni vagin amb una persona que demani pecúnia o diners per a tals llocs. ⁹ Quant als altres serveis que no són contraris a la nostra vida, poden fer-los els frares, en aquests llocs, amb la benedicció de Déu. ¹⁰ Amb tot, en manifesta necessitat dels leprosos poden els germans demanar almoïna per ells. ¹¹ Que es guardin, però, molt de la pecúnia. ¹² Igualment, que es guardin tots els frares de voltar terres per un guany deshonrós.

9. Del demanar almoïna

¹ Que s'esforcin tots els frares a seguir la humilitat i la pobresa de nostre Senyor Jesucrist i es recordin que no ens convé de tenir res més del món sencer, ans, com diu l'Apòstol, *tenint de què menjar i amb què cobrir-nos, n'estem contents* (1 Tm 6, 8). ² I han d'alegrar-se quan es trobin enmig de persones qualssevol i menyspreades, entre pobres i dèbils, malalts i leprosos i els captaires del camí.

³ I, quan calgui, que vagin a l'almoïna. ⁴ I no se n'avergonyeixin, ans més aviat recordin que nostre Senyor *Jesucrist, Fill del Déu viu* (Jn 11, 27) totpoderós, *endurí la seva cara com un roc* duríssim (Is 50, 7), i no se n'avergonyí; i fou pobre i hoste, i visqué d'almoïnes, Ell i la Verge benaurada i els seus deixebles. ⁶ I, quan els homes els causaran un afront i no els voldran donar almoïna, que en donin gràcies a Déu, perquè per aquells afronts rebran gran honor davant el tribunal de nostre Senyor Jesucrist. ⁷ I que sàpiguen que l'afront no és imputat als qui el pateixen sinó als qui l'infereixen.

⁸ I l'almoïna és l'herència i la justícia que, degudes al pobres, va adquirir-nos nostre Senyor Jesucrist. ⁹ I els germans que treballen per adquirir-la en rebran una gran recompensa i la fan guanyar i adquirir als donants, ja que tot el que els homes deixen al món, desapareixerà, però de la caritat i de l'almoïna que van fer rebran el premi del Senyor.

²⁷ Cf. Jn 12, 6.

¹⁰ I que confiadament manifesti l'un a l'altre la seva necessitat per tal que li trobi el que li és necessari i li ho proporcioni. "I que cadascú estimi i nodreixi el seu germà, com la mare estima i nodreix el seu fill, en la mesura en què Déu li farà gràcia. ¹² *I el qui no menja no judiqui el qui menja* (Rm 14, 3b).

¹³ I sempre que sobrevindrà una necessitat, sigui lícit a tots els frares, onsevulla que siguin, d'usar de totes les menges que els homes poden menjar, com el Senyor ho diu de David, el qual *menjà els pans de la proposició, que no era permès de menjar sinó als sacerdots* (Mc 2, 26). ¹⁴ I que es recordin del que diu el Senyor: *Vetlleu per vosaltres mateixos, no sigui que els vostres cors s'afeixuguin amb la cràpula, l'embriaguesa i les preocupacions d'aquesta vida, i sobtadament us trobeu a sobre aquell dia*; ¹⁵ i és que com un llaç es llançarà damunt de tots els qui habiten la superfície de la terra (Lc 21, 34-35). ¹⁶ Semblantment també, en temps de manifesta necessitat, que usin tots els frares del que han de menester, tal com el Senyor els en farà la gràcia, ja que la necessitat no té llei.

10. Els frares malalts

¹ Si cap frare cau malalt, onsevulla que serà, que els altres frares no l'abandonin, fora que es designin un o més germans, si calia, que el serveixin com *voldrien ells ésser servits* (Mt 7, 12); ² però, en una extrema necessitat, poden confiar-lo a alguna persona que hagi de satisfer per la seva malaltia²⁸.

³ I prego al germà malalt que de tot doni gràcies al Creador, i que, com el vol el Senyor, així ell desitgi d'estar, bo o malalt, ja que tots els qui Déu ha predestinat a la vida eterna, els forma amb fiblades dels flagells i de les malalties i amb l'esperit de la compunció²⁹, tal com diu el Senyor: *Els qui jo estimo els corregeixo i els castigo* (Ap 3, 19). I si un frare es contorba i s'irrita contra Déu o bé contra els germans o, si de cas, desassossegat, demanava medecines, desitjant excessivament de salvar la carn que aviat ha de morir i que és enemiga de l'ànima, això li ve del maligne i és carnal i no sembla que sigui dels frares, ja que s'estima més el cos que l'ànima.

11. Que els frares no infamin ni denigrin, ans que s'estimin mútuament

¹ Que els frares es guardin de calumniar ningú ni de barallar-se de paraula, ² ans procurin de guardar silenci tant com Déu els en farà la grà-

²⁸ «Satisfer» en el sentit de «pagar».

²⁹ SANT GREGORI EL GRAN, *Hom. in Evang. 18, 18* (PL76,1148).

cia. ³ I no litiguin entre ells ni amb d'altres, ans mirin de respondre humilment, dient: *Sóc un servent inútil (Lc, 17, 10)*. ⁴ I no s'irritin, puix que *tothom qui s'irrita contra el seu germà serà reu de judici; i qui dirà ximple al seu germà serà reu en el consell; i qui li dirà imbècil serà mereixedor del foc de l'infern (Mt 5, 22)*. ⁵ I que s'estimin mútuament, com diu el Senyor: *Aquest és el meu manament, que us estimeu mútuament, com us he estimat (Jn 15, 22)*. ⁶ I que amb obres mostrin l'amor que es tenen els uns als altres, com diu l'apòstol: *No estimem de paraula, ni de llengua, sinó d'obra i de veritat (Un 3, 18)*.

⁷ I que no ultratgin ningú; ⁸ que no murmurin; que no denigrin els altres, ja que és escrit: *Els portanoves i els detractors són odiosos a Déu (Rm 1, 30)*. ⁹ I que siguin modestos, *mostrant entera mansuetud envers tothom (Tt 3, 2)*. ¹⁰ Que no judiquin, ni condemnin. ¹¹ I com diu el Senyor, que no considerin els mínims pecats dels altres³⁰, ¹² sinó que més aviat reflexionin sobre els propis *en l'amargor de llur ànima (Is 38, 15)*. ¹³ I que maldin *per entrar per la porta estreta (Lc 13, 24; Mt 7, 13)*, ja que diu el Senyor: *Estreta és la porta i just el camí que duu a la vida, i són pocs els qui la troben (Mt 7, 14)*.

12. Les males mirades el tracte amb les dones

¹ Que tots els frares, onsevulla que siguin o vagin, es guardin de males mirades i de la freqüentació de dones. ² I cap no s'hi aconselli o hi vagi sol pel camí o a taula hi mengi en el mateix plat. ³ Que els sacerdots els parlin honestament donant-los penitències o algun consell espiritual.

⁴ I que cap dona en absolut no sigui rebuda per cap germà a l'obediència, ans, un cop se li hagi donat un consell espiritual, faci penitència on voldrà. ⁵ I vigilem molt tots i tinguem purs tots els nostres membres, perquè diu el Senyor: *Qui mira una dona per desitjar-la, ja hi ha comès adulteri en el seu cor (Mt 5, 28)*. I l'Apòstol: *No sabeu que el vostre cos és temple de l'Esperit Sant? (1 Co 6, 19)*, així, doncs, *qui violés el temple de Déu, Déu el destruirà a ell (1 Co 3, 17)*.

13. Cal evitar la fornicació

¹ Si cap frare, a instigació del diable, fornicava, que sigui despullat de l'hàbit que amb la seva ignominiosa malesa ha perdut, que se'l tregui del tot i sigui rebutjat per complet de la nostra religió. ² I, després, que faci penitència pels seus pecats.

³⁰ Cf. Mt 7, 3; Lc 6, 41.

14. Com els frares han d'anar pel món

¹ Quan els frares van pel món, que no portin res pel camí, ni sac, ni alforja, ni pa, ni pecúnia ni bastó (Lc 9, 3). ² I a qualsevol casa on entressin, que diguin de primer: *Pau en aquesta casa* (Lc 10, 5). ³ I, mentre s'estan en aquesta mateixa casa, que mengin i beguin del que hi ha en aquella casa (Lc 10, 7).

⁴ Que no resisteixin el dolent, ans, *si algú els pega en una galta, que li parin encara l'altra* (Mt 5, 39; Lc 6, 29), ⁵ i a qui els pren el mantell no li neguin també la túnica (Lc 6, 29). ⁶ Que donin a tothom qui els demani; i a qui els usurpa el que és d'ells, no li ho reclamin (Lc 6, 30).

15. Que els frares no cavalquin

¹¹ Mano a tots els meus frares, tant clergues com laics, que van pel món o sojornen en alguns indrets, que de cap manera no tinguin animal, ni amb ells, ni a casa d'altri, ni de qualsevol altra forma. ² I que no els sigui lícit de cavalcar, fora que hi siguin forçats per malaltia o una gran necessitat.

16. Els quin van entre sarraïns i altres infidels

¹ Diu el Senyor: *Heus ací que jo us envio com ovelles enmig de llops; sigueu, doncs, prudents com serps i simples com coloms* (Mt 10, 16). ³ Així, qualsevol frare que voldrà anar entre sarraïns i d'altres infidels, que hi vagi amb llicència del seu ministre i servent. ⁴¹ que el ministre els en doni llicència i no els contradigui, si veu que eren idonis per a ésser-hi enviats; car haurà de donar compte al Senyor si en aquest punt o en d'altres procedia sense discerniment.

⁵ I els frares que hi van poden actuar espiritualment entre ells de dues maneres. ⁶ Una manera és que no moguin litigis ni disputes, ans *estiguin sotmesos a tota criatura humana per Déu* (1 Pe 2, 13) i confessin que són cristians. ⁷ Una altra manera és que, si veien que era del grat de Déu, anunciïn la paraula de Déu, a fi que creguin en Déu totpoderós, Pare, Fill i Esperit Sant, creador de totes les coses, i en el Fill, redemptor i salvador, perquè es bategin i esdevinguin cristians, ja que, *qui no reneixi de l'aigua i de l'Esperit Sant, no pot entrar al regne de Déu* (Jn 3, 5).

⁸ Aquestes coses i d'altres que siguin del grat del Senyor, els les poden dir a ells i a d'altres, puix que diu el Senyor en l'Evangeli: *Tothom qui em confessarà davant els homes, també jo el confessaré davant el meu Pare*

que és als cels (Mt 10, 32) ⁹ i: *Qui s'averگویrà de mi i de les meves paraules, d'ell s'averگویrà també el Fill de l'home, quan vindrà en la seva majestat i en la del Pare i dels àngels* (Lc 9, 26). ¹⁰ I que tots els frares, onsevulla que siguin, es recordin que es van lliurar i deixar llurs cossos a nostre Senyor Jesucrist; ¹¹i, per amor d'Ell, s'han d'exposar als enemics tant visibles com invisibles, ja que diu el Senyor: *Qui perdi la seva ànima per mi, la salvarà* (Lc 9, 24) en la vida eterna. ¹² *Benaurats els qui pateixen persecució per la justícia, ja que d'ells és el regne dels cels* (Mt 5, 10). ¹³ *Si em van perseguir a mi, també us perseguiran a vosaltres* (Jn 15, 20). ¹⁴ *I, si us persegueixen en una ciutat, fugiu en una altra* (Mt 10, 23). ¹⁵ *Benaurats sou* (Mt 5, 11) *quan els homes us odien* (Lc 6, 22) i us maleixin i *quan us persegueixin* (Mt 5, 11), us bandegin i us injuriïn i proscriguin el vostre nom com a dolent i diguin tota mena de mal contra vosaltres mentint, a causa de mi; ¹⁶ *alegreu-vos aquell dia i exultem, ja que la vostra recompensa és molta als cels* (Mt 5, 11-12; Lc 6, 23). ¹⁷ I us dic a vosaltres, amics meus, que no us espanteu per això, ¹⁸ *no temeu aquells qui maten el cos i, després d'això, no tenen res més a fer* (Lc 12, 4; Mt 10, 24). ¹⁹ *Mireu de no contorbar-vos* (Mt 24, 6). *Car en la vostra paciència posseireu les vostres ànimes* (Lc 21, 19). ²¹ *I qui perseverarà fins a la fi, aquest se salvarà* (Mt 10, 22; 24, 13).

17. Els predicadors

¹ Que cap dels frares no prediqui contra la forma i la disposició de la santa Església i si no li era concedit pel seu ministre. ² I que el ministre vagi amb compte a concedir-ho sense discerniment a algú. ³ Que tots els frares, però, prediquin amb les obres. ⁴ I que cap ministre o predicador no s'apropriï el ministeri dels frares o l'ofici de la predicació, ans, a qualsevol hora que se li mani, deixi el seu ofici sense cap contradicció.

⁵ Per raó d'això, prego en la caritat que és Déu³¹ a tots els meus frares que prediquen, fan oració o treballen, tant clergues com laics, que procurin d'humiliar-se en tot, ⁶ de no gloriar-se, ni de complaure's a si mateixos, ni d'exaltar-se interiorment per les bones paraules o bones obres, més encara per cap bé que Déu fa i diu i opera algun cop en ells i per mitjà d'ells, com diu el Senyor: *Amb tot, no us alegreu en això que els esperits us estiguin sotmesos* (Lc 10, 20).

⁷ I sapiguem fermament que no ens pertanyen sinó els vicis i els pecats. ⁸ I hem d'alegrar-nos més aviat que topem amb temptacions diverses³² i quan patim qualssevol angoixes o bé tribulacions d'ànima o de cos, en aquest món per la vida eterna.

³¹ Cf. 1 Jn. 4, 16

³² Cf. Jm. 1, 2

⁹ Per consegüent, guardem-nos tots els frares de tota supèrbia i vanaglòria. ¹⁰ Preservem-nos *de la saviesa d'aquest món i de la prudència de la carn* (Rm 8, 6); "car l'esperit carnal vol i es preocupa molt de proferir paraules i no gaire d'obrar, ¹² no cerca la religiositat i la santedat en l'esperit interior, ans vol i desitja una religiositat i una santedat que per fora aparegui als homes. ¹³ Aquests són de qui diu el Senyor: *En veritat us dic, han rebut llur recompensa* (Mt 6, 2).

¹⁴ L'esperit del Senyor, en canvi, vol que la carn sigui mortificada i menyspreada, vil i abjecta. ¹⁵ I s'aplica a la humilitat i a la paciència i a la pura i simple i veritable pau de l'esperit. ¹⁶ I tothora desitja per damunt de tot el temor diví i la saviesa divina i l'amor diví del Pare i del Fill i de l'Esperit Sant.

¹⁷ I retornem al Senyor Déu altíssim i sobirà tots els béns, i reconeguem que tots els béns són d'Ell i donem gràcies de tot a Ell, del qual procedeixen tots els béns. ¹⁸ I que Ell, altíssim i sobirà, únic Déu veritable, tingui, se li donin i rebi tots els honors i reverències, totes les lloances i les benediccions, totes les gràcies i tota la glòria, de qui és tot bé i que solament Ell és bo. ¹⁹ I, quan nosaltres veiem o sentim que es diu o es fa mal o bé que Déu és blasfemat, beneïm-lo nosaltres i fem bé i lloem el Senyor que és beneït pels segles (Rm. 1. 25).

18. Com s'han de reunir els ministres

¹ Cada any pot reunir-se cada ministre amb els seus frares on els plaurà, per la festa de sant Miquel arcàngel, per tractar de tot el que pertoca a Déu. ² Que tots els ministres, però, que són en indrets ultramarins i ultramuntans, un cop cada tres anys, i els altres ministres un cop cada any vinguin a capítol de la Pentecosta, a l'església de Santa Maria de la Porciúncula, fora que fos ordenat altrament pel ministre i servent de tota la fraternitat.

19. Que els frares visquin catòlicament

¹ Que tots els frares siguin catòlics, visquin i parlin catòlicament. ² Si algun, però, es desviava de la fe i de la vida catòlica en paraula o en obra i no s'esmenava, que sigui expulsat terminantment de la nostra fraternitat. ³ I tinguem tots els clergues i tots els religiosos com a senyors en allò que es refereix a la salut de l'ànima i no ens desviem de la nostra religió; i venerem en el Senyor llur orde i ofici i ministeri.

20. La penitència dels germans i la recepció del cos i la sang de nostre Senyor Jesucrist

¹ I que els meus frares beneïts, tant clergues com laics, confessin llurs pecats a sacerdots de la nostra religió; ²I, si no podien, que els confessin a d'altres sacerdots discrets i catòlics; sabent fermament i tenint en compte que, de qualsevol sacerdot catòlic que rebin la penitència i l'absolució, absolts seran sense cap dubte d'aquells pecats, si miren de complir humilment i fidelment la penitència que els sigui imposada.

³ Però si no podien trobar sacerdot, que es confessin amb el seu germà, com diu l'apòstol Jaume: *Confesseu-vos l'un a l'altre els vostres pecats* (Jm 5, 16). No per això deixin de recórrer al sacerdot, ja que als sols sacerdots ha estat atorgat el poder de lligar i de deslligar. ⁵ I, així, contrits i confessats, rebin el cos i la sang de nostre Senyor Jesucrist amb gran humilitat i veneració, recordant el que diu el Senyor: *Qui menja la meva carn i beu la meva sang té la vida eterna* (Jn 6, 54); *i feu això en memòria meva* (Lc 22, 19).

21. Lloança i veneració que poden fer tots els frares

¹ I els meus frares, a qualsevol moment que els plaurà, poden proclamar aquesta exhortació i lloança o una altra de semblant, entre qualssevol homes, amb la benedicció de Déu:

² Temeu i honoreu, lloeu i beneïu, doneu gràcies i adoreu el Senyor Déu totpoderós, en Trinitat i Unitat, Pare, Fill i Esperit Sant, creador de totes les coses.

³ *Feu penitència* (Mt 3, 2), *feu fruits dignes de penitència* (Lc 3, 8), perquè aviat morirem. ⁴ *Doneu i se us donarà* (Lc 6, 38). ⁵ *Perdoneu i sereu perdonats* (Lc 6, 37); ⁶ *i si no perdonéssiu als homes llurs pecats, el Senyor no us perdonarà els vostres pecats* (Mt 6, 14-15); *confesseu tots els vostres pecats* (Jm 5, 16).

⁷ Benaurats els qui moren en penitència, perquè seran al regne dels cels.

⁸ *al* dels qui no moren en penitència, perquè seran fills del diable, del qual fan les obres³³ i aniran al foc etern³⁴ "Guardeu-vos i absteniu-vos de tot mal i persevereu fins a la fi en el bé.

³³ Cf. Jn 8, 44.

³⁴ Cf. Mt 25, 41.

22. L'amonestació dels frares

¹ Prestem atenció, tots els frares, a allò que diu el Senyor: *Estimeu els vostres enemics i feu el bé als qui us odien* (Lc 6, 27; Mt 5, 44), 'car també nostre Senyor Jesucrist, les petjades del qual hem de seguir³⁵, anomenà amic el seu traïdor ³⁶ i a gràcies va oferir-se als qui el crucificaven. ³ Són, per tant, amics nostres tots els qui injustament ens reporten torbacions i angoixes, afronts i injúries, dolors i turments, martiri i mort; ⁴ als quals hem de tenir gran estimació, ja que pel que ens ocasionen tenim la vida eterna.

⁵ I odiem el nostre cos amb els seus vicis i pecats, ja que, vivint carnalment, ens vol treure l'amor de nostre Senyor Jesucrist i la vida eterna i perdre's a si mateix amb tothom a l'infern; ⁶ perquè nosaltres, per culpa nostra, som fètds, miserables i contraris al bé, però promptes i volentosos al mal; ja que, com diu el Senyor en l'Evangeli: ⁷ *del cor procedeixen i surten els mals pensaments, els adulteris, les fornicacions, els homicidis, els furts, les avarícies, les maldats, l'engany, la impudícia, l'enveja, els falsos testimonis, les blasfèmies, la insensatesa.* ^B *Tots aquests mals provenen de dintre, del cor de l'home i aquests són els que taquen l'home* (Mc 7, 21-23; Mt 15, 19-20).

⁹ Ara, però, després que hem abandonat el món, no hem de fer res més sinó seguir la voluntat del Senyor i plaure-li. ¹⁰ Guardem-nos molt d'ésser la terra que hi ha vora el camí, o bé la rocosa o bé la plena d'espines, com diu el Senyor en l'Evangeli: ¹¹ *La llavor és la paraula de Déu. La que ha caigut vora el camí i ha estat trepitjada, aquests són els qui senten la paraula i no l'entenen.* ¹³ *I tot d'una ve el diable i s'apodera del que se sembrà en llurs cors i s'emporta la paraula de llurs cors, no fos cas que, creient, se salvessin* (Lc 8, 12). ¹⁴ *La que va caure en terra rocosa, aquests són els qui, en sentir la paraula, de seguida la reben amb goig;* ¹⁵ *però, en haver vingut la tribulació i la persecució per causa de la paraula, a l'instant s'escandalitzen, i aquests no tenen arrel en si mateixos, ans són passatgers, ja que creuen cert temps i a l'hora de la temptació tornen enrere.* ¹⁶ *La que caigué entre espines, aquests són els qui senten la paraula de Déu i la preocupació i les ànsies d'aquest segle i l'engany de les riqueses i les cobejances restants se'ls fiquen a dins, ofeguen la paraula i esdevenen sense fruit.* ¹⁷ *La que ha estat sembrada en terra bona, aquests són els qui sentint amb cor bo i òptim la paraula, l'entenen i retenen i donen fruit en la paciència* (Mt 13, 19-23; Mc 4, 15-20; Lc 8, 11-15).

¹⁸ I, per consegüent, nosaltres els frares, com diu el Senyor, *deixem*

³⁵ . Cf. 1Pe 2, 21.

³⁶ Cf. Mt 26, 50.

que els morts enterrin llurs morts (Mt 8, 22). ¹⁹ I guardem-nos molt de la malícia i de la subtilitat de Satanàs que no vol que l'home tingui la seva ànima i el seu cor en Déu. ²⁰ I, rondant, desitja d'emportar-se el cor de l'home sota l'aparença d'alguna compensació i ajut i d'ofegar de la memòria la paraula i els preceptes del Senyor, i vol encegar el cor de l'home pels afers i les ànsies del món i establir-s'hi, com diu el Senyor: ²¹ *Quan l'esperit immund surt de l'home, va per llocs àrids i secs, cercant repòs,* ²² *i, en no trobar-ne, diu: Me'n tornaré a casa meva, d'on vaig sortir.* ²³ *I, en venir-hi, la troba desocupada, escombrada i endreçada* (Mt 12, 44). ²⁴ *Llavors se'n va i agafa d'altres set esperits més dolents que ell, i, una vegada a dintre, s'hi estableixen; i les darreries d'aquell home són pitjors que les primeries* (Mt 12, 43-45; Lc 11, 24-26).

²⁵ Per això, germans tots, guardem-nos molt que sota l'aparença d'una compensació, o d'una activitat o bé d'un ajut perdem i allunyem del Senyor la nostra ànima i el cor. ²⁶ Prego, en canvi, en la santa caritat que és Déu³⁷, a tots els frares, tant ministres com els altres, que, apartat tot impediment i posposada tota cura i sol·licitud, de la millor manera que puguin mirin de servir, estimar, honorar i adorar el Senyor Déu amb cor net i ànima pura, cosa que ell cerca per damunt de tot.

²⁷ I fem sempre en nosaltres un estatge i un sojorn per a ell que és el Senyor Déu totpoderós, Pare, Fill i Esperit Sant, el qual diu: *Vetlleu, doncs, pregant en tot temps, a fi que sigueu trobats dignes d'escapar de tots els mals que han de venir, i de mantenir-vos fermes davant del Fill de l'home* (Lc 21, 36). ²⁸ *I, quan estareu drets pregant* (Mc 11, 25), digueu *Pare nostre que esteu en els cels* (Mt 6, 9). ²⁹ I adorem-lo amb un cor pur, perquè convé sempre de pregar i no decaure³⁸. ³⁰ *Car el Pare cerca tals adoradors: ³¹ Déu és esperit, i els qui l'adoren, han d'adorar-lo en esperit i en veritat* (Jn 4, 23-24).

³² I recorreguem a ell *com al pastor i bisbe de les nostres ànimes* (I Pe 2, 25). El qual diu: «Jo sóc el bon Pastor, que pasturo les meves ovelles i dono la vida per les meves ovelles»^{2a39} ³³ *Vosaltres tots sou germans; ³⁴ i no us anomeneu pare damunt la terra, ja que és un el vostre Pare, que està en els cels. ³⁵ Ni us anomeneu mestres, puix que un és el vostre mestre que està en els cels* (Mt 23, 8-10).

³⁶ *Si romanguéssiu en mi i les meves paraules romanguessin en vosaltres, demanareu allò que voldreu i us serà concedit* (Jn 11, 7). ³⁷ *Onsevulla que dos o tres estan reunits en el meu nom, allà sóc enmig d'ells* (Mt 18, 20). ³⁸ *Heus aquí que jo sóc amb vosaltres fins a la consumació del segle* (Mt 28, 20). ³⁹ *Les paraules que us he dit són esperit i són vida* (Jn 6, 64). ⁴⁰ *Jo sóc el camí, la veritat i la vida* (Jn 14, 6). ⁴¹ Retinguem, doncs, les

³⁷ Cf. Un 4, 16.

³⁸ . Cf. Lc 18, 1.

paraules, la vida, la doctrina i el sant Evangeli d'Ell que s'ha dignat de pregar el seu Pare per nosaltres i de manifestar-nos el seu nom, dient: *Pare, glorifiqueu el vostre nom* (Jn 12, 28a) i *Pare, glorifiqueu el vostre Fill a fi que el vostre Fill us glorifiqui* (Jn 17, 1b). ⁴² *Pare, he revelat el vostre nom als homes que em vau donar* (Jn 17, 6), *perquè les paraules que em vau donar, els les he donades, i ells les han acceptades i han conegut de veritat que he sortit de Vós i han cregut que Vós m'heu enviat*. ⁴³ *Jo prego per ells, no pas pel món,* ⁴⁴ *sinó per aquests que m'heu donat, ja que vostres són i tot el que és meu és vostre* (Jn 17, 810).

⁴⁵ Pare sant, guardeu-los en el vostre nom aquells que m'heu donat, a fi que siguin u com nosaltres (Jn 17, 11b). ⁴⁶ Dic aquestes coses en el món, a fi que tinguin ells un goig complet. ⁴⁷ Jo els he donat la vostra paraula, i el món els ha tingut odi, puix que no són del món, tal com jo no sóc del món. ⁴⁸ No prego que els tragueu del món, sinó que els guardeu del mal (Jn 17, 13b-15). ⁴⁹ Glorifiqueu-los en la veritat. ⁵⁰ La vostra paraula és veritat. ⁵¹ Així com vós m'enviàreu al món, també jo els he enviats al món. ⁵² I per ells jo mateix em santifico, a fi que ells siguin santificats en la veritat. ⁵³ No prego tan sols per ells, sinó per aquells qui per llur paraula han de creure en mi (Jn 17, 17-20), a fi que tots siguin consumats en una sola cosa, i conegui el món que vós m'heu enviat i els heu estimat, tal com m'heu estimat a mi (Jn 17 23). ⁵⁴ I els faré conèixer el vostre nom, a fi que l'amor amb què m'heu estimat estigui en ells, i jo en ells (Jn 17, 26). ⁵⁵ Pare, els qui m'heu donat, vull que on jo estic, també ells estiguin amb mi, a fi que vegin la vostra glòria (Jn 17), 24) al vostre regne (Mt 20, 21). Amén.

23. Pregària, lloança i acció de gràcies

¹ Totpoderós, santíssim, altíssim i summe Déu, *Pare sant* (Jn 17, 11) i just, *Senyor, rei del cel i de la terra* (Mt 11, 25), per vós mateix us donem gràcies, ja que per la vostra santa voluntat i pel vostre Fill únic, amb l'Esperit Sant, heu creat totes les coses espirituals i temporals; i a nosaltres, fets a imatge vostra i semblança, ens posàreu al paradís⁴⁰. ² I nosaltres, per culpa nostra, caiguérem.

³ I us donem gràcies perquè, tal com ens creàreu mitjançant el vostre Fill, així també pel vostre amor *amb què ens heu estimat* (Jn 17, 26), heu fet que ell mateix, Déu veritable i home veritable, nasqués de la gloriosa sempre Verge beatíssima Santa Maria, i per la creu i sang i mort d'ell heu volgut rescatar-nos a nosaltres captius.

⁴ I us donem gràcies perquè aquest vostre Fill ha de venir altre cop

³⁹ Antífona del Magníficat per a les segones vespres del segon diumenge després de Pasqua. Cf. Jn 10, 14 i 15b.

⁴⁰ Cf. Gn 1, 26; 2, 15.

en la glòria de la seva majestat per enviar al foc etern els maleïts que no han fet penitència i no us han conegut, i per dir a tots els qui us conegueren, us adoraren i us serviren en penitència: *Veniu, beneïts del meu Pare, rebeu el regne que us ha estat preparat des de l'origen del món* (Mt 25, 34).

⁵ I, puix que tots nosaltres, miserables i pecadors, no som dignes d'anomenar-vos, demanem, suplicants, que nostre Senyor .Jesucrist, *benamat Fill vostre, en qui us heu complagut* (Veg. Mt 17, 5), us doni gràcies ensems amb l'Esperit Sant Paràclit, com a Vós i a ell us plagui, per tothom, el qui sempre us basta en tot, i pel qual ens heu fet tantes coses. *Al·leluia*.

⁶ I a la gloriosa mare, la beatíssima Maria sempre Verge, als benaurats Miquel, Gabriel, Rafael i a tots els cors dels benaurats serafins, querubins i trons, dominacions, principats i potestats, virtuts, àngels, arcàngels, als benaurats Joan Baptista, Joan evangelista, Pere, Pau i als benaurats patriarques, profetes, i Innocents, apòstols, evangelistes, deixebles, màrtirs, confessors, verges, als benaurats Elies i Enoc i a tots els sants, que hi ha hagut, que hi haurà i que hi ha, per amor vostre els demanem humilment que, com us plaurà, us donin gràcies per tots els béns que Vós, Déu sobirà, veritable, etern i viu, amb el vostre Fill caríssim nostre Senyor Jesucrist i amb l'Esperit Sant Paràclit *pels segles dels segles. Amén. Al·leluia!* (Ap. 19, 3-4).

⁷ I a tots els qui dintre la santa Església catòlica, apostòlica volen servir el Senyor Déu, i a tots els ordes següents: sacerdots, diaques, sots-diaques, acòlits, exorcistes, lectors, ostiaris i a tots els clergues, a tots els religiosos i les religioses, a tots els donats i postulants, els pobres i els necessitats, reis i prínceps, treballadors i pagesos, servents i senyors; a totes les verges i continents i casades, laics, homes i dones, a tots els infants i adolescents, a joves i vells, bons i malalts, a tots els menuts i els grans, i a tots *els pobles, races, tribus i llengües* (Ap. 7, 9); a totes les nacions i a tots els homes a qualsevol lloc de la terra, que hi ha i hi haurà, demanem humilment i supliquem, tots nosaltres, els frares menors, *servents inútils* (Lc. 17, 10), que tots perseverem en la fe veritable i en la penitència, ja que altrament ningú no es pot salvar.

⁸ *Amb tot el cor, amb tota l'ànima, amb tot l'esperit, amb tot el poder i fortalesa, amb tota la intel·ligència i amb totes les forces, amb tot l'esforç, amb tot l'afecte, amb totes les entranyes, amb tots els desigs i volers estimem tots el Senyor Déu* (Mc. 12, 30, 33; Lc 10, 27), que a tots nosaltres ens ha donat i ens dóna tota l'ànima i la vida entera, que ens ha creat, redimit i ens salvarà per la sola misericòrdia seva i que a nosaltres, miserables i desgraciats, corromputs i fetorosos, desagraïts i dolents, ens ha fet i fa tot bé. ⁹ No desitgem, doncs, altra cosa, no en vulguem cap altra i res no ens agradi ni ens delecti sinó el Creador i Redemptor i

Salvador nostre, l'únic Déu veritable, que és el bé complet, el bé tot enter, el bé veritable i sobirà, el qual és l'únic bo⁴¹, mansuet, suau i dolç, que és l'únic sant, just, veritable, sant i recte, el qual és l'únic benigne, innocent, pur, el qual, pel qual i en el qual⁴² hi ha tot perdó, tota gràcia, tota glòria de tots els penitents i justos, de tots els benaurats que frueixen junts al cel.

¹⁰ Que res no impedeixi, que res no separi, que res no s'interposi; ¹¹ pertot arreu, a tota hora i en tot temps, cada dia i contínuament, creguem tots de veritat i humilment, i tinguem al cor i estimem, honorem, adorem, servim, lloem i beneïm, glorifiquem i superexaltem, magnifiquem i donem gràcies a l'altíssim i sobirà Déu etern, Trinitat i Unitat, Pare, Fill i Esperit Sant, Creador de tot, Salvador dels qui creuen en ell i hi esperen i l'estimen, ei qual és sense començament ni fi, immutable, invisible, inenarrable, inefable, incompreensible, inescrutable, beneït, lloable, gloriós, superexalçat⁴³, sublim, excels, suau, amable, delectable, i totalment desitjable per damunt de tot pels segles dels segles. Amén.

24. Conclusió

¹ En el nom del Senyor! Prego a tots els frares que aprenguin el tenor i el sentit d'allò que hi ha escrit en aquesta vida per a la salvació de la nostra ànima, i que sovint se'n facin memòria. ² I demano a Déu que ell que és totpoderós, tri i u, beneeixi tots els qui ensenyen, aprenen i guarden, recorden i practiquen això, cada vegada que reiteren i fan el que ací hi ha escrit per a la salut de la nostra ànima.

³ I prego a tots, besant-los els peus, que ho estimin molt i ho observin. ⁴ I de part de Déu totpoderós i del senyor Papa i per obediència, jo, fra Francesc, mano fermament i imposito que, d'això que hi ha escrit en aquesta vida, ningú no en tregui res o bé afegeixi quelcom al que hi està escrit ni els frares tinguin una altra regia.

⁵ Glòria al Pare i al Fill i a l'Esperit Sant, com era al principi, ara i sempre i pels segles dels segles. Amén.

⁴¹ Cf. Lc. 18-19, 27.

⁴² Cf. Rm 11, 36.

⁴³ Cf. Dn 3, 52.

Regla butllada

1. En el nom del Senyor! Comença la vida dels frares menors

¹ La regla i vida dels frares menors és aquesta, a saber: observar el sant Evangeli de nostre Senyor Jesucrist, vivint en obediència, sense res de propi i en castedat. ² Fra Francesc promet obediència i reverència al senyor papa Honori i als seus successors que entraran canònicament i a l'Església Romana. ³ I els altres frares estiguin obligats a obeir fra Francesc i els seus successors.

2. Els qui volen rebre aquesta vida i de quina manera han d'ésser rebuts

¹ Si alguns volien rebre aquesta vida i venien als nostres frares, que aquests els enviïn a llurs ministres provincials, als quals solament i no pas a d'altres es concedeixi la llicència de rebre frares. ² Que els ministres, però, els examinin diligentment de la fe catòlica i dels sacraments de l'Església. ³ I si creuen totes aquestes coses i volen confessar-les fidelment i observar-les fermament fins a la fi ⁴ I no tenen mullers o, si en tenen, també han entrat en un monestir llurs mullers, o bé aquestes els han donat llicència, amb l'autorització del bisbe diocesà, havent fet vot de continència, i siguin de tal edat les mullers, que d'elles no pugui néixer sospita, ⁵ que els diguin la paraula del sant Evangeli:⁴⁴ que vagin i venguin totes llurs coses i procurin de distribuir-les als pobres. ⁶ Si això no podien fer, els basta la bona voluntat.

⁷ I que es guardin els frares i llurs ministres d'ésser delerosos de llurs coses temporals, a fi que lliurement en facin el que el Senyor inspirarà. ⁸ Si tanmateix hi cal consell, que els ministres tinguin llicència d'enviar-los a alguns que temin Déu, segons el consell dels quals llurs béns siguin distribuïts als pobres.

⁹ Després, que els concedeixin el vestit de la provació, és a dir, dues túniques sense caputxa, i la corda i les bragues⁴⁵, i el caperó fins a la corda, ¹⁰ salvant que als mateixos ministres alguna vegada semblés una altra cosa, segons Déu. ¹¹ I, acabat l'any de la provació, que siguin rebuts a l'obediència, prometent d'observar sempre aquesta vida i regla. ¹² I de

⁴⁴ Cf. Mt 19, 21; Mc 10, 21; Le 18, 22.

⁴⁵ *Braccas*, expressió d'origen germànic. Peça interior masculina que cobreix el cos des de la cintura fins al genoll.

cap manera no els serà lícit d'eixir d'aquesta religió,⁴⁶ segons manament del senyor Papa, ¹³ perquè, segons el sant Evangeli, *ningú que posa la mà a l'arada i mira enrere, no és apte per al regne de Déu* (Lc 9,62).

¹⁴ I que aquells que ja han promès obediència tinguin una túnica amb caputxa i una altra sense caputxa els qui la vulguin tenir. ¹⁵ I que els qui són constrets per la necessitat puguin dur calçat. ¹⁶ que tots els frares es vesteixin de robes vils, i puguin apedaçar-les amb saials⁴⁷ i d'altres peces, amb la benedicció de Déu. ¹⁷ Els quals adverteixo i exhorto a no menysprear ni jutjar els homes que veuen vestits de robes blanques i acolorides i usar de menges i begudes delicades, ans, més aviat, cadascú es judiqui i menyspreï a si mateix.

3. L'ofici diví, el dejuni i com els frares han d'anar pel món

¹ Que els clergues facin l'ofici diví segons l'ordre de la santa Església Romana, excepte el salten, ² per la qual raó podran tenir breviaris. ³ Que els laics, però, diguin vint-i-quatre parenostres per matines; per laudes, cinc; per prima, tèrcia, sexta i nona, per cada una d'aquestes hores, set; i per vespres, dotze; per completes, set; ⁴ i que preguin pels difunts.

⁵ I que dejunin des de la festa de Tots Sants fins a la Nativitat del Senyor. ⁶ Però durant la santa Quaresma, que comença des de l'Epifania fins a quaranta dies seguits, la qual el Senyor consagrà amb el seu sant dejuni, que els qui hi dejunen voluntàriament siguin beneïts pel Senyor, i els qui no ho volen fer, no hi siguin constrets. ⁷ Durant l'altra, però, fins a la Resurrecció del Senyor, que dejunin ⁸ I en altres temps, que no estiguin obligats a jejunar sinó en divendres. ⁹ Amb tot, en temps de necessitat manifesta, que els frares no estiguin obligats al dejuni corporal.

¹⁰ En veritat, aconsello, adverteixo i exhorto els meus frares, en el Senyor Jesucrist, que, quan van pel món, no pledegin, ni contenguin amb paraules ⁴⁸, ni jutgin els altres; ¹¹ ans siguin plàcids, pacífics i modestos, mansuets i humils, parlant honestament amb tothom, com cal. ¹² I no han de cavalcar, si no hi són forçats per necessitat manifesta o malaltia. ¹³ *A qualsevulla casa on entraran, diguin primerament: Pau en aquesta casa* (Lc 10, 5). I, segons el sant Evangeli, de totes les menges que els són posades davant, els sigui lícit de menjar ⁴⁹.

⁴⁶ Respectem sempre en aquesta versió el mot *religió*, que sant Francesc emprà simultàniament amb el *d'ordo* i que té aquí i en ell el mateix significat.

⁴⁷ Literalment «sacs». Als nostres dies el sac és vegetal (cànem). Preferim «saial», tela basta de llana que s'adiu més a la pràctica medieval dels hàbits religiosos.

⁴⁸ Cf. 2Tm 2, 14.

⁴⁹ Cf. Lc 10, 8.

4. Que els frares no rebin pecúnia⁵⁰

¹ Mano fermament a tots els frares que de cap manera no rebin diners o pecúnia per si o per persona interposada. 'Amb tot, per a les necessitats dels malalts i per a vestir els altres frares, per mitjà d'amics espirituals, que els ministres solament i els custodis en tinguin sol·lícita cura, segons els llocs i temps i regions fredes, com veuran que la necessitat ho demana; ³ salvant sempre allò, com s'ha dit, que no rebin diners o pecúnia.

5. La manera de treballar

¹ Aquells frares a qui el Senyor ha donat la gràcia de treballar, que treballin fidelment i devotament; ² de manera que, bandejat l'oci, enemic de l'ànima, no extingeixin l'esperit de la santa oració i devoció, al qual esperit han de servir ⁵¹ les altres coses temporals. ³ I que, en pac del treball, rebin per a si i per als seus germans les coses necessàries al cos, ⁴ excepte diners o pecúnia, i això humilment, ⁵ com escau als servents de Déu i als seguidors de la santíssima pobresa.

6. Que els frares no s'apropriïn res, i del demanar almoïna i dels frares malalts

¹ Que els frares no s'apropriïn res, ni casa, ni lloc, ni cap cosa. ² I, com a pelegrins i forasters⁵² en aquest segle, servint el Senyor en pobresa i humilitat, vagin a l'almoïna confiadament; ³ i no se n'han d'averkonyir, puix que el Senyor es féu pobre per nosaltres en aquest món⁵³. ⁴ Aquesta és aquella celsitud de l'altíssima pobresa, que a vosaltres, caríssims germans meus, us ha constituït hereus i reis del regne dels cels, us ha fet pobres de coses, us ha sublimat en virtuts⁵⁴. ⁵ Que sigui aquesta la vostra *porció* que condueix a *la terra dels vivents* (SI 141, 6). ⁶ I adherint-vos totalment a ella, dilectíssims germans, pel nom de nostre Senyor Jesucrist no vulgueu tenir ja mai més cap altra cosa sota el cel.

⁷ I que, onsevulla que siguin i es trobin els frares, es mostrin familiars ensems ells amb ells, ⁸ i amb confiança manifesti l'un a l'altre la

⁵⁰ En aquesta versió, conservem a posta el mot «pecúnia» en desús als nostres dies, però de molta significació franciscana. Pecúnia -de *pecus* (bestiar)-, a més de significar, en llatí medieval, la moneda de bronze, de què eren les monedes de menys valor (el *denarium* era d'argent o d'or), té també un significat més ampli que afecta els béns materials d'altra categoria. Sant Francesc tant emprà «pecúnia» com «diner». D'aquí que ens hi atenem.

⁵¹ Francesc emprà el verb *deservire*, que enclou la idea de servir amb diligència.

⁵² Cf. 1Pe 2, 11.

⁵³ Cf. 2Co 8, 9.

⁵⁴ Cf. Jm 2, 5

seva necessitat; car si la mare nodreix i estima el seu fill⁵⁵ carnal, com més diligentment cadascú ha d'estimar i nodrir el seu germà espiritual! ⁹ 1 si algun d'ells queia en malaltia, els altres frares han de servir-lo com ells voldrien ésser servits⁵⁶.

7. La penitència que s'ha d'imposar als frares que pequen

¹ Si alguns dels frares, instigats per l'enemic, pecaven mortalment, per aquells pecats sobre els quals s'hagi ordenat entre els frares que es recorri als sols ministres provincials, que els susdits frares estiguin obligats a recórrer-hi, tan aviat com podran, sense demora.

² I que els mateixos ministres, si són sacerdots, amb misericòrdia els imposin penitència; però si no són preveres, que facin que els sigui imposada per altres sacerdots de l'Orde, així com segons Déu els semblarà que convé millor. ³ I s'han de guardar d'airar-se i contorbar-se pel pecat d'algú, ja que la ira i la contorbació en si i en els altres impedeixen la caritat.

8. L'elecció del ministre general d'aquesta fraternitat i el capítol de la Pentecosta

¹ Que tots els frares estiguin obligats a tenir sempre un dels frares d'aquesta religió com a ministre general i servent de tota la fraternitat, i estiguin fermament obligats a obeir-lo. ² En morir aquest, que facin l'elecció del successor els ministres provincials i els custodis al capítol de la Pentecosta, al qual estan sempre obligats a concórrer alhora els ministres provincials a qualsevol lloc que haurà estat determinat pel ministre general; ³ i això, un cop cada tres anys, o en un altre termini major o menor, tal com haurà estat determinat pel susdit ministre. ⁴ I, si en algun temps, semblava a la totalitat dels ministres provincials i custodis que el damunt dit ministre no és suficient al servei i a la utilitat comuna dels frares, que els esmentats frares, a qui l'elecció és atorgada estiguin obligats a elegir-se'n en nom del Senyor un altre per custodi. ⁵ Després del capítol de la Pentecosta, però, que els ministres i els custodis, si volien i els semblava convenient, puguin cadascun convocar una vegada llurs frares a capítol, aquell mateix any, en llurs custòdies.

⁵⁵ Cf. 1Ts 2, 7

⁵⁶ .Cf. Mt 7,12.

9. Els predicadors

¹ Que els frares no prediquin al bisbat d'algun bisbe, quan aquest els ho haurà interdit. ² I que cap dels frares no gosi de cap manera predicar al poble, llevat que hagi estat examinat i aprovat pel ministre general d'aquesta fraternitat i li hagi estat concedit l'ofici de la predicació. ³ Adverteixo, també, i exhorto els mateixos frares que, en la predicació que fan, sigui *ponderat i pur* ⁵⁷ *llur llenguatge*, a utilitat i edificació del poble, ⁴ anunciant-los els vicis i les virtuts, la pena i la glòria, amb brevetat de sermó, car *el Senyor* ha fet breu la *paraula sobre la terra* (Rm. 9, 28).

10. L'admonició i la correcció dels frares

¹ Que els frares que són ministres i servents dels altres frares visitin i amonestin llurs frares, i els corregeixin humilment, no manant-los res que sigui contra llur ànima i la nostra regla. ² Que els frares, però, que són súbdits, es recordin que per Déu abnegaren les pròpies voluntats. ³ Per això fermament els mano que obeeixin llurs ministres en totes les coses que prometeren al Senyor d'observar i no són contràries a l'ànima i a la nostra regla.

⁴ I onsevulla que hi hagi frares que sàpiguen i coneguin que no poden observar la Regla espiritualment, cal que recorrin i puguin recórrer a llurs ministres ⁵ I que els ministres els rebin caritativament i benignament i hi tinguin tanta de familiaritat que els puguin parlar i fer com senyors amb llurs servents; ⁶ car així ha d'ésser, que els ministres siguin servents de tots els frares.

⁷ En veritat, adverteixo i exhorto en el Senyor Jesucrist que es guardin els frares *de tota* supèrbia, vanaglòria, enveja, *avarícia* (Lc 12, 15), cura i sol·licitud d'aquest segle⁵⁸, de la detracció i murmuració, i els qui no saben de lletra, no curin d'aprendre'n; ⁸ ans parin esment que, sobre totes les coses, han de desitjar de tenir l'esperit del Senyor i la seva santa operació, ⁹ pregar sempre a ell amb cor pur i tenir humilitat, paciència en la persecució i la malaltia, ¹⁰ i estimar aquells que ens persegueixen, reprenen i acusen, perquè diu el Senyor: *Estimeu els vostres enemics i pregueu pels qui us persegueixen i us calumnien* (Mt 5, 44). ¹¹ *Benaurats els qui pateixen persecució per la justícia, perquè d'ells és el regne dels cels* (Mt 5, 10). ¹² Qui perseverarà, però, fins a la fi, aquest se salvarà (Mt 10, 22).

⁵⁷ El text de la Vulgata diu *casta* referint-se a *eloquia* (llenguatge). Cast, que semblaria oposat a obscè, sembla no tenir un ple significat amb relació a la predicació. En canvi, la paraula «pur» que preferim, i significa en llatí el mateix, aquí té ple significat, car es tracta de la integritat «no tacada» de la doctrina i dels costums que es prediquen. Cf. Si 11, 7; 17, 31.

⁵⁸ Cf. Mt 13, 22.

11. Que els frares no entrin en monestirs de monges

¹ Mano fermament a tots els frares que no tinguin relacions sospitoses o consells amb dones; ² i que no entrin en monestirs de monges, llevat d'aquells a qui haurà estat concedida llicència per la Seu Apostòlica; ³ i no es facin padrins d'homes o dones, talment que, per aquesta ocasió, no neixi escàndol entre els frares o bé dels frares.

12. Els qui van entre els sarraïns i altres infidels

¹ Qualsevol dels frares que, per inspiració divina, voldran anar entre els sarraïns i d'altres infidels, que en demanin la llicència de llurs ministres provincials. ² Que els ministres, però, no donin a ningú llicència d'anar-hi sinó a aquells que veuran idonis per a ésser-hi enviats.

³ Endemés, mano per obediència als ministres que demanin al senyor Papa un dels cardenals de la santa Església Romana, el qual sigui governador, protector i corrector d'aquesta fraternitat, ⁴ a fi que sempre súbdits i subjectes als peus d'aquesta mateixa Església, *constants en la fe* (Col 1, 23) catòlica, observem la pobresa i la humilitat i el sant Evangeli de nostre Senyor Jesucrist, que fermament hem promès.

Regla per als eremitoris

¹ Aquells que volen menar vida religiosa en eremitoris han de formar grups de tres frares o, tot al més, quatre; que dos d'ells siguin mares i tinguin dos fills, o un almenys. ² Aquests dos que són mares observaran la vida de Marta i els dos fills, la vida de Maria, i que tinguin un clos, en què cadascun tingui la seva petita cel·la, en la qual pregui i dormi.

³ ¹ que sempre es diguin les completes del dia al punt d'haver-se post el sol; i maldin a guardar el silenci; i diguin llurs hores; a matines, que s'aixequin *i cerquin primer el regne de Déu i la seva justícia* (Mt 6, 33). ⁴ ¹ que diguin prima a l'hora que convé i, després de tèrcia, cloguin el silenci i puguin parlar i anar a llurs mares. ⁵ ¹ quan els plaurà, que els puguin demanar almoïna per amor del Senyor Déu com petits pobres. ⁶ ¹, després, que diguin sexta i nona; i diguin les vespres al temps degut.

⁷ ¹ que no permetin d'entrar al clos on sojornen cap persona i no hi mengin. ⁸ Que aquests frares que són mares s'esforcin a mantenir-se lluny de tota persona i, per obediència del seu ministre, guardin els seus fills de tota persona, a fi que ningú no hi pugui parlar. ⁹ ¹ que aquests fills no parlin amb cap persona sinó és amb llurs mares i amb llur ministre i

custodi quan li plaurà de visitar-los amb la benedicció del Senyor Déu.

¹⁰ Però que els fills, de tant en tant, assumeixin el càrrec de mares, la qual cosa caldrà disposar per toms i per un cert temps, a fi que s'apliquin a observar sol·lícitament i amb esforç tot el que ha estat dit més amunt

Testament

¹ El Senyor em donà a mi, fra Francesc, de començar així a fer penitència: puix que, quan estava en pecats em semblava massa amarg de veure leprosos. ² I el Senyor mateix em conduí entre ells i amb ells vaig fer misericòrdia. ³ I quan me n'apartava, allò que em semblava amarg se'm convertí en dolçor de l'ànima i del cos; i després vaig estar poc temps i vaig sortir del segle. ⁴ I el Senyor em donà una tal fe en les esglésies que així simplement pregués i digués: «⁵ Us adorem, Senyor Jesucrist, també a totes les vostres esglésies que hi ha en tot el món, i us beneïm, perquè per la vostra santa creu heu redimit el món⁵⁹.»

⁶ Després, el Senyor em donà i em dona tanta fe en els sacerdots que viuen segons la forma de la santa Església Romana a causa de llur orde que si em perseguien, vull recórrer a ells mateixos. ⁷ I si tingués tanta saviesa com la que tingué Salomó, i trobés sacerdots pobrissons d'aquest segle, a les parròquies on sojornen no hi vull predicar contra llur voluntat. ⁸ I a ells, i a tots els altres vull témer, amar i honorar com a senyors meus. ⁹ I en ells, no hi vull veure pecat, car hi distingeixo el Fill de Déu i són els meus senyors. ¹⁰ I per això ho faig, perquè res no veig corporalment en aquest segle del mateix altíssim Fill de Déu, sinó el seu santíssim cos i la seva santíssima sang, que ells reben i ells sols administren als altres. ¹¹ I aquests santíssims misteris sobre totes les coses vull honorar, venerar i col·locar en llocs preciosos.

¹² Els santíssims noms i les seves paraules escrites, onsevulla que els trobi en llocs il·lícits⁶⁰, vull recollir-los i prego que es recullin i siguin col·locats en lloc honrós. ¹³ I tots els teòlegs, i els qui administren les santíssimes paraules divines, els hem d'honorar i venerar, com a aquells que ens administren esperit i vida⁶¹.

¹⁴ I després que el Senyor em donà germans, ningú no em mostrava què havia de fer, ans el mateix Altíssim em va revelar que havia de viure segons la forma del sant Evangeli. ¹⁵ I jo amb poques paraules i simplement ho vaig fer escriure i el senyor Papa m'ho confirmà. ¹⁶ I aquells

⁵⁹ Antífona de matines de la festa de l'Exaltació de la Santa Creu (14 de setembre) i antífona de comunió del Divendres Sant.

⁶⁰ És a dir, no permesos pel Concili IV del Laterà ni per les disposicions del mateix papa regnant, Honori III.

⁶¹ Cf. Jn 6, 63..

que venien a rebre la vida⁶² donaven als pobres tot el que podien tenir i estaven contents amb una túnica, apedaçada de dins i de fora, amb la corda i les bragues. ¹⁷ I no volíem tenir mes.

¹⁸ Els clergues dèiem l'ofici segons els altres clergues i els laics deien el parenostre i ben volenterosament romaníem en les esglésies. ¹⁹ I érem il·letrats i súbdits de tothom. ²⁰ I jo treballava amb les meves mans, i vull treballar, i vull fermament que els altres frares treballin en una feina que s'adigui a l'honestedat. ²¹ I els qui no en saben, que n'aprenguin, no pas per la cupiditat de rebre el preu del treball, ans pel bon exemple i per rebutjar l'ociositat. ²² I quan no se'ns doni el preu del treball, recorreguem a la taula del Senyor, demanant almoïna de porta en porta.

²³ El Senyor em revelà que diguéssim la salutació: Que el Senyor et doni la pau.

²⁴ Que els frares es guardin de rebre de cap manera les esglésies, els estatges pobrissons i totes les coses que per a ells es construeixin si no fossin com escau a la santa pobresa que prometérem en la regia, albergant-hi sempre com a pelegrins i forasters⁶³. ²⁵ Mano fermament per obediència a tots els frares que, onsevulla que són, no gosin demanar cap lletra a la Cúria Romana,⁶⁴ ⁵⁰ per si o per persona interposada, ni per a l'església ni per a altre lloc, ni sota espècie de predicació ni per persecució de llurs cossos; ²⁶ ans a qualsevol lloc on no seran rebuts, que fugin cap a una altra terra a fer penitència amb la benedicció de Déu.

²⁷ I fermament vull obeir el ministre general d'aquesta fraternitat i qualsevol altre guardià que li plagués de donar-me. ²⁸ I vull estar talment pres en les seves mans que no pugui anar ni fer res més enllà de l'obediència i de la seva voluntat, car és senyor meu. ²⁹ I encara que jo sigui simple i malalt, nogensmenys vull tenir sempre un clergue que em digui l'ofici tal com es conté en la Regia. ³⁰ I que tots els altres frares estiguin obligats a obeir llurs guardians i a resar l'ofici segons la Regla.

³¹ I els qui fossin trobats que no resessin l'ofici segons la Regla i volien variar-lo d'una altra manera o no eren catòlics, tots els frares onsevulla que són estan obligats per obediència, a qualsevol lloc on en trobin algun d'ells, a presentar-lo al custodi més pròxim d'aquell indret on l'hauran trobat. ³² I que el custodi estigui fermament obligat per obediència a guardar-lo fortament dia i nit com a home en presons, de manera que no pugui ésser sostret de les seves mans, fins que per la seva pròpia persona el presenti a les mans del seu ministre. ³³ I que el ministre estigui fermament obligat per obediència a enviar-lo per alguns frares que dia i nit el custodiïn com a home en presons, fins que el presentin davant del bisbe d'Òstia, el qual és senyor, protector i corrector de tota la

⁶² En el sentit de «Regia» o «forma vida».

⁶³ Cf. 1Pe 2, 11.

⁶⁴ És a dir, que no demanin privilegis.

fraternitat.

³⁴ I que no diguin pas els frares: «Aquesta és una altra Regla», car aquesta és una recordació, amonestació i exhortació i el meu testament que jo, fra Francesc, petitó, us faig a vosaltres, frares meus beneïts, per això: perquè la Regla que hem promès al Senyor l'observem més catòlicament. ³⁵ I que el ministre general i tots els altres ministres i custodis estiguin obligats per obediència a no afegir ni treure res d'aquestes paraules. ³⁶ I que tinguin sempre amb ells aquest escrit al costat de la Regla. ³⁷ I en tots els capítols que fan, quan llegeixin la Regla, que llegeixin també aquestes paraules. ³⁸ I a tots els meus frares, clergues i laics, mano fermament per obediència que no posin glosses a la Regla ni en aquestes paraules dient: «Així volen ésser enteses». ³⁸ Ans tal com el Senyor em donà de dir i escriure simplement i purament la Regla i aquestes paraules, així simplement i sense glossa les entengueu i amb santes obres les observeu fins a la fi.

⁴⁰ I qualsevol que observarà aquestes coses que sigui omplert al cel de la benedicció de l'altíssim Pare, i a la terra sigui omplert de la benedicció del seu benamat Fill, amb el santíssim Esperit Paràclit i amb totes les virtuts del cel i amb tots els sants. ⁴¹ i jo, fra Francesc petitó, servent vostre, tant com puc us confirmo, dins i fora, aquesta santíssima benedicció.

Testament de Siena

¹ Escriu com beneeixo tots els meus frares que hi ha en la religió i que vindran fins a la fi del segle...

² Ja que a causa de la feblesa i del dolor de la malaltia, no puc parlar, breument en aquests tres mots manifesto als meus frares la meva voluntat, és a dir: ³ que com a signe del record de la meva benedicció i del meu testament, s'estimin els uns als altres, ⁴ que estimin sempre i guardin la nostra madona santa pobresa, ⁵ i que sempre romanguin fidels i subjectes als prelats i a tots els clergues de la santa mare Església.

Forma de vida per a les dames pobres

¹ Ja que, per inspiració divina, us heu fet filles i serventes de l'altíssim i sobirà Rei, el Pare celestial, i us heu esposat amb l'Esperit Sant, escollint de viure segons la perfecció del sant Evangeli, ² vull i prometo, per mi i pels meus frares, de tenir sempre de vosaltres, com d'ells, una cura diligent i una sol·licitud especial.

Darrera voluntat per a les dames pobres

¹ Jo, fra Francesc, petitó, vull seguir la vida i la pobresa de l'altíssim Senyor nostre Jesucrist i de la seva santíssima Mare, i perseverar-hi fins a la fi; ² i us prego, senyores meves, i us aconsello que visqueu sempre en aquesta santíssima vida i pobresa. ³ I gardeu-vos ben bé que de cap manera no us n'aparteu mai per la doctrina o el consell d'algú.

Benedicció a fra Bernat

¹ Escriu tal com et dic:

² El primer frare que em donà el Senyor fou fra Bernat i el qui primerament inicià i va acomplir perfectíssimament la perfecció del sant Evangeli distribuint tots els seus béns als pobres; ³ per la qual cosa i per moltes altres prerrogatives estic obligat a estimar-lo més que cap altre frare de tota la religió.

⁴ D'on, vull i mano, en quant ho puc, que tot aquell qui sigui ministre general, l'estimi i l'honori cons a mi mateix, ⁵ i també tots els altres ministres provincials i els frares de tota la religió el tinguin en lloc meu.

b) Exhortacions

Admonicions

1. El cos del Senyor

¹ Diu el Senyor Jesús als seus deixebles: *Jo sóc el camí, la veritat i la vida. Ningú no ve al Pare sinó per mi.* ² *Si em coneixíeu, coneixeríeu també el meu Pare; però des d'ara el coneixereu i l'heu vist.* ³ *Li diu Felip: Senyor, mostreu-nos el Pare, i ja en tenim prou.* ⁴ *Li diu Jesús: Tant de temps que sóc amb vosaltres, no m'heu conegut? Felip, qui em veu, veu també el meu Pare (Jn. 14, 6-9).* ⁵ *El Pare habita una llum inaccessible (1Tm 6, 16) i Déu és esperit (Jn 4, 24) i Déu, ningú no l'ha vist mai (Jn 1, 18).* ⁶ *Per tant, no es pot veure sinó en l'Esperit, ja que és l'Esperit qui dóna vida, però la carn no porta cap profit (Jn 6, 64).* ⁷ Però ni el Fill, en tant que és igual al Pare, no és vist per ningú d'una altra manera que el Pare, d'una altra manera que l'Esperit Sant.

⁸ Per això tots els qui han vist el Senyor Jesucrist segons la humanitat i no l'han vist i no han cregut, segons l'esperit i la divinitat, que Ell és el veritable Fill de Déu són condemnats. ⁹ Així també, ara,

tots els qui veuen el sagrament del cos de Crist que es consagra a l'altar per les mans del sacerdot, amb les paraules del Senyor, en forma de pa i de vi, i no veuen ni creuen, segons l'esperit i la divinitat, que és de veritat el cos santíssim i la sang de nostre Senyor Jesucrist són condemnats: ¹⁰ L'Altíssim mateix ho testifica, quan diu: *Aquest és el meu cos i la meva sang del Nou Testament que serà vessada per una multitud* (Mc 14, 22-24); i ¹¹ *Qui menja la meva carn i beu la meva sang té la vida eterna* (Jn 6, 55). ¹² Ara bé, l'esperit del Senyor, que habita en els seus fidels, és qui rep el cos santíssim i la sang del Senyor. ¹³ Tots els altres, que no participen d'aquest esperit i gosen rebre'l, *mengen i beuen llur condemnaió* (1Co. 11, 29).

¹⁴ *Així fills dels homes, fins quan tindreu un cor feixuc?* (Sl 4, 3).¹⁵ Per què no coneixeu la veritat i creieu en el Fill de Déu?⁶⁵ ¹⁶ Mireu-vos-el humiliant-se cada dia tal com quan vingué *del seu tron reial* (Sv 18, 15) al si de la Verge; 'cada dia ve a nosaltres Ell mateix, en aparença humil; "cada dia davalla del si del Pare⁶⁶ sobre l'altar a les mans del sacerdot. ¹⁹ I, tal com aparegué en carn veritable als sants apòstols, així també ara se'ns mostra en el pa sagrat. ²⁰ I, tal com ells amb els ulls corporals solament en veien la carn, però, contemplant-lo amb els ulls espirituals, creien que era Déu mateix; ²¹ així mateix nosaltres, en veure el pa i el vi amb els ulls corporals, vegem i creguem fermament que són el seu cos santíssim i la seva sang viva i veritable. ²² I tal és la manera com el Senyor és sempre amb nosaltres, com diu Ell mateix: *Heus ací que jo sóc amb vosaltres fins a la fi del món* (Veg. Mt 28, 20).

2. El mal de la pròpia voluntat

¹ El Senyor digué a Adam: *Menja de tot arbre; no mengis, però, de l'arbre de la ciència del bé i del mal* (Gn 2, 16-17). ² Podia menjar de tot arbre del paradís, perquè mentre no anà contra l'obediència, no va pecar. ³ Menja, en efecte, de l'arbre de la ciència del bé qui s'apropia la seva voluntat i presumeix dels béns que el Senyor diu i obra en ell; ⁴ i, així, per suggestió del diable i per la transgressió del manament, se li tornen poma de la ciència del mal. ⁵ Per això caldrà que en sofreixi la pena.

3. L'obediència perfecta

¹ El Senyor diu en l'Evangeli: *Qui no renunciava a tot el que posseeix no pot ésser deixeble meu* (Lc 14, 33); i: ² *Qui volgués salvar la*

⁶⁵ Cf. Jn. 9, 35.

⁶⁶ Cf. Jn. 1, 18.

seva ànima la perdrà (Mt 16, 25).

³ L'home que abandona tot el que posseeix i perd el seu cos és aquell que es lliura tot sencer a l'obediència a mans del seu prelat⁶⁷. ⁴ I és obediència veritable tot el que fa i diu, sabent ell que no és contra la voluntat del prelat, en tant que és bo el que fa.

⁵ I, si el súbdit veu mai que per a la seva ànima hi ha coses millors i més útils que no pas les que li mana el prelat, que les sacrifiqui a Déu voluntàriament i procuri de posar en obra les que vénen del prelat. ⁶ Car aquesta és obediència caritativa, perquè satisfà Déu i el proïme.

⁷ Si el prelat, en canvi, manava res a un súbdit contra la seva ànima, tot i que no l'obeeixi, tanmateix que ell no se'n desentengui; ⁸ i, si en sofria persecució de part d'alguns, que els estimi més per Déu.

⁹ Car el qui prefereix de patir persecució a voler-se separar dels seus germans, persevera de debò en l'obediència perfecta, ja que *dóna la seva vida (Jn 15, 13)* pels seus germans.

¹⁰ De fet hi ha molts religiosos que, amb l'intent de veure un millor procedir que el que manen llurs prelats, miren enrere⁶⁸ *i tornen al vòmit* (Pr 26, 11; 2Pe 2, 22) de la pròpia voluntat; ¹¹ aquests són homicides i per llurs mals exemples fan perdre moltes ànimes.

4. Que ningú no s'apropriï la prelacia

¹ *No he vingut a ésser servit, sinó a servir* (Mt 20, 28), diu el Senyor. ² Els qui han estat constituïts sobre els altres que es gloriïn d'aquesta prelacia igual que si fossin destinats a la feina de rentar els peus dels germans; ³ i quan, per la pèrdua del càrrec, es desassosseguen més que per perdre la feina de rentar els peus, van acumulant més i més riquesa en perill de l'ànima.

5. Que ningú no s'ensuperbeixi, ans es gloriï en la creu del Senyor

¹ Considera, oh home, en quanta celsitud t'ha posat el Senyor, ja que t'ha creat i format *a imatge* del seu Fill estimat segons el cos, *i a semblança* d'Ell, segons l'esperit⁶⁹.

² I totes les creatures que hi ha sota el cel, segons llur naturalesa, serveixen, coneixen i obeeixen llur Creador millor que tu. ³ I ni els dimonis mateix no el crucificaren, ans tu amb ells el vas crucificar i el crucifiques encara delectant-te en vicis i pecats.

⁶⁷ Traduïm *praelatus* per «prelat» i no pas per «superior» per la mentalitat feudal que respira tota l'Admonició. «Superior» tampoc no escau a la mentalitat de Francesc.

⁶⁸ Cf. Lc. 9, 62.

⁴ De què, doncs, pots gloriar-te?

⁵ I és que, si fossis tan subtil i savi que posseïssis tota la ciència i sabessis interpretar tota mena de llengües i escrutar agudament les coses celestes⁷⁰, no pots pas gloriar-te de tot això, ⁶ ja que un sol dimoni, de les coses celestes, n'ha sabut més i, de les terrenals, ara en sap més que tots els homes, encara que algú hagués rebut del Senyor un coneixement especial de summa saviesa.

⁷ Igualment, si eres més bell i més ric que tothom i si obraves i tot meravelles com la de treure dimonis, tot això va contra tu, no te'n pertany res i no te'n pots gloriar gens.

⁸ Amb tot, en això podem *gloriar-nos, en les nostres febleses* (2 Co. 12, 5) i a portar cada dia la santa creu de nostre Senyor Jesucrist.^{71 57}

6. La imitació del Senyor

¹ Parem atenció, germans tots, en el bon Pastor que, per salvar les seves ovelles, sofrí la passió de la creu. ² Les ovelles del Senyor l'han seguit en la tribulació, en la persecució, en la vergonya i en la fam, i en la malaltia i en la temptació i en les altres coses; i en paga han rebut del Senyor la vida eterna. ³ D'aquí que és una gran vergonya per a nosaltres, servents de Déu, que els sants hagin realitzat les obres i que nosaltres, contant-ho, en vulguem rebre glòria i honor.

7. Que el ben obrar segueixi la ciència

¹ Diu l'Apòstol: *La lletra mata, però l'esperit vivifica* (2Co 3, 6). ² Són occits per la lletra els qui tan solament desitgen de saber les paraules per a ésser tinguts com a més savis entre els altres i per a poder adquirir grans riqueses i donar-ne als parents i als amics. ³ I són occits per la lletra aquells religiosos que no volen seguir l'esperit de l'Esclusura divina, ans desitgen de saber-ne més aviat tan sols les paraules i d'interpretar-les als altres. ⁴ I són vivificats per l'esperit de l'Esclusura divina els qui tot el saber que posseeixen i desitgen de posseir, no l'atribueixen al cos, ans de paraula i amb l'exemple el retornen al Senyor altíssim de qui és tot bé.

⁶⁹ Cf. Gn. 1-26.

⁷⁰ Cf. 1Co. 13,1-2.

⁷¹ Cf. Lc. 14,27.

8. Cal evitar el pecat d'enveja

¹ Diu l'Apòstol: *Ningú no pot dir: «Jesús és el Senyor» sinó en l'Esperit Sant (1Co 12, 3); i: ² Ni un no fa el bé, ni un de sol (Rm 3, 12). ³ Qualsevol, doncs, qui enveja el seu germà, pel bé que el Senyor diu i fa en ell, comet un pecat de blasfèmia, ja que enveja l'Altíssim mateix que és el qui ho diu i fa tot bé.*

9. La caritat

¹ Diu el Senyor en l'Evangeli: *Estimeu els vostres enemics; féu bé als qui us avorreixen i pregueu pels qui us persegueixen i calumnien (Mt 5, 44). ² De fet, estima verament el seu enemic qui no es dol de la injustícia que li fa, ³ ans s'abrusa pel pecat de la seva ànima a causa de l'amor de Déu. ⁴ Que li demostrï estimació per les obres.*

10. La mortificació del cos

¹ N'hi ha molts que, quan pequen o reben una injúria, sovint en donen la culpa a l'enemic o bé al proïsme. ² Però no és així, ja que cadascú té en poder l'enemic, és a dir, el cos pel qual peca. ³ D'aquí que *benaurat el servent (Mt 24, 46)* que, sotmès l'enemic, el reté sempre lliurat al propi poder, i se'n guarda sàviament, perquè, mentre ho farà així, cap altre enemic visible o invisible no podrà fer-li mal.

11. Que ningú no s'alteri pel pecat d'altri

¹ Res no ha de desplaure al servent de Déu fora del pecat. ² si alguna persona pecava de qualsevol manera i, per això, el servent de Déu es trasbalsava i s'irritava, no per caritat, se n'apropia la culpa⁷².

³ El servent de Déu que no s'irrita ni es trastorna per res, viu rectament i sense res de propi.

⁴ És benaurat aquell a qui no queda res per a si mateix, *pagant al Cèsar el que és del Cèsar i a Déu el que és de Déu (Mt 22, 21).*

⁷² Cf. Rm. 2,5.

12. Coneixement de l'esperit del Senyor

¹ Es pot conèixer si el servent de Déu té l'esperit del Senyor, així: ² si és que, en obrar el Senyor algun bé per mitjà d'ell, tanmateix no se n'orgulleix la seva carn, que sempre és contrària a tot bé, ³ ans als seus ulls es té encara per més menyspreable i es considera inferior a tots els altres homes.

13. La paciència

¹ *Benaurats els pacífics, perquè seran anomenats fills de Déu* (Mt 5, 9). El servidor de Déu no pot saber quanta de paciència i humilitat té, mentre les coses li van a satisfacció. ² Però, en venir el temps en què els qui haurien de complaure'l li van en contra, tanta paciència i humilitat com aleshores demostra és la que té i no pas més.

14. La pobresa d'esperit

¹ *Benaurats els pobres d'esperit, perquè d'ells és el regne dels cels* (Mt 5, 3). N'hi ha molts que, persistint en oracions i oficis, practiquen quisaples abstinències i afliccions en llurs cossos; ³ però per una sola paraula que els sembla d'ésser injuriosa a llurs persones o per qualsevol cosa que se'ls prengui, escandalitzats, de seguida es contorben. ⁴ Aquests no són pobres d'esperit, ja que el qui és veritablement pobre d'esperit, s'odia a si mateix i estima els qui li peguen a la gaita.

15. La pau

¹ *Benaurats els pacífics, perquè seran anomenats fills de Déu* (Mt 5, 9).² Són de veritat pacífics els qui, en tot el que pateixen en aquest món, per l'amor de nostre Senyor Jesucrist conserven la pau a l'ànima i al cos.

16. La netedat de cor

¹ *Benaurats els nets de cor, perquè ells veuran Déu* (Mt 5, 8). ² Són veritablement nets de cor els qui menyspreen les coses terrenals i cerquen les celestials⁷³ i, purs de cor i d'ànima, no paren mai d'adorar i veure el Senyor *Déu viu i veritable* (iTs 1, 9).

⁷³ Cf. Postcomunió del segon diumenge d'Advent.

17. L'humil servent de Déu

¹ *Benaurat el servent* (Mt 24, 46) que no s'envaneix més del bé que el Senyor diu i obra per ell que del que diu i obra per altri. ² Peca l'home que del seu proïsme vol rebre més del que ell vol donar de si mateix al Senyor Déu.

18. La compassió del proïsme

¹ Benaurat l'home que suporta el seu proïsme en la seva fragilitat tal com ell voldria ser suportat per aquest si es trobava en una cas semblant⁷⁴. ² Benaurat el servent que torna tots els seus béns al Senyor Déu, ja que el qui es reté res amaga en si el diner del seu Senyor Déu (Mt 25, 18), i allò que es pensava posseir li serà pres (Lc 8, 18).

19. L'humil servent de Déu

¹ Benaurat el servent que no es té per millor, quan és enaltit i exalçat pels homes com quan és tingut per vil, simple i menyspreat, ² ja que tant com és un home davant Déu, tant és, i no pas més. ³ Al d'aquell religiós que ha estat posat en alt per altres i per la pròpia voluntat no vol baixar! ⁴ *I benaurat el servent* (Mt 24, 46) que per la seva voluntat no és posat en alt i sempre desitja d'estar sota els peus dels altres.

20. El religiós bo i el vanitós

¹ Benaurat aquell religiós que no té goig i alegria sinó en les paraules santíssimes i en les obres del Senyor, ² i amb elles condueix els homes a l'amor de Déu en el goig i l'alegria. ³ Al d'aquell religiós que s'adelita en paraules ocioses i vanes i amb això fa riure la gent.

21. El religiós va i xerraire

¹ Benaurat el servent que, quan paria, no mira la recompensa, no es posa al descobert i no s'apressa a parlar⁷⁵, ans assenyadament preveu el que ha de dir i respondre. ² Ai del religiós que no reté en el

⁷⁴ Cf. Ga. 6,1.

⁷⁵ Cf. Pr. 29,20.

seu cor els béns que el Senyor li atorga⁷⁶ i no els mostra als altres en obres, ans més aviat es deleix de manifestar-los amb paraules als homes amb mires al guany! ³ Ell mateix rep *la seva recompensa* (Mt 6, 2, 16) i els qui l'escolten en treuen poc profit.

22. La correcció

¹ Benaurat el servent que suporta tan pacientment d'un altre com si fos de si mateix l'advertiment, l'acusació i la repremsió. ² Benaurat el servent que, reprès, benignament ho accepta, respectuosament se sotmet, amb humilitat confessa i de bon grat satisfà. ³ Benaurat el servent que no té pressa per excusar-se i suporta humilment l'afront i la repremsió per un pecat, quan no n'és culpable.

23. La humilitat

¹ Benaurat el servent que és trobat humil tant entre els seus súbdits com quan és entre els superiors. 'Benaurat el servent que sempre es manté sota la fèrula de la correcció. '*Servent fidel i prudent* (Mt 24, 25) és el qui en totes les seves faltes no triga a castigar-se interiorment per la contrició i, exteriorment, per la confessió i per la satisfacció d'obra.

24. L'amor veritable

¹ Benaurat el servent que estima el seu germà tant quan està malalt i no li pot correspondre, com quan està sa i li ho pot recompensar.

25. El mateix tema

¹ Benaurat el servent que estima i respecta el seu germà tant quan és lluny d'ell, com quan és amb ell; i que, al seu darrere, no en diu res que amb caritat no pogués dir al seu davant.

⁷⁶ Cf. Lc. 2,19,51.

26. Que els servents de Déu honorin els clergues

¹ Benaurat el servent de Déu que manté la fe en els clergues que viuen rectament segons la forma de l'Església Romana. ² I, al d'aquells que els menyspreen! Encara que siguin pecadors, ningú, però, no els ha de jutjar, ja que sols el Senyor mateix es reserva de jutjar-los. ³ D'altra part, tant com llur ministeri és superior a tot altre, com el que tenen del cos santíssim i la sang de nostre Senyor Jesucrist, que ells reben i ells sols administren als altres, ⁴ tant més pecat cometem els qui pequen contra ells que si ho feien contra tots els homes d'aquest món.

27. La virtut que foragita el vici

'On hi ha caritat i saviesa,
allà no hi ha por ⁶⁴ ni ignorància.

² On hi ha paciència i humilitat,
allà no hi ha ira ni torbació.

³ On hi ha pobresa amb alegria,
allà no hi ha cobdícia ni avarícia.

⁴ On hi ha assossec i meditació,
allà no hi ha neguit ni vagància.

⁵ On hi ha temor del Senyor a custodiar el seu atri,
allà l'enemic no pot tenir lloc per entrar-hi.

⁶ On hi ha misericòrdia i discerniment,
allà no hi ha superfluitat ni enduriment.

28. Cal amagar el bé perquè no es perdi

¹ Benaurat el servent que al cel ⁶⁵ tresoreja els béns que el Senyor li mostra i no mira de manifestar-los als homes amb el delit del guany, ² ja que l'Altíssim mateix manifestarà les seves obres als qui li plaurà. ³ Benaurat el servent que guarda al seu cor els secrets del Senyor ⁶⁶.

La veritable alegria

¹ Ell mateix (fra Lleonard) va referir allí mateix que un dia el benaurat Francesc, a Santa Maria, cridà fra Lleó i li digué: «Fra Lleó, escriu». Ell respongué ²«Estic preparat». ³«Escriu -digué- quina és la veritable alegria. ⁴ Ve un missatger i diu que tots els mestres de Paris han vingut a

l'Orde; escriu: no és la veritable alegria. ⁵ També que tots els prelats ultramuntans, els arquebisbes i els bisbes; també que el rei de França i el rei d'Anglaterra; escriu: no és veritable alegria. ⁶ També, que els meus frares han anat als infidels i els han convertits tots a la fe; també que tanta gràcia tinc de Déu que guareixo els malalts i faig molts miracles; et dic que en totes aquestes coses no hi ha veritable alegria.

⁷»Quina és, però, la veritable alegria? ⁸ Torno a Perusa i de negra nit arribo aquí, i és temps d'hivern fangós i tan fred que es fan caramells d'aigua freda congelada a les extremitats de la túnica i colpegen sempre les cames, i la sang raja d'aitals ferides. ⁹ I completament dins el llot, el fred i el glaç, arribo a la porta i, en haver trucat molta estona i cridat, ve el germà i pregunta; Qui hi ha? I jo responc: Fra Francesc. ¹⁰ I ell diu: Vés, no és una hora decent d'anar pel món; no entraràs pas. ¹¹ I en insistir de nou, respon: Ves-te'n! tu ets simple i il·letrat⁷⁷, ja no véns amb nosaltres; nosaltres som tants i tals que ja no et necessitem. ¹² I jo de nou, dempeus a la porta, dic: Per amor de Déu, acolliu-me aquesta nit. ¹³ I ell respon: No ho faré pas. Ves-te'n al lloc dels Crucífers⁷⁸ i demana-ho allí! ¹⁴» Et dic que, si hagués tingut paciència i no m'hagués irritat, en això està la veritable alegria i la virtut i la salvació de l'ànima».

Exhortació cantada a santa Clara i a les dames pobres

¹ Oïu, pobrissones, cridades del Senyor
que sou congregades de molts indrets i províncies.

² Visqueu sempre en veritat
i moriu en obediència.

³ No esguardeu la vida de fora,
car la de l'esperit és millor.

⁴ Jo us prego amb gran amor
que tingueu discreció de les almoines
que us dóna el Senyor.

⁵ Les qui són gravades per la malaltia
i les altres que per elles esteu fatigades,
unes i altres sosteniu-ho en pau,
car us semblarà molt cara aquesta fatiga.

⁶ Puix que cadascuna serà coronada reina al cel
amb la Verge Maria.

⁷⁷ En llatí: *idiota*, en el sentit de persona sense una cultura superior.

⁷⁸ Comunitat encarregada de la leproseria prop de Santa Maria dels Àngels.

c) Cartes

Carta als fidels (primera redacció)

[Exhortació als germans i germanes de Penitència]
En el nom del Senyor!

1. Aquells que fan penitència

¹ Tots els qui estimen el Senyor *amb tot el cor, amb tota l'ànima i la ment, amb tota la força* (Mc 12, 30) i estimen el proïsme com a ells mateixos⁷⁹ ² i tenen odi als seus cossos amb els vicis i pecats, ³ i reben el cos i la sang de nostre Senyor Jesucrist ⁴ i fan fruits dignes de penitència: ⁵ Oh que en són de benaurats i beneïts, ells i elles, mentre fan tals coses i hi perseveren!, ⁶ perquè *reposarà damunt d'ells l'esperit del Senyor (Is 11, 2) i hi farà habitació i sojorn* (Jn 14, 23), ⁷ i són *fills del Pare celestial* (Mt 5, 45), del qual fan les obres, i són esposos, germans i mares de nostre Senyor Jesucrist⁸⁰. ⁸ Som esposos quan, per l'Esperit Sant, l'ànima fidel s'uneix a nostre Senyor Jesucrist. ⁹ Li som germans, quan fem *la voluntat del Pare que està en el cel* (Mt 12, 50). ¹⁰ Mares, quan el portem al cor i al nostre cos per l'amor diví i una consciència pura i sincera; l'infantem per un sant obrar que ha de brillar com un exemple per als altres⁸¹ .71 - -

¹¹ Oh, que n'és de gloriós de tenir al cel un Pare sant i gran! ¹² Oh, que n'és de sant, consolador, bell i admirable de tenir un tal espòs! ¹³ Oh, que n'és de sant i d'estimable, plaent, humil, pacífic, dolç, amable i desitjable per damunt de tot de tenir un tal germà i un tal fill: nostre Senyor Jesucrist!, el qual *donà la seva vida per les seves ovelles* (Jn 10, 15) i pregà el Pare dient: ¹⁴ Pare sant, guardeu-los en el vostre nom, els que m'heu donat en el món; ¹⁵ *vostres eren i me'ls heu donats. I les paraules que m'heu donat, els les he donades, i ells les han rebudes, i han conegut en veritat que he sortit de Vós, i han conegut que Vós m'heu enviat,* ¹⁶ Pregó per ells *i no pel món.* ¹⁷ Beneïu-los *i santifiqueu-los, i per ells em santifico a mi mateix.* ¹⁸ *No prego solament per ells, sinó també per aquells que han de creure en mi per llur paraula, que siguin santificats en la unitat així com nosaltres.* ¹⁹ *1 vull, Pare, que allà on jo sóc també hi siguin ells amb mi, a fi que vegin la meva glòria* (Jn 17, 6-24) *en el vostre regne* (Mt 20, 21). Amén.

⁷⁹ Cf. Mc. 12, 31.

⁸⁰ Cf. Mt. 12, 50.

⁸¹ Cf. Mt. 5, 16.

2. Aquells que no fan penitència

¹ Tots aquells i aquelles, en canvi, que no viuen en la penitència, ² i no reben el cos i la sang de nostre Senyor Jesucrist, ³ i obren els vicis i els pecats ⁴ⁱ que caminen rere la mala concupiscència i els mals desigs de la seva carn, i no observen allò que prometeren al Senyor, ⁵ i corporalment serveixen el món amb desigs carnals i sol·licituds del segle, i de les cures d'aquesta vida: ⁶ presos del diable, de qui són fills i del qual fan les obres⁸², ⁷ són cecs, ja que no veuen la llum veritable, nostre Senyor Jesucrist. ⁸ No tenen la saviesa espiritual, com sigui que no tenen el Fill de Déu, el qual és la vera saviesa del Pare; ⁹ d'ells es diu: *Llur saviesa ha estat engolida (Sl 106, 27) i: Maleïts els qui s'aparten dels vostres manaments (Sl 118, 21)*. ¹⁰ Veuen i reconeixen, saben i fan el mal i conscientment perden llurs ànimes. ¹¹ Vegeu, cecs, enganyats pels vostres enemics: per la carn, pel món i el diable; que per al cos és dolç de fer el pecat i amarg de fer-li servir Déu; ¹² car tots els vicis i pecats *surten i procedeixen del cor dels homes*, com diu el Senyor en l'Evangeli (Mt 7, 21). ¹³ I res no teniu en aquest segle ni en el futur. ¹⁴ I creieu que posseireu per llarg temps les vanitats d'aquest segle, però esteu enganyats, perquè vindrà el dia i L'hora que no us penseu, que no sabeu i ignoreu; el cos emmalalteix, la mort s'apropa i així mor de mort amarga. ¹⁵ I allà on sigui, quan sigui i de la manera que sigui, que l'home mor en pecat criminal sense penitència i satisfacció, podent satisfer i no satisfent, el diable arrabassa la seva ànima del seu cos amb tanta d'angoixa i de tribulació que ningú no ho pot saber fora del qui ho passa. ¹⁶ I tots els talents⁸³, poder *i ciència i saviesa* (2Cr 1, 12) que creien de tenir, els seran presos⁸⁴ ¹⁷ i ho deixen (*sic*) als parents i als amics; i aquests agafaren i es partiren el seu haver i després digueren: «Maleïda sigui la seva ànima, perquè pogué donar-nos i adquirir més del que assoli». ¹⁸ El cos, se'l mengen (*sic*) els cucs, i així perderen el cos i l'ànima en aquest segle breu i se n'aniran a l'infern, on seran turmentats sense acabament.

¹⁹ Tots aquells a qui arribessin aquestes paraules preguem en la caritat que és Déu que rebin benignament amb amor diví aquestes flairoses paraules de nostre Senyor Jesucrist, dites més amunt. ²⁰ I els qui no saben de llegir, que se les facin llegir sovint; ²¹ i les guardin en el seu interior fins al final, perquè *són esperit i són vida* (Jn 6, 63). ²² I qui no ho fes, n'haurà de donar *compte el dia del judic*⁸⁵, *davant el tribunal* de nostre Senyor Jesucrist⁸⁶.

⁸² Cf. Jn. 8, 41.

⁸³ En el sentit del diner, béns, etc.

⁸⁴ Cf. Lc. 8, 18; Mc. 4,25.

⁸⁵ Cf. Mt. 12, 36.

⁸⁶ Cf. Rm. 14, 10.

Carta als fidels (segona redacció)

En el nom del Senyor, Pare, Fill i Esperit Sant. Amén.

¹ A tots els cristians religiosos, clergues i laics, homes i dones, a tots els qui habiten en el món sencer, fra Francesc, llur servent i súbdit, submissió amb reverència, pau veritable del cel i caritat sincera en el Senyor.

² Puix que sóc servent de tothom, estic obligat a servir tothom i a donar curs a les paraules flairoses del meu Senyor. ³ Per això, considerant dintre meu que, per malaltia i flaqueza del meu cos, no puc visitar-vos d'un a un, amb les presents lletres i pels missatgers m'he proposat de manifestar-vos les paraules de nostre Senyor Jesucrist, que és la Paraula del Pare, i les paraules de l'Esperit Sant, les quals *són esperit i vida* (Jn 6, 64). ⁴ Aquesta Paraula del Pare, tan digna, tan santa i gloriosa, l'altíssim Pare anuncià que vindria del cel, per mitjà del seu arcàngel sant Gabriel al si de la santa i gloriosa Verge Maria,⁸⁷ del si de la qual rebé la carn veritable de la nostra humanitat i fragilitat. ⁵ El qual, *essent ric* (2Co 8, 9), per damunt de tot volgué ell mateix amb la seva beatíssima Mare escollir la pobresa.

⁶ I, prop de la Passió, celebrà la Pasqua amb els seus deixebles, i prenent el pa, donà gràcies, el beneí i el partí dient: Preneu i mengeu, això és el meu cos. ⁷ I prenent el calze digué: Aquesta és la meva sang del Nou Testament, que per vosaltres i per molts serà vessada en remissió dels pecats (Mt 26, 26-27). ⁸ Després pregà al Pare dient: Pare si pot ésser, que passi de mi aquest calze. ⁹ I la seva suor esdevingué com gotes de sang *caient a terra* (Lc 22, 44). ¹⁰ Amb tot, posà la seva voluntat en la voluntat del Pare, dient: *Pare, faci's la vostra voluntat* (Mt 26, 42), *no pas com jo vull, sinó com Vós* (Mt 26, 39). ¹¹ I la voluntat del Pare fou tal que el seu Fill *beneït i gloriós*, que va donar-nos i que nasqué per nosaltres, ⁷⁸ ell mateix s'oferís, per la seva pròpia sang, en sacrifici i víctima a l'ara de la creu; ¹² no pas per ell, *pel qual foren fetes totes les coses* (Jn 1, 3), sinó pels nostres pecats; ¹³ deixant-nos un exemple, *a fi que en seguim les petjades* (1 Pe 2, 21). ¹⁴ I vol que tots ens salvem per ell i el rebem amb cor pur i amb la castedat del nostre cos. ¹⁵ Però són pocs els qui el volen rebre i salvar-se per ell, si bé el seu *jou és suau i la seva càrrega lleugera* (Mt 11, 30). ¹⁶ Els qui no volen gustar *com és de suau el Senyor* (Sl 33, 9), i *s'estimen més les tenebres que la llum* (Jn 3, 19), no volent complir els manaments de Déu, són maleïts; ¹⁷ dels quals diu el profeta: *Maleïts els qui s'aparten dels vostres manaments* (Sl 118, 21). ¹⁸ Però, oh que benaurats i beneïts són aquells qui estimen Déu i obren tal com diu el Senyor mateix en l'Evangeli: *Estimaràs el Senyor el teu Déu amb tot el teu cor i amb tota la teva ànima, i el teu proïsme com a tu mateix* (Mt 22, 37, 39). ¹⁹ Estimem, doncs, Déu i adorem-lo amb cor pur i esperit pur, perquè, cercant ell això

per damunt de tot, digué: *Els veritables adoradors adoraran el Pare en esperit i en veritat* (Jn 4, 23).²⁰ I és que tots *els qui l'adoren, cal que l'adorin en esperit i en veritat* (Jn 4,24) .²¹ I diguem-li lloances i oracions *dia i nit* (Sl 31, 4), dient: *Pare nostre, que esteu en el cel; car convé que nosaltres tothora preguem i no decaiguem* (Mt 6, 9; Lc 18, 1).

22 Així mateix, hem de confessar al sacerdot els nostres pecats i rebre'n el cos i la sang de nostre Senyor Jesucrist. 'Qui no menja la seva carn i no beu la seva sang⁸⁸ ⁷⁹ *no pot entrar en el regne de Déu* (Jn 3, 5). 'Que mengi i begui dignament, perquè el *qui ho rep indignament, menja i beu la seva pròpia condemnaió, no distingint el cos del Senyor* (1Co 11, 29), és a dir, no el discerneix. ²⁵ De més a més, *fem fruits dignes de penitència* (Lc 3, 8). ²⁶I estimem el proïsme com a nosaltres mateixos ⁸⁰. ²⁷I si algú no vol o no pot estimar-lo com a si mateix, que almenys no li ocasioni mals, ans li faci bé.

²⁸ Els qui, en canvi, han rebut el poder de jutjar els altres, que exercixin el judici amb misericòrdia així com ells volen obtenir misericòrdia del Senyor. ²⁹ *Car es farà judici sense misericòrdia a aquells que no mostren misericòrdia* (Jm. 2, 13). ³⁰ Tinguem, doncs, caritat i humilitat; i fem almoïna, ja que aquesta purifica les ànimes de les impureses dels pecats⁸⁹. ³¹ Els homes, al capdavall, perden tot el que deixen en aquest món, mentre que s'emporten la vàlua de la caritat i les almoïnes que van fer, per les quals rebran del Senyor el premi i una digna remuneració.

³² També hem de jejunar, *abstenir-nos dels vicis i pecats* (Sr. 3, 32) i de la superfluitat de les menges i del beure, i ésser catòlics. ³³ Així mateix, hem de visitar sovint les esglésies i venerar els clergues i reverenciar-los, no tant per ells, si eren pecadors, sinó pel càrrec i l'administració del santíssim cos i sang de nostre Senyor Jesucrist, que sacrifiquen a l'altar i reben i administren als altres. ³⁴I sapiguem tots fermament que ningú no es pot salvar sinó per les santes paraules i per la sang de nostre Senyor Jesucrist, que els clergues diuen, anuncien i administren, ³⁵ I tan sols ells han d'administrar i no pas d'altres.

³⁶ Especialment, però, els religiosos, que han renunciat al segle, es tan obligats a fer més i millor sense ometre això⁹⁰. ³⁷ Hem de tenir odi als nostres cossos amb els vicis i pecats, ja que el Senyor diu en l'Evangelí: *Tots els mals, vicis i pecats surten del cor* (Mt 15, 18-19; Mc 7, 23). ³⁸ Hem d'estimar els nostres enemics i fer bé als qui ens odien (Lc 6, 27). ³⁹ Hem d'observar els preceptes i consells de nostre Senyor Jesucrist. ⁴⁰ Cal, encara, que ens neguem a nosaltres mateixos i posem els nostres cossos sota el jou de la servitud i de l'obediència, tal com cadascú prometé al Senyor. ⁴¹ I que cap home no estigui obligat per obediència a acatar ningú

⁸⁸ Cf. 6, 53.

⁸⁹ Mt. 22, 39.

⁹⁰ Cf. Lc. 11, 42.

en allò en què es comet un delicte o un pecat.

⁴² D'altra part, aquell a qui ha estat confiada l'obediència i és tingut *com a major, que sigui com el més petit* (Lc 22, 26) i servent dels altres freres; ⁴³ i amb cada un dels freres empri i tingui la misericòrdia que voldria que tinguessin amb ell, si es trobava en el mateix cas. ⁴⁴ I que per la falta d'un germà no s'irriti contra aquest, ans amb tota paciència i humilitat l'amonesti benignament i el sostingui.

⁴⁵ No hem d'ésser savis ni prudents segons la carn, sinó més aviat hem d'ésser simples, humils i purs. ⁴⁶ I tinguem en oprobí i menyspreu els nostres cossos, perquè per culpa nostra tots som miserables i pútrids, fètids i cucs, com diu el Senyor pel profeta: *Jo sóc un cuc i no pas un home, oprobí dels altres i rebuig de la pleballa* (Sl 21, 7). ⁴⁷ Mai no hem de desitjar d'estar per damunt dels altres, sinó més aviat hem d'ésser servents *i sotmesos a tota criatura humana per Déu* (1Pe 2, 13). ⁴⁸ I en tots aquells i aquelles que ho faran així i perseveraran fins a la fi *descansarà l'Esperit del Senyor* (Is 11, 2) i farà en ells habitació i sojorn⁹¹. ⁴⁹ I seran fills del Pare celestial⁹² del qual fan les obres. ⁵⁰ I som esposos, germans i mares de nostre Senyor Jesucrist⁹³. ⁵¹ Som esposos, quan per l'Esperit Sant l'ànima fidel s'uneix a Jesucrist. ⁵² I som germans, quan fem *la voluntat* del seu Pare *que està en el cel* (Mt 12, 50); mares, quan el portem al cor i al nostre cos⁹⁴ per l'amor i per una consciència pura i sincera; l'infantem per un sant obrar que ha de brillar com a exemple per als altres⁹⁵.

⁵⁴ Oh, que n'és de gloriós i sant i gran de tenir un Pare al cel! ⁵⁵ Oh, que n'és de sant, consolador, bell i amable de tenir un espòs! ⁵⁶ Oh, que n'és de sant i d'estimable, plaent, humil, pacífic, dolç i amable i desitjable per damunt de tot de tenir un tal germà i fill que *ha donat la seva vida per les seves ovelles* (Jn 10, 15) i que pregà al Pare per nosaltres dient: *Pare sant, guardeu en el vostre nom els qui m'heu donat*. ⁵⁷ Pare, tots els qui m'heu donat al món, eren vostres, i me'ls heu donats. ⁵⁸ I les paraules que m'heu donat els les he donades, i ells les han rebudes, i han conegut en veritat que he sortit de Vós, i han cregut que Vós m'heu enviat; *prego per ells, no pas pel món; beneïu-los i santifiqueu-los*. ⁵⁹ I per ells em santifico a mi mateix, a fi que siguin santificats en la unitat, així com nosaltres ho som. ⁶⁰ I vull, Pare, que on jo sóc, també ells hi siguin amb mi, perquè vegin la meva glòria (Jn 17, 6-24) *al vostre regne* (Mt 20,21).

⁶¹ Però a aquell que sostingué tantes coses per nosaltres, que ha dispensat tants de béns i en dispensarà en l'esdevenidor, que *tota criatura que hi ha als cels, a la terra, al mar i als abismes, tributi lloança, glòria,*

⁹¹ Cf. Jn. 14, 23.

⁹² Cf. Mt. 5, 45.

⁹³ Cf. Mt. 12, 50.

⁹⁴ Cf. 1Co. 6,20

⁹⁵ Cf. Mt. 5, 16.

honor i benedicció (Ap 5, 13). ⁶² Car ell és virtut i fortalesa nostra⁹⁶, que és l'únic bo, l'únic altíssim, l'únic totpoderós, admirable, gloriós, l'únic sant, lloable i beneït pels segles dels segles infinits. Amén⁹⁷.

⁶³ Tots aquells, en canvi, que no viuen en la penitència i no reben el cos i la sang de nostre Senyor Jesucrist, ⁶⁴ i obren els vicis i pecats i van darrere de la malvada concupiscència i mals desigs i no observen allò que prometeren ⁶⁵ i corporalment serveixen el món amb desigs carnals, ànsies i sol·licituds d'aquest segle i cures d'aquesta vida, ⁶⁶ enganyats pel diable, de qui són fills, i del qual fan les obres⁹⁸, són cecs, ja que no veuen la llum veritable, nostre Senyor Jesucrist. ⁶⁷ No tenen la saviesa espiritual, com sigui que no tenen en si el Fill de Déu, el qual és la vera saviesa del Pare; d'ells es diu: *Llur saviesa ha estat devorada* (Sl 106, 27). ⁶⁸ Veuen, reconeixen, saben i fan el mal i conscientment perden llurs ànimes, ⁶⁹ Vegeu, cecs, enganyats pels nostres enemics, és a dir, per la carn, pel món i pel diable, que per al cos és dolç de fer pecat i amarg de servir Déu, ja que *tots els mals*, els vicis i pecats surten i *procedeixen del cor dels homes*, com es diu en l'Evangeli (Mt 7, 21, 23).

⁷⁰ I res no teniu en aquest món ni en el venidor. ⁷¹ Us penseu que posseireu per llarg temps les vanitats d'aquest segle; però aneu equivocats, puix que vindrà el dia i hora que no us penseu, que no sabeu i ignoreu. ⁷² El cos emmalalteix, la mort s'atansa, vénen els parents i amics, dient: «Disposa les teves coses». ⁷³ Heus ací que la seva muller i els seus fills, els parents i amics fingeixen de plorar. ⁷⁴ I ell, mirant, els veu que ploren, sent esgarrifança dolenta i, pensant dintre d'ell, diu: «Heus ací que poso a les vostres mans la meua ànima i el meu cos i totes les meves coses». ⁷⁵ En veritat, és maleït aquest home que confia i exposa la seva ànima, el seu cos i totes les seves coses en tals mans; ⁷⁶ per això diu el Senyor pel profeta: *Maleït l'home que confia en l'home* (Jr. 17, 5). ⁷⁷ I de seguida fan venir el sacerdot, i el sacerdot li diu: «Vols rebre la penitència de tots els teus pecats?» Ell respon: «Ho vull». ⁷⁸ «¿Vols satisfer amb els teus béns, tant com pots, per les faltes comeses, pel que has defraudat i enganyat els homes?» Ell respon: «No». I el sacerdot diu: «Per què no?» ⁸⁰«Perquè tot ho he disposat en mans dels parents i amics» ⁸¹I comença a perdre la paria i, així, mor aquell miserable.

⁸² Però, sàpiga tothom que, onsevulla i de qualsevol manera que l'home mori en pecat mortal sense satisfacció, podent satisfer i no fent-ho, el diable li arrabassa l'ànima del seu cos amb tanta angoixa i tribulació com ningú no pot saber-ho sinó el qui ho passa. ⁸³ I tots els talents⁹⁹, poder, ciència i saviesa que ell es pensava de tenir¹⁰⁰ *li seran presos* (Mc 4, 25). ⁸⁴ I

⁹⁶ Cf. L'introit de la missa del Dijous Sant.

⁹⁷ Cf. L'himne Gloria in excelsis i Rm. 1,25.

⁹⁸ Cf. Jn. 8,41.

⁹⁹ En el sentit de diners, béns, etc.

¹⁰⁰ Cf. Lc. 8, 18.

ho deixa als parents i als amics i elis agafaran els béns d'ell, els repartiran i diran després: «Maleida sigui la seva ànima, ja que pogué donar-nos més i adquirir més del que adquirí». ⁸⁵ Els cucs es mengen el seu cos; i, així, perd cos i ànima en aquest curt segle i se n'anirà a l'infern, on serà turmentat sense fi.

⁸⁶ En el nom del Pare, del Fill i de l'Esperit Sant. Amén. ⁸⁷ Tots aquells a qui arribaran les presents lletres, jo, fra Francesc, el vostre servent menor, us prego i demano, en la caritat que és Déu¹⁰¹, i amb la voluntat de besar-vos els peus, que us feu un deure de rebre amb humilitat i caritat aquestes i d'altres paraules de nostre Senyor Jesucrist, les poseu en pràctica i les observeu. ⁸⁸ I tots aquells i aquelles que les rebran benignament, les entendran i n'enviaran còpia a altres, *i si hi perseveraven fins a la fi* (Mt 24, 13), que els beneeixi el Pare, el Fill i l'Esperit Sant. Amén.

Primera carta als custodis

¹ A tots els custodis dels framenors als quals arribin aquestes lletres, fra Francesc, servent vostre i petitó en el Senyor Déu, salut amb nous senyals del cel i de la terra que són grans i molt excel·lents prop de Déu i que molts religiosos i d'altres homes consideren com a poqueta cosa.

² Més que si es tractés de mi mateix, us prego que, quan sigui bo i us sembli convenient, supliqueu humilment als clergues que han de venerar, per damunt de tot, el santíssim cos i la sang de nostre Senyor Jesucrist i els seus noms i les paraules escrites que consagren el seu cos. - Han de tenir preciosos els calzes, els corporals, els ornaments de l'altar i tot el que pertany al sacrifici. ⁴1 si en algun indret estava pobríssimament col·locat el santíssim cos del Senyor, que d'acord amb la prescripció de l'Església el posin i el tanquin en un lloc preciós, ⁹⁵ el portin amb gran veneració i l'administrin als altres amb discerniment. ⁵ Així mateix, que el nom i les paraules escrites del Senyor, a qualssevol llocs immunds que es trobin, siguin recollides i posades en un lloc decorós.

⁶ ¹ en tota predicació que feu, exhorteu el poble sobre la penitència i que ningú no pot salvar-se sinó el qui rep el santíssim cos i la sang del Senyor ⁹⁶, ⁷ i quan el sacerdot el consagra damunt l'altar i el porta en alguna banda, tota la gent agenollada doni lloances, glòria i honor al

¹⁰¹ Cf. 1 Jn. 4,16.

Senyor Déu vivent i veritable (1Ts 1, 9). ⁸1 en relació a la seva lloança, feu saber i prediqueu a tothom que a cada hora i quan toquen les campanes, el poble tot enter per tota la terra sempre lloï i doni gràcies a Déu totpoderós.

⁹1 tots aquells germans meus custodis als quals arribi aquest escrit i en facin fer còpies i el tinguin amb ells i el facin copiar per als germans que tenen càrrec de predicació i guarda de frares i prediquin fins a la fi tot el que hi ha contingut en aquest escrit, sàpiguen que tenen la benedicció del Senyor Déu i la meva. ¹⁰ I això els sigui reputat com a veritable i santa obediència. Amén.

Segona carta als custodis

¹ A tots els custodis dels framenors, als quals arribin aquestes lletres, fra Francesc, el més petit dels servents de Déu, salut i santa pau en el Senyor.

² Sapiguen que a la presència de Déu hi ha algunes coses molt altes i sublimes, que algunes vegades es consideren vils i menyspreables entre els homes, ³ i n'hi ha d'altres que són estimades i notables entre els homes que, davant Déu compten com a vilíssimes i abjectes. ⁴ Us prego davant el Senyor Déu nostre, en la mesura que puc, que aquella carta que tracta sobre el santíssim cos i la sang de nostre Senyor, la doneu als bisbes i als altres clergues; ⁵ i que retingueu a la memòria el que, al respecte, us vam encomanar.

⁶ De l'altra carta que us envio, a fi que la doneu als alcaldes, cònsols i governadors i en què es conté que es publiquin pels pobles i les places les lloances de Déu, feu-ne tot seguit moltes còpies, ⁷ i amb gran diligència les feu a mans d'aquells a qui han d'ésser donades.

Carta als clergues (primera redacció)

¹ Posem atenció, tots els clergues, al gran pecat i a la ignorància que alguns tenen sobre el santíssim cos i la sang de nostre Senyor Jesucrist i sobre els seus sacratíssims noms i paraules escrites que consagren el cos. ² Sabem que no pot existir el cos si abans no és consagrat per la paraula. ³

De fet, en aquest segle no tenim ni veiem res corporalment del mateix Altíssim sinó el seu cos i la sang, els noms i les paraules per les quals hem estat fets i redimits *de mort a vida* (1 Jn. 3, 14).

⁴ Tocant a tots els qui administren tan santíssims misteris, que considerin dintre seu, majorment els qui administren sense mirament, que en són de vils els calzes, els corporals i les tovalles en què se sacrifica el cos i la sang d'Ell mateix. ⁵ I molts el col·loquen i el deixen en indrets vils, és portat miserablement, és sumit indignament i és distribuït a d'altres sense discreció. ⁶ Igualment els seus noms i paraules escrits de vegades són trepitjats amb els peus; 'com sigui que *l'home animal no percep les coses que són de Déu*, (1 Co. 2, 14). ⁸ Tots aquests fets ¿no ens mouen a pietat, quan el Senyor mateix es lliura a les nostres mans, i el toquem i el rebem cada dia en la nostra boca? ⁹ ¿És que ignorem que hem d'anar a raure a les seves mans? ¹⁰ Esmenem-nos, doncs, de pressa i fermament de totes aquestes coses i d'altres; ¹¹ i onsevulla que el santíssim cos de nostre Senyor Jesucrist sigui indegudament col·locat i abandonat, que es tregui d'aquell lloc i sigui posat en un altre de preuat i es tanqui. ¹² Semblantment el nom i les paraules escrites del Senyor, onsevulla que es trobin en llocs immunds, que siguin recollides i col·locades en un indret decorós.

¹³ Tots els clergues estan obligats a observar totes aquestes coses fins a la fi. ¹⁴ I els qui no ho fessin, sàpiguen que n'hauran de donar compte davant nostre Senyor Jesucrist el dia del Judici ⁹⁷. ¹⁵ I els qui faran fer còpies d'aquest escrit, a fi que sigui més ben observat, sàpiguen que són beneïts del Senyor.

Carta als clergues (segona redacció)

¹ Posem atenció, tots els clergues, al gran pecat i a la ignorància que alguns tenen sobre el santíssim cos i la sang de nostre Senyor Jesucrist i sobre els seus sacratíssims noms i paraules escrites amb què consagren el cos. ² Sabem que no pot existir el cos si abans no és consagrat per la paraula. ³ De fet, en aquest segle no tenim ni veiem res corporalment del mateix Altíssim, sinó el cos i la sang, els noms i les paraules per les quals hem estat fets i redimits *de mort a vida* (1 Jn 3, 14).

⁴ Tocant a tots els qui administren tan santíssims ministeris, que considerin dintre seu, majorment els qui administren sense mirament, que en són de vils els calzes, els corporals i les tovalles en què se sacrifica el cos i la sang de Nostre Senyor. ⁵ I molts el col·loquen i el deixen en indrets vils, és portat miserablement, és sumit indignament i és distribuït a d'altres sense discreció. ⁶ Igualment els seus noms i paraules escrits de vegades

són trepitjats amb els peus; ⁷ com sigui que *l'home animal no percep les coses que són de Déu (1 Co. 2, 14)*. ⁸ Tots aquests fets ¿no ens mouen a pietat, quan el Senyor mateix es lliura a les nostres mans, i el toquem i el rebem cada dia en la nostra boca? ⁹ ¿És que ignorem que hem d'anar a raure a les seves mans? ¹⁰ Esmenem-nos, doncs, de pressa i fermament de totes aquestes coses i d'altres; ¹¹ i onsevulla que el santíssim cos de nostre Senyor Jesucrist sigui indegudament col·locat i abandonat, que es tregui d'aquell lloc i sigui posat en un altre de preuat i es tanqui. ¹² Semblantment el nom i les paraules escrites del Senyor, onsevulla que es trobin en llocs immunds, que siguin recollides i col·locades en un indret decorós.

¹³ I sabem que estem obligats a observar totes aquestes coses per damunt de tot segons els preceptes del Senyor i les constitucions de la santa mare Església. ¹⁴ I qui no ho fes, sàpiga que el dia del judici n'haurà de donar compte¹⁰² davant nostre Senyor Jesucrist. ¹⁵ I els qui faran fer còpies d'aquest escrit, a fi que sigui més ben observat, sàpiguen que són beneïts del Senyor.

Carta als governants dels pobles

¹ A tots els alcaldes i còsols, jutges i governants de tota la terra i a tots els altres als quals arribin aquestes lletres, fra Francesc, el vostre servent, petitó i menyspreable, en el Senyor Déu, us desitja salut i pau a tots vosaltres.

² Considereu i vegeu que s'atansa el dia de la mort. ³ Us prego, doncs, amb la reverència que puc, que a causa de les cures i preocupacions que teniu d'aquest món no lliureu el Senyor a l'oblit i us aparteu dels seus manaments; ja que tots els qui se n'obliden *i s'aparten dels seus manaments, són maleïts (Si. 118, 21) i per ell seran lliurats a l'oblit (Ez. 33, 13)*. ⁴ I quan vindrà el dia de la mort, tot el que es pensaven de tenir els serà pres¹⁰³. ⁵ I com més savis i poderosos hagin estat en aquest món, més grans seran els turments que *sofriran a l'infern (Sv. 6, 7)*.

⁶ Per això us aconsello fermament, senyors meus, que deixada de banda tota cura i preocupació rebeu de bon cor tant el santíssim cos com la sang santíssima de nostre Senyor Jesucrist, en santa memòria d'ell. ⁷ I que tributeu al Senyor tant d'honor entre el poble que us ha estat confiat, que cada tarda cridi el pregoner o es faci un altre senyal perquè el poble tot

¹⁰² Cf. Mt. 12, 36.

¹⁰³ Cf. Lc. 8, 18.

enter tributí lloances i gràcies al Senyor Déu totpoderós. ⁸ I si això no fèieu, sapiguen que el dia del judici n'haureu de dar compte davant el vostre Senyor Déu, Jesucrist.

⁹ Els qui guardaran aquest escrit amb ells i el posaran en pràctica que se sàpiguen beneïts.

Carta a tot l'Orde

¹ En nom de la summa Trinitat i de la santa Unitat, Pare, Fill i Esperit Sant. Amén!

²A tots els reverends i benamats germans; fra...¹⁰⁴, ministre general de la religió dels frares menors, senyor seu, i als altres ministres generals que hi haurà després d'ell i als altres ministres i custodis i sacerdots de la mateixa fraternitat, humils en Crist, i a tots els germans, simples i obedients, als primers i als darrers, ³ fra Francesc, home vil i caduc, petitó servent¹⁰⁵ vostre, salut en aquell que ens ha redimit i ens *ha rentat amb la seva preciosíssima sang* (Ap 1, 5), en sentir el nom del qual, adoreu-lo amb temor i reverència, *prostrats en terra* (Ne 8,6), el Senyor Jesucrist, que té per nom *Fill de l'Altíssim* (Lc 1, 32), *el qual és beneït pels segles* (Rm 1, 25).

⁵ Escolteu, senyors fills i germans meus, *i presteu orelles a les meves paraules* (Ac 2, 14). ⁶ *Inclineu l'orella* (Is 55, 3) del vostre cor i obeïu la veu del Fill de Déu. ⁷ Guardeu amb tot el vostre cor els seus manaments i compliu amb perfecta voluntat els seus consells. ⁸ *Confesseu-lo perquè és bo* (Sl 135, 1) *i exalceu-lo en les vostres obres* (Tb 13, 6); ⁹ *car per això us ha enviat per tot el món*, a fi que de paraula i d'obra doneu testimoni de la seva veu i feu saber a tothom que *no hi ha totpoderós fora d'ell* (Th 13, 4). ¹⁰ *Persevereu en la disciplina* (Hb. 12, 7) i en la santa obediència i compliu el que li heu promès amb un propòsit bo i ferm. ¹¹ El Senyor Déu *se'ns ofereix com a fills* (Hb. 12, 7).

¹² Així, doncs, prego a tots vosaltres germans, besant-vos els peus, i amb la caritat amb què puc, que mostreu tota la reverència i tot l'honor, tant com pugueu, al santíssim cos i sang de nostre Senyor Jesucrist, ¹³ en el qual tot el que hi ha al cel i a la terra ha estat pacificat i reconciliat amb Déu totpoderós¹⁰⁶.

¹⁴ Prego, encara, en el Senyor a tots els meus germans sacerdots que són i seran i desitgen d'ésser sacerdots de l'Altíssim que, sempre que

¹⁰⁴ La tradició manuscrita indica aquí una inicial, diferent segons els manuscrits, que correspon a diversos ministres generals. La inicial més freqüent és una *H*, corresponent a *Helias* (= *Elias*), segons la grafia de l'època.

¹⁰⁵ *Parvulus servulus*, dos diminutius amb un matís despectiu. 102. Cf. Col 1, 20.

¹⁰⁶ Cf. Col.1,20.

voldran celebrar missa, ofereixin purs i purament amb reverència el veritable sacrifici del santíssim cos i la sang de nostre Senyor Jesucrist, amb intenció santa i neta, no pas per cap cosa terrenal, ni per por o amor d'algun home, com per agradar als homes (Col 3, 22);¹⁵ sinó que tota la voluntat, tant com és ajudada per la gràcia, es dirigeixi a Déu, desitjant consegüentment de plaure tan sols a ell, el sobirà Senyor; com sigui que allí ell és l'únic a obrar com li plau,¹⁶ perquè com ell diu: *Feu això en commemoració meva* (Lc 22, 19; 1 Co 11, 24), si algú ho feia altrament, esdevé un Judes traïdor i es fa *reu del cos i de la sang del Senyor* (1 Co 11, 27).

¹⁷ Recordeu, germans meus sacerdots, el que hi ha escrit de la llei de Moisès, el transgressor de la qual, fins en coses materials, per prescripció del Senyor moria *sense gens de misericòrdia*.¹⁸ *Quins suplicis més grans i pitjors no mereix de patir el qui trepitja el Fill de Déu i profana la sang de l'aliança en què ha estat santificat, i fa ultratge a l'esperit de la gràcia!* (He 10, 28-29).¹⁹ I és que l'home menysprea, taca i trepitja l'Anyell de Déu, quan, com diu l'Apòstol, *no distingint ni discernint el pa sagrat de Crist de les altres menges o obres, o bé el menja indignament* (1 Co 11, 29), o també, si n'és digne, el menja a la lleugera o indegudament, com sigui que el Senyor diu pel profeta: *Maleït l'home que fa l'obra de Déu fraudulentament* (Jr 48, 10).²⁰ I els sacerdots que no volen posar-ho sobre el seu cor, en veritat els condemna dient: *Maleiré les vostres benediccions* (Ml 2, 2).

²¹ Escolteu, germans meus: Si la benaurada Verge és honorada com s'escau, perquè el va dur al seu si santíssim; si el benaurat Baptista ha tremolat i no gosa tocar el cap sagrat de Déu; si el sepulcre on ha jagut algun temps és venerat,²² com ha d'ésser sant, just i digne el qui toca amb les mans, rep al cor i a la boca i dóna als altres a sumir aquell que ja no ha de morir, ans ha de viure i ésser glorificat eternament *i el qual els àngels desitgen de mirar!* (1 Pe 1, 12).

²³ Mireu la vostra dignitat, germans (1Co. 1, 26) sacerdots, *i sigueu sants perquè ell és sant* (Lv, 19, 2).²⁴ I tal com a causa d'aquest misteri el Senyor Déu us ha honorat per damunt de tothom, així també estimeu-lo vosaltres, reverencieu-lo i honoreu-lo per sobre de tothom. Gran misèria és i flaquetat miserable que, tenint-lo tan present, vosaltres us ocupeu encara d'altra cosa en aquest món.

²⁶ I que s'espaoordeixi tothom, s'estremeixi tot el món, i exulti el cel, quan, damunt l'altar, a les mans del sacerdot hi ha *Crist, el Fill del Déu viu* (Jn 11, 27).²⁷ Oh altesa admirable i dignació esbalaïdora! Oh humilitat sublim! Oh sublimitat humil, com és que el Senyor de l'univers, Déu i Fill de Déu, s'humiliai talment que s'amagui per la nostra salut sota la forma diminuta de pa!²⁸ Mireu, germans, la humilitat de Déu i *vesseu davant d'ell els vostres cors* (Sl 61, 9); humilieu-vos, també, vosaltres a fi

que sigueu exalçats per el¹⁰⁷ 29 No retingueu, doncs, res de vostre, a fi que us rebi a tots vosaltres el qui es confià a tots vosaltres.

³⁰ A més a més, adverteixo en el Senyor que als llocs on s'estan els frares se celebri una sola missa al dia segons la forma de la santa Església. ³¹ Però si hi havia molts sacerdots en un lloc, que per amor de caritat l'un estigui content oint la celebració de l'altre sacerdot. ³² Puix que el Senyor Jesucrist omple els presents i els absents que li són dignes. ³³ El qual, encara que se'l vegi en molts indrets, amb tot, resta invisible i no coneix cap minva¹⁰⁸, ans essent un a tot arreu, tal com li plau obra, amb el Senyor Déu el Pare i l'Esperit Sant Paràclit, pels segles dels segles. Amén.

³⁴ I, ja que *el qui és de Déu escolta les paraules de Déu* (Jn 8, 47), per consegüent nosaltres, que hem estat especialment destinats als oficis divins, no sols hem d'escoltar i fer el que Déu diu, ans encara, per evidenciar en nosaltres l'altesa del nostre Creador i la nostra subjecció a ell, hem de custodiar els vasos sagrats i els altres llibres litúrgics que contenen les seves santes paraules.

³⁵ Per raó d'això, amonesto tots els meus frares i els conforto en Crist que, onsevulla que trobin escrites les paraules divines, les venerin com puguin i, ³⁶ tant com depengui d'ells, si no són ben col·locades o bé estan llençades indecorosament en dispersió per algun indret, que les recullin i les posin bé, honorant el Senyor que *ha parlat* en tals ensenyaments (1 Re 2, 4). ³⁷ Moltes coses, en efecte, *són santificades per les paraules de Déu* (1 Tm 4, 5), i en virtut de les paraules de Crist s'efectua el sagrament de l'altar.

³⁸ A més a més, confesso tots els meus pecats al Senyor Déu Pare, al Fill i a l'Esperit Sant, a la benaurada Maria, Verge perpètua, a tots els sants del cel i, a la terra, a fra..., ministre general d'aquesta nostra religió, com a venerable senyor meu, als sacerdots del nostre Orde i a tots els altres germans meus beneïts. ³⁹ Per culpa greu meva he faltat en molts punts, especialment per no haver guardat la Regla que vaig prometre al Senyor, ni haver dit l'ofici tal com prescriu la Regla, ja per negligència, ja en ocasió de la meva malaltia, ja perquè sóc ignorant i no lletrat. ⁴⁰ Per tant, a causa de tot això, tant com puc, prego a fra..., ministre general, senyor meu, que faci que la Regla sigui observada inviolablement per tothom, ⁴¹ i que els clergues diguin devotament l'ofici davant Déu, no fixant-se en la melodia de la veu, sinó en la consonació de l'esperit, ⁴² a fi que la veu concordi amb l'esperit¹⁰⁹, i l'esperit concordi amb Déu, perquè puguin apaivagar¹¹⁰ Déu per la puresa del cor i no pas afalagar les orelles de la gent amb la sensualitat de la veu.

¹⁰⁷ Cf. 1 Pe. 5,6; Jm. 4, 10.

¹⁰⁸ Cf. El cant de Exsultet de la Vetlla pasqual

¹⁰⁹. Sembla un ressó de frase mens nostra concordet voci nostrae, de la Regla de sant Benet (cap. 19), també parla del ofici diví.

¹¹⁰ En llatí placere. Molts manuscrits tenen placere Deo: «plaire a Déu».

⁴³ El que és jo, prometo d'observar fermament aquestes coses, tal com el Senyor me'n donarà la gràcia, i les passaré als frares que hi ha amb mi perquè siguin observades a l'ofici i en els altres punts establerts com a regulars. ⁴⁴I qualssevol dels frares que no volguessin observar aquestes coses, no els tinc com a catòlics ni com a frares meus, i ni vull veure'ls ni parlar-hi, fins que hauran fet penitència. ⁴⁵ Això mateix dic de tots els altres que van vagarejant, no fent cas de la disciplina de la Regla; ⁴⁶ car nostre Senyor Jesucrist ha donat la seva vida per no perdre l'obediència¹¹¹ envers el seu santíssim Pare.

⁴⁷ Jo, fra Francesc, home inútil i creatura indigna del Senyor Déu, pel Senyor Jesucrist dic a fra..., ministre de tota la nostra religió, i a tots els ministres generals que hi haurà després d'ell i als altres custodis i guardians dels frares que hi ha i hi haurà, que tinguin amb ells aquest escrit, el practiquin i el guardin curosament. ⁴⁸I els suplico que el que hi ha escrit ho observin sol·lícitament i ho facin observar diligentment d'acord amb el beneplàcit de Déu totpoderós, ara i sempre, tant com durarà aquest món.

⁴⁹ *Beneïts sigueu del Senyor* (Sl. 113, 15) els qui fareu tals coses, i que el Senyor sigui eternament amb vosaltres. Amén.

Oració

⁵⁰ Déu totpoderós, etern, just i misericordiós, atorgueu-nos per Vós mateix a nosaltres, miserables, de fer allò que sabem que Vós voleu i sempre voler allò que us agrada, ⁵¹ a fi que, interiorment nets, interiorment il·luminats i abrusats amb el foc de l'Esperit Sant, puguem seguir les petjades del vostre Fill estimat, nostre Senyor Jesucrist, ⁵² i per la vostra sola gràcia arribar a vós, Altíssim, que en Trinitat perfecta i en simple Unitat, viviu i regneu i sou glorificat, Déu totpoderós, pels segles dels segles. Amén.

Carta a un ministre

¹ A fra..., ministre: que el Senyor et beneeixi¹¹².

² Tal com puc, et dic sobre l'afer de la teva ànima, que totes aquelles coses que t'impedeixen d'estimar el Senyor Déu, i qualsevol que et faci nosa, tant frares com d'altres, ni que t'assotin, ho has de tenir tot com una gràcia. ³I vulgues-ho així i no pas d'altra manera. ⁴ I que això et sigui com a obediència veritable del Senyor Déu i a mi, perquè sé de debò que

¹¹¹ Cf. Fl. 2, 8.

¹¹² Cf. Num. 6, 24.

tal és l'obediència veritable. ⁵ I estima els qui et fan aquestes coses. ⁶ I res no vulguis d'ells sinó allò que el Senyor et doni. ⁷ I estima'ls en això i no pretenguis que siguin més bons cristians. ⁸ I que això et valgui més que un eremitori.

⁹ I en això vull conèixer que tu estimes el Senyor i a mi, servent seu i teu, si feies això, és a dir, que no hi hagi al món cap frare que hagi pecat tot el que hagi pogut pecar, que en haver vist els teus ulls, se'n torni mai sense la teva misericòrdia, si cerca misericòrdia. ¹⁰ I si no cerca misericòrdia, demana-li si la vol. ¹¹ I si després pecava mil cops davant els teus ulls, estima'l més que a mi, per tal de dur-lo al Senyor. I tingues sempre compassió d'aquests tals. ¹² I quan podràs, fer saber als guardians que estàs decidit a actuar així.

¹³ Respecte a tots els passatges que hi ha a la Regla i que parlen dels pecats mortals, ajudant-hi el Senyor i amb el consell dels frares, al capítol de la Pentecosta farem una ordenació com aquesta: ¹⁴ Si algun dels frares, a instigació de l'enemic, pecava mortalment, està obligat per obediència a recórrer al seu guardià. ¹⁵ I tots els frares que sabessin que aquell ha pecat, que no l'avergonyeixin ni el detractin, ans que li tinguin una gran misericòrdia al respecte i mantinguin secret el pecat del seu germà, puix que *"no són els qui estan bons els qui necessiten metge sinó els qui estan malalts"* (Mt 9, 12). ¹⁶ Igualment, per obediència estan obligats a enviar-lo amb un company a llur custodi. ¹⁷ I aquest custodi en tingui cura misericordiosament, tal com voldria que se'n tingués d'ell si es trobava en cas semblant. ¹⁸ Si queia, però, en algun altre pecat venial, que el confessi a un germà seu sacerdot; ¹⁹ i si no hi havia allí sacerdot, que el confessi al seu germà, fins que tindrà un sacerdot que l'absolgui canònicament, tal com s'ha dit. ²⁰ I que aquests no tinguin en absolut el poder d'imposar altra penitència que aquesta: *"Vés-te'n i no pequis més"* (Jn 8, 11).

²¹ A fi que s'observi millor, tingues amb tu aquest escrit fins a la Pentecosta; hi seràs amb els teus frares. ²² I aquests punts i tots els altres, poc explícits a la Regla, els procurareu d'acomplir amb l'ajuda del Senyor Déu.

Carta a fra Lleó

¹ Fra Lleó, el teu germà Francesc, salut i pau!

² Et parlo, fill meu, talment com una mare: perquè totes les paraules que hem dit pel camí, te les escric i aconsello breument en aquesta paraula tot i que després et convingui de venir a mi per consell perquè així t'aconsello: Qualsevol manera que et sembla millor d'agradar el

Senyor Déu, i de seguir-ne les petjades i la pobresa, poseu-la¹¹³ en pràctica amb la benedicció del Senyor Déu i la meva obediència. ⁴ I si t'és necessari a l'ànima per a un altre consol teu i vols venir a mi, Lleó, vine.

Carta a Sant Antoni

¹A fra Antoni, bisbe meu, fra Francesc, salut!

² Em plau que expliquis als frares la sagrada teologia, mentre que, en l'estudi d'aquesta, no extingeixis l'esperit d'oració i de devoció, tal com es conté en la Regla.

d) Pregàries i Iloances

Pregària davant el Crucifix de Sant Damià

¹ Déu sobirà i gloriós, ² il·lumineu les tenebres del meu cor ³i doneu-me una fe recta, una esperança certa i una caritat perfecta, ⁴ seny i coneixement, Senyor, ⁵ per tal que acompleixi el vostre manament sant i verídic.

Pregària «Absorbeat»

¹ Senyor, que la força abrusadora i mel·líflua del vostre amor absorbeixi el meu esperit per damunt de tot el que hi ha sota el cel, ² a fi que jo mori per amor del vostre amor, quan us heu dignat de morir per amor del meu amor.

Exhortació a la Iloança de Déu

¹ Temeu el Senyor i doneu-li honor (Ap. 14, 7).

² Digne és el Senyor de rebre Iloança i honor (Ap. 4, 11).

³ Tots els qui temeu el Senyor, Iloeu-lo (Sl 21, 24).

¹¹³ Aquest plural podria ser un *lapsus*, o bé podria adreçar-se a un grup de frares que estan amb fra Lleó.

- ⁴ Déu vos salve, Maria, plena de gràcia, el Senyor és amb vós (Lc 1, 28).
- ⁵ Lloeu-lo, cel i terra.
- ⁶ Lloeu el Senyor, tots els rius.
- ⁷ Beneïu el Senyor, fills de Déu (Dn. 3, 82).
- ⁸ Aquest és el dia que ha fet el Senyor, exultem i alegrem-nos en ell (SI 117, 24). Al·leluia, Al·leluia, Al·leluia! Rei d'Israel (Jn 12, 13).
- ⁹ Que tot esperit lloï el Senyor (SI 150, 6).
- ¹⁰ Lloeu el Senyor, perquè és bo (SI 146, 1); tots els qui llegiu aquestes coses, beneïu el Senyor (SI 102, 21).
- ¹¹ Totes les criatures, beneïu el Senyor (SI 102, 22).
- ¹² Tots els ocells del cel, lloeu el Senyor (Dn 3, 80).
- ¹³ Tots els nois, lloeu el Senyor (SI 112, 1).
- ¹⁴ Joves i noies, lloeu el Senyor (SI 148, 12).
- ¹⁵ Digne és l'Anyell, que ha estat immolat, de rebre lloança, glòria i honor (Ap. 5, 12).
- ¹⁶ Beneïda sigui la santa Trinitat i la indivisa Unitat.
- ¹⁷ Sant Miquel Arcàngel, defenseu-nos en el combat.

Paràfrasi del Parenostre

- ¹ Oh santíssim *Pare nostre*:
creador, redemptor, consolador
i Salvador nostre.
- ² *Que esteu en els cels*:
en els àngels i en els sants;
il·luminant-los per al coneixement,
perquè vós, Senyor, sou llum;
inflamant-los a l'amor, perquè vós,
Senyor, sou amor;
habitant en ells i omplint-los per a la benaurança,
perquè vós, Senyor, sou bé sobirà,
etern, de qui dimana tot bé,
sense el qual no hi ha cap bé.
- ³ *Sigui santificat el vostre nom*:
esdevingui clara en nosaltres
la coneixença de vós,
perquè coneguem quina és *l'amplitud*
dels vostres beneficis,
la llargària de les vostres promeses,
la sublimitat de la vostra majestat *i*

*la profunditat dels vostres judicis*¹¹⁴.

⁴ Vinguí el vostre regne:

a fi que vós regneu en nosaltres
per la gràcia i ens feu venir al vostre regne
on és manifesta la Visió de vós,
perfecte l'amor de Vós,
benaurada la companyia de Vós,
sempiterna la fruïció de Vós.

⁵ Faci's la vostra voluntat com al cel,

també a la terra: a fi que us estimem amb tot el cor,
pensant tothora en Vós;

amb tota l'ànima, tothora desitjant-vos;

amb tota la ment, dirigint a vós totes les nostres intencions,
cercant en tot l'honor vostre;

i amb totes les nostres forces

destinant totes les nostres forces i

els sentits de l'ànima i del cos en

obsequi del vostre amor i no pas en altra cosa;

i estimem el nostre proïisme

com a nosaltres mateixos¹¹⁵

atraient tothom al vostre amor

segons les nostres forces,

alegrant-nos dels béns d'altri com dels nostres,

compadint-los en els mals

i no fent cap ofensa a ningú¹¹⁶.

⁶ El nostre pa de cada dia:

el vostre Fill benamat, nostre Senyor Jesucrist,

doneu-nos-el avui: en memòria,

intel·ligència i reverència de l'amor

que ens ha tingut i de tot el que per nosaltres digué, féu i sofrí.

⁷ I perdoneu els nostres deutes:

per la vostra misericòrdia inefable,

per la virtut de la Passió del vostre Fill benamat,

i pels mèrits i la intercessió de la beatíssima Verge Maria

i de tots els vostres elegits.

⁸ Així com nosaltres perdonem els nostres deutors:

i allò que no perdonem plenament feu Vós,

Senyor, que nosaltres ho perdonem plenament,

a fi que, a causa vostra,

estimem de debò els enemics i intercedim

¹¹⁴ Cf. Ef. 3, 18.

¹¹⁵ Cf. Lc. 10, 27.

¹¹⁶ Cf. 2 Co. 6, 3.

devotament per elis prop de Vós,
no tornant a ningú mal per mal (Rm 12, 17)
i ens apliquem a ésser útils a tothom en Vós.

⁹ *I no ens induïu a la temptació:*

oculta o manifesta,
sobtada o insistent.

¹⁰ *Ans deslliureu-nos del mal:*

passat, present i venidor.
Glòria al Pare, etc.

Lloances que han d'ésser dites a totes les Hores

Rúbrica: Comencen les lloances que el beatíssim pare nostre sant Francesc va compondre i que deia a totes les hores del dia i de la nit i abans de l'ofici de la benaurada Verge Maria, i que començava així: *Santíssim Pare nostre que esteu en els cels*, etc. amb *Glòria*. Després es diuen les lloances.

¹ Sant, sant, sant, Senyor Déu totpoderós

el qui és, el qui era i el qui ha de venir (Ap. 4, 8):

I lloem-lo i exalcem-lo pels segles (Dn. 3, 57 ss.)¹¹⁷

² Digne sou, Senyor Déu nostre,

de rebre la lloança,

la glòria i l'honor *i la benedicció* (Ap. 4, 11):

I lloem-lo i exalcem-lo pels segles.

³ Digne és l'anyell,

que ha estat immolat,

de rebre el poder i la divinitat

i la saviesa i la força i l'honor i

la glòria i la benedicció (Ap 5, 12):

I lloem-lo i exalcem-lo pels segles.

⁴ Beneïm el Pare i el Fill amb l'Esperit Sant¹¹⁸

I lloem-lo i exalcem-lo pels segles.

⁵ Beneïu el Senyor, obres totes del Senyor (Dn 3, 57):

I lloem-lo i exalcem-lo pels segles.

⁶ Diguem una lloança al nostre Déu tots els seus servents i els qui temeü

Déu, petits i grans (Ap. 19, 5):

I lloem-lo i exalcem-lo pels segles.

⁷ Que lloïn *el qui és gloriós* els cels i la terra¹¹⁹:

I lloem-lo i exalcem-lo pels segles.

¹¹⁷ Donem el text en rodó i indiquem en cursiva allò que sant Francesc hi afegí.

¹¹⁸ Conclusió litúrgica del «Càntic dels tres joves» (Dn 3, 52-90).

¹¹⁹ Cf. Sl 38, 65 del Salteri Romà. 121. Cf. Lc 18, 19.

⁸ I tota criatura que hi ha en el cel i sobre la terra
i les que hi ha sota la terra i el mar, i les que hi ha en ell (Ap 5,
13): I lloem-lo i exaltem-lo pels segles.

⁹ Glòria al Pare, al Fill i a l'Esperit Sant:
I lloem-lo i exaltem-lo pels segles.

¹⁰ Com era al principi, ara i sempre i pels segles dels segles.
Amén.
I lloem-lo i exaltem-lo pels segles.

¹¹ ORACIÓ

Déu totpoderós, santíssim, altíssim i sobirà, tot bé, summe bé, bé complet, que sou l'únic bo¹²⁰; feu que us tributem tota lloança, tota glòria, tota grada, tot honor, tota benedicció i tots els béns. Que es faci, que es faci! Amén.

Ofici de la Passió del Senyor¹²¹

Introducció

Comencen els salms que el nostre beatíssim pare Francesc disposà en reverència i memòria i lloança de la Passió del Senyor. Se n'ha de dir un per a cada hora del dia i de la nit. I comencen des de les completes del Divendres Sant, perquè aquella nit fou traït i pres nostre Senyor Jesucrist. I adona't que el benaurat Francesc deia així aquest ofici: De primer deia l'oració que ens ensenyà el Senyor i Mestre: *Oh santíssim Pare Nostre*, etc. amb les lloances, és a dir: *Sant, Sant, Sant*, con es conté més amunt. Acabades les lloances amb l'oració, començava aquesta antífona, això és: *Santa Verge Maria*. Primerament deia els salms de santa Maria; després deia els altres salms que havia escollit, i, a l'acabament de tots els salms aquesta antífona: *Santa Verge Maria*. Acabada l'antífona, s'havia donat fi a l'ofici.

¹²⁰ Cf. 18,19.

¹²¹ Com que aquest Ofici és una composició feta a base de textos bíblics, sobretot dels salms, donem tot el text en rodó i assenyallem en cursiva allò que sant Francesc afegeix o canvia. A més, la versió respecta plenament el text llatí de l'Esclat que sant Francesc tenia a la mà i interpretava al peu de la lletra. En les indicacions dels salms, fem notar la distinció entre Salteri Romà (R) i Salteri Gal·licà (G).

I PART

PER AL TRIDU SAGRAT DE LA SETMANA SANTA I PER A LES FÈRIES DE L'ANY

Completes

Antifona: Santa Verge Maria.

SALM I

¹ Oh Déu, us he exposat la meva vida;*

heu posat les meves llàgrimes davant vostre (SI 55, 8-9).

² Tots els meus enemics rumiaven mals contra meu (SI 40, 8 R)* i han tingut consell plegats (S170, 10 G)

³ I contra mi han posat mals, per vosaltres* i odi, en canvi del meu amor (SI 108, 5).

⁴ En comptes d'estimar-me em denigraven,* però jo pregava (SI 108, 4).

⁵ Pare sant meu (Jn 17, 11), Rei del cel i de la terra, no us aparteu de mi,* car la tribulació és a prop, i no hi ha qui ajudi (SI 21, 12 R).

⁶ Que es facin enrere els meus enemics;* qualsevol dia que us invoqui, heus ací que he conegut que sou el meu Déu (SI 55, 10 R).

⁷ Els meus amics i els meus veïns s'han atansat contra meu, però s'han aturat;* i els meus veïns s'han aturat al lluny (SI 37, 12 R).

⁸ Heu posat lluny de mi els meus coneguts,* que m'han tingut en abominació; he estat lliurat i no podia escapar-me (SI 87, 9 R).

⁹ Pare sant (Jn 17, 11), no allunyeu de mi el vostre auxili (SI 21, 20),* Déu meu, mireu per socórrer-me (SI 70,

12). ¹⁰ Ateneu a ajudar-me:* Senyor Déu de la meua salvació (Sl 37, 23). Glòria al Pare i al Fill, etc.

Antífona: Santa Verge Maria, cap dona nascuda en el món no se us assembla, filla i serventa de l'Altíssim sobirà Rei Pare celestial, mare del santíssim Senyor Nostre Jesucrist, esposa de l'Esperit Sant; pregueu per nosaltres amb sant Miquel Arcàngel, i amb totes les virtuts dels cels i amb tots els sants, prop del vostre santíssim benamat Fill, Senyor i Mestre. Glòria al Pare. Com era.

Adona't que aquesta antífona suava posada es diu a totes les hores; i es diu per antífona, capítol, himne, verset i oració; i a matines i a totes les hores, igualment. Res més no deia en aquelles sinó aquesta antífona amb els seus salms. A l'acabament de l'ofici el benaurat Francesc sempre deia:

Oració: Beneim el Senyor Déu vivent i veritable¹²²; retornem-li sempre la Lloança, la glòria, l'honor, la benedicció i totes les coses. Amén. Amén. Faci's. Faci's.

Matines

Antífona: Santa Verge Maria.

SALM II

¹ Senyor Déu, salvador meu,*
de dia i de nit clamo a Vós (Sl 87, 2).
² Que la meua oració entri a la vostra presència;* inclineu la vostra orella al meu prec (Sl 87, 3).
³ Ateneu la meua ànima i allibereu-la;* allibereu-me a causa dels meus enemics (Sl 68, 19).
⁴ Car Vós sou qui em traguéreu del ventre;*
Vós la meua esperança des dels pits de la mare:
a Vós vaig ésser lliurat des de les entranyes (Sl 21, 10).
⁵ Des del si de la meua mare Vós sou el meu Déu;*

¹²² Cf. 1Ts 1, 9.

no us aparteu de mi (Sl 21, 11).
6 Vós coneixeu el meu oprobí i la meva confusió* i la meva ignomínia (Sl 68, 20).
7 Són a la vostra presència tots els qui m'atribolen,*
el meu cor ha esperat l'improperi i la misèria (Sl 68, 21).
8 I he esperat qui compartís amb mi la tristesa i no hi ha hagut ningú* i qui em consolés i no l'he trobat (Sl 68, 21).
9 Oh Déu, els malvats s'han aixecat contra meu*
i la sinagoga dels poderosos han demanat la meva ànima i no us han posat a Vós davant dels seus ulls.
10 Se m'ha considerat com un dels qui baixen a la tomba;*
he esdevingut com un home sense ajut, lliure entre els morts (S187, 5-6).
"Vós sou el santíssim Pare meu:
el meu Rei i el meu Déu (Sl 43, 5).
12 Ateneu a ajudar-me:*
Senyor Déu de la meva salvació (Sl 37, 23).

Prima

Antífona: Santa Verge Maria.

SALM III

1 Compadiu-vos de mi, oh Déu, compadiu-vos de mi,* car en Vós confia la meva ànima (Sl 56, 2).
2 I esperaré a l'ombra de les vostres ales,* fins que passi la iniquitat (Sl 56, 2).
3 Clamaré al *meu santíssim Pare* altíssim;* a Déu que m'ha fet el bé (Sl 56, 3).
4 Ha enviat des del cel i m'ha

deslliurat;* ha donat a l'oprobí els qui em trepitgen (SI 56, 4).

⁵ Déu m'ha fet arribar la seva misericòrdia i la seva veritat;* m'ha deslliurat l'ànima (S156, 4-5 R) dels meus enemics fortíssims i dels qui m'han odiat, car s'han enfortit contra meu (SI 17, 18).

⁶ Han parat un llaç als meus peus* i m'han doblegat l'ànima (SI 56, 7).

⁷ Davant meu han cavat una fossa* i hi han caigut (SI 56, 7).

⁸ El meu cor està preparat, oh Déu, el meu cor està preparat;* cantaré i salmejaré (SI 56, 8).

⁹ Aixeca't, glòria meva, aixeca't salten i cítara* m'aixecaré a l'alba (S1 56, 9).

¹⁰ Us confessaré entre els pobles, Senyor* i us diré un salm entre les nacions (SI 56, 10).

¹¹ Perquè la vostra misericòrdia ha estat enalçada fins als cels* i la vostra veritat fins als núvols (SI 56, 11).

¹² Alceu-vos cel amunt, oh Déu,* i la vostra glòria sobre tota la terra (SI 56, 12).
Noti's que l'esmentat salm es diu sempre a prima.

Tèrcia

Antífona: Santa Verge Maria.

SALM IV

¹ Apiadeu-vos de mi, oh Déu, perquè l'home m'ha trepitjat;* m'ha atribolat impugnant-me tot el dia (SI 55, 2).

² Tot el dia els meus enemics m'han trepitjat,* perquè són molts els qui combaten contra meu (SI 55, 3).

³ Tots els meus enemics rumiaven mals contra meu,* i han deliberat contra mi una paraula iniqua (SI 40, 8-9 R).

⁴ Els qui guardaven la meva ànima*
s'han reunit en consell (Sl 70, 10).
⁵ Sortien a fora*
i parlaven (Sl 40, 7-R) entre ells (Sl 40, 8-G).
⁶ Tots els qui em veien es rigueren de mi;*
han parlat amb els llavis i han mogut el cap (Sl 21,
8).
⁷ Però jo sóc un cuc, no pas un home,*
befa de la gent i menyspreu del poble (Sl 21, 7).
⁸ Per damunt de tots els meus enemics he esdevingut oprobi
per als meus
veïns,*
i esglai per als meus coneguts (Sl 30, 12).
⁹ Pare sant (Jn 17, 11) no allunyeu de mi el vostre
auxili,*
vetlleu per la meva defensa (Sl 21, 20).
¹⁰ Cuiteu a defensar-me,*
Senyor Déu de la meva salvació (Sl 37, 23).

Sexta

Antifona: Santa Verge Maria.

SALM V

¹ Amb la meua veu he clamat al
Senyor,*
amb la meua veu he suplicat al Senyor (Sl 141, 2).
² Vesso davant seu la meua oració,*
i paleso davant seu el meu destret (Sl 141, 3).
³ En defallir el meu esperit dintre meu,
també. Vós heu conegut les meves sendes (Sl 141, 4).
⁴ Al camí per on passava,*
superbs han amagat un llaç (Sl 141, 4-R).
⁵ Esguardava a la dreta i ho veia,*
i no hi havia qui em conegués (Sl 141, 5).
⁶ S'ha perdut per a mi la fugida,
i no hi ha qui s'ocupi de la meua ànima (Sl 141, 5).
⁷ Car per Vós he sostingut l'oprobí,*
i la confusió ha cobert el meu rostre (Sl 68, 8).
⁸ He esdevingut un estrany als meus germans,*
i un pelegrí per als fills de la meua mare (Sl 68, 9).

⁹ *Pare Sant* (Jn 17, 11), el zel de casa vostra em devorà,*
i els ultratges dels vostres ultratjadors han caigut damunt
meu (Sl 68,10).

¹⁰ S'han alegrat contra meu i s'han aliat;*
els assots m'han caigut al damunt i ho ignorava (Sl
34, 15).

¹¹ S'han multiplicat per damunt dels cabells del meu
cap*
els qui m'odien perquè sí (Sl 68, 5).

¹² S'han enfortit els meus enemics que m'han perseguit
injustament,*
allò que no he pres aleshores ho retornava (Sl 68, 5).

¹³ En aixecar-se els testimonis inics,*
em preguntaven el que jo no sabia (Sl 34, 11).

¹⁴ Em retornaven mal per bé (Sl 34, 12),
i em desacreditaven,*
perquè seguia la bondat (Sl 37, 21).

¹⁵ Vós sou el meu santíssim Pare,*
Rei meu i Déu meu i 43,5).

¹⁶ Cuiteu a defensar-me,*
Senyor Déu de la meva salvació (Sl 37, 23).

Nona

Antífona: Santa Verge Maria.

SALM VI

¹ Oh, tots vosaltres, els qui passeu pel camí,*
ateneu i vegeu si hi ha dolor com el meu dolor (Lm 1, 12).

² Car m'ha envoltat una munió de gossos *,
i el consell dels malfactors m'ha assetjat (Ps 21, 17).

³ 1 ells mateixos m'han mirat i m'han contemplat*
s'han dividit els meus vestits i s'han fet a sorts la meva túnica
(Sl 21, 18-19).

⁴ Han foradat les meves mans i els meus peus,
i han comptat tots els meus ossos (Sl 21, 17-18-
R).

⁵ Han badat llur boca contra meu*
com el lleó que esbocina i bruela (Sl 21, 14).

⁶ Com l'aigua m'he escolat;
s'han desllorigat tots els meus ossos (Sl 21,

15).

⁷ El meu cor s'ha tornat com cera fosa*
dintre les meves entranyes (Sl 21, 15-R).

⁸ El meu vigor s'ha assecat com terrissa*
i la llengua se m'ha encastat al paladar (Sl 21,
16).

⁹1 m'han donat fel per menjar,*
i amb vinagre han abeurat la meva set (Sl 68, 22).

¹⁰ Em conduïren a la pols de la mort (Sl 21, 16)*
i van augmentar el dolor de les meves nafres (Sl 168, 27).

¹¹ I jo m'he adormit i m'he aixecat (Sl 3, 6-R)*
i el meu Pare santíssim m'ha acollit amb glòria (Sl 72, 24-
R).

¹² Pare sant (Jn 17, 11), heu pres la meva mà dreta i en la
vostra
voluntat m'heu conduït,
i m'heu acollit amb glòria (Sl 72, 24-R).

¹³ Perquè, què tinc jo en el cel*
i fora de Vós, què he volgut damunt la terra? (Sl 172, 25).

¹⁴ Vegeu, vegeu, que jo sóc Déu, diu el Senyor;*
seré exalçat entre tots els pobres i seré exalçat a la terra (Sl
45, 11).

¹⁵ Beneït el Senyor, Déu d'Israel (Lc 1, 68) que rescata
les ànimes dels
seus servents amb la seva pròpia i santíssima sang,
i no abandonarà tots els qui esperen en ell (Sl 33,
23-R).

¹⁶ I sabem que ve,
que vindrà a judicar la justícia (Sl 95, 13-R).

Vespres

Antífona: Santa Verge Maria.

1 SALM VII

¹ Aplaudiu totes les nacions,*
aclameu Déu amb veu d'exultança (Sl 146,
2).

² Perquè el Senyor és excels,*
terrible, Rei gran sobre tota la terra (Sl 46, 3).

³ Perquè el santíssim Pare del cel,

Rei nostre abans dels segles,*
ha enviat des de dalt el seu Fill benamat
i ha obrat la salvació enmig de la terra (SI 73, 12).
4 Que els cels se n'alegrin i exulti la terra,
que bramuli el mar i la seva plenitud,*
se n'alegraran els camps i tot el que hi ha (S195,
11-12).
5 Canteu-li un càntic nou,*
Canteu al Senyor, tota la terra (SI 95, 1).
6 Car el Senyor és gran i digne d'ésser molt
lloat;*
és terrible sobre tots els déus (SI 95, 4).
7 Doneu al Senyor, famílies dels pobles,
doneu al Senyor glòria i honor,*
doneu al Senyor la glòria del seu nom (SI 95, 7-8).
8 Preneu els vostres cossos i porteu a coll la
seva santa creu,* i seguiu fins a la fi els seus
santíssims preceptes¹²³.
9 Que tremoli davant d'ell tota la terra;*
digueu a tots els pobles que el Senyor
ha regnat des de la creu ¹²⁴ (SI 95, 9-10 G/R).

(Fins aquí es diu cada dia, del Divendres Sant a l'Ascensió.
Però a la festa de l'Ascensió s'hi afegeixen aquests versets:)

¹⁰I se'n pujà als cels i se'n va a la dreta del santíssim Pare
en els cels¹²⁵;
alceu-vos cels amunt, oh Déu,*
i la vostra glòria sobre tota la terra (SI 56, 12).
¹¹ sabem que ve,*
que vindrà a judicar la justícia (SI 95, 13 R).

I adona't que des de l'Ascensió fins a l'Advent del Senyor aquest salm es diu diàriament de la mateixa manera, a saber: Totes les nacions, amb els versets suara esmentats, dient-hi Glòria al Pare on s'acaba el salm, això és: que vindrà a judicar la justícia.

Adona't que aquests salms esmentats es diuen des del Divendres Sant fins al diumenge de la Resurrecció. De la mateixa manera es diuen des de l'octava de la Pentecosta fins a l'Advent del Senyor i de l'octava de l'Epifania fins a la Resurrecció del Senyor, fora dels diumenges i festes principals, en què no es diuen; els altres dies, es diuen diàriament.

¹²³ Cf. Lc. 14, 17 i 1Pe. 2,21.

¹²⁴ . El text llatí diu, d'acord amb la litúrgia: *regnavit a ligno*: «ha regnat des del fust*».

¹²⁵ Cf. el símbol niceno-constantinopolità.

II PART

PER AL TEMPS PASQUAL

*El Dissabte Sant, això és,
acabat el dia del Dissabte*

Completes

Antífona: Santa Verge Maria.

SALM VIII

¹ Oh Déu, veniu a ajudar-me; *
Senyor, afanyeu-vos a socorre'm.
² Que siguin confosos i avergonyits, *
els qui cerquen la meva ànima.
³ Que reculin i es ruboritzin *
els qui em volen mals.
⁴ Que se'n tornin a l'instant ruboritzats *
els qui em diuen: t'està bé! t'està bé!
⁵ Que exultin i s'alegrin en vós tots els qui us cerquen, *
i els qui estimen la vostra salvació, que diguin sempre:
Que el Senyor sigui magnificat!
⁶ En veritat que jo sóc necessitat i pobre. *
Oh Déu, ajudeu-me!
⁷ Vós sou qui m'ajudeu i m'allibereu: *
Senyor, no trigueu! (Sl 69, 2-6).

(I es diu cada dia a completes fins a l'octava de la Pentecosta.)

DIUMENGE DE RESURRECCIÓ

Matines

Antífona: Santa Verge Maria.

SALM IX

¹ Canteu al Senyor un càntic nou, *
perquè ha fet meravelles (S197, 1).
² Ha sacrificat el seu Fill benamat la seva
dreta *

i el seu braç sant (S197, 1).

³ El Senyor ha fet conèixer la seva salvació,*
ha revelat la seva justícia a la vista de les nacions (SI
97, 2).

⁴ Aquell dia el Senyor envià la seva misericòrdia*
i el seu càntic a la nit (S141, 9).

⁵ Aquest és el dia que ha fet el Senyor:*
exultem i alegrem-nos-en! (SI 117, 24).

⁶ Beneït el qui ve en el nom del Senyor.*
el Senyor és Déu, i ens ha il·luminat (SI
117, 26-27).

⁷ Que els cels se n'alegrin i exulti la terra
que bramuli el mar i la seva plenitud,*
se n'alegraran els camps i tot el que hi ha (S195,
11-12).

⁸ Doneu al Senyor, famílies dels pobles,
doneu al Senyor glòria i honor,*
doneu al Senyor la glòria del seu nom (SI 95, 7-8).

Fins ací es diu diàriament des del diumenge de Resurrecció fins a la festa de l'Ascensió a totes les hores, fora de les vespres i completes i prima. A la nit de l'Ascensió s'hi afegixen aquests versets:

⁹ Canteu a Déu, reialmes de la terra,*
salmegeu al Senyor (SI 67, 33).

¹⁰ Canteu salms a Déu, que puja sobre el cel dels
cels,*
a l'orient (SI 67, 33-34).

¹¹ Heus ací que donarà fortalesa a la seva veu;
doneu glòria a Déu per Israel;*
la seva magnificència i la seva força són dalt els núvols (SI
67, 34-35).

¹² Déu és admirable en els seus sants:*
el Déu d'Israel, ell mateix donarà força i fortalesa al seu
poble;
que Déu sigui beneït (SI 67, 36). Glòria.

I adona't que aquest salm es diu cada dia des de l'Ascensió del Senyor fins a l'octava de Pentecosta amb els versets esmentats, a matines, i a tèrcia, i a sexta i a nona, dient *Glòria al Pare* allà on es diu Que Déu sigui beneït, i no en altre lloc.

Adona't també que de la mateixa manera solament es diu a matines els diumenges i les festes principals des de l'octava de Pentecosta fins a l'Advent del Senyor, i de l'octava de l'Epifania fins al Dijous Sant, car en aquest dia el Senyor menjà la pasqua amb els seus deixebles; o es pot dir un altre salm a matines i a vespres, quan es vulgui, és a dir: *Us exaltaré, Senyor*, etc. (S129) tal com es troba al Salteri; i això des del diumenge de Resurrecció fins a la festa de l'Ascensió, i no més.

Prima

Antífona: Santa Verge Maria.

Salm: Apiadeu-vos de mi, oh Déu, apiadeu-vos de mi, com més amunt (Salm III).

Tèrcia, sexta i nona

Es diu el salm: Canteu, com més amunt (Salm IX)

Vespres

Salm: Aplaudiu, totes les nacions, com més amunt (Salm VII).

III PART

PER ALS DIUMENGES I FESTES PRINCIPALS

Comencen uns altres salms que, semblantment, disposà el nostre molt benaurat pare Francesc, que s'han de dir en comptes dels salms esmentats de la Passió del Senyor els diumenges i festes principals des de l'octava de la Pentecosta fins a l'Advent i des de l'Epifania fins al Dijous Sant. Mira, doncs, que es diguin en aquest dia, car és la Pasqua del Senyor.

Completes

Antífona: Santa Verge Maria.

Salm: Oh Déu, veniu a ajudar-me, tal com es troba al salteri (Salm VIII).

Matines

Antífona: Santa Verge Maria.

Salm: Canteu, com més amunt (Salm IX).

Prima

Antífona: Santa Verge Maria.

Salm: Compadiu-vos de mi, oh Déu, compadiu-vos de mi, com més amunt (Salm III).

Tèrcia

Antifona: Santa Verge Maria.

SALM X

- ¹ Aclameu el Senyor tota la terra,
canteu un salm al seu nom;*
doneu glòria a la seva lloança (SI 65, 1-2).
- ² Digueu a Déu: «Que en són de terribles
les vostres obres, Senyor;*
en la grandesa de la vostra força,
els vostres enemics us adularan» (SI 65, 3).
- ³ Que tota la terra us adori i us canti;*
que digui un salm al vostre nom (65, 4).
- ⁴ Tots els qui temeu Déu, veniu, oiïu i
cantaré*
quant ha fet a la meva ànima (SI 65, 16).
- ⁵ Li vaig clamar amb la meva boca,
i vaig exultar sota la meva llengua (SI 65,
17)¹²⁶.
- ⁶ I des del seu temple sant escoltà la meva
veu*
i el meu crit és a la seva presència (SI 17, 7).
- ⁷ Pobles, beneïu el nostre Senyor;
feu sentir el vostre crit a lloança seva (SI 65,
8).
- ⁸ Totes les tribus de la terra seran beneïdes en
ell;*
tots els pobles el magnificaran (SI 71, 17).
- ⁹ Beneït sigui el Senyor, Déu d'Israel,*
l'únic que fa grans meravelles (SI 71, 18-R).
- ¹⁰ I beneït per sempre el nom de la seva
majestat;*
i tota la terra s'omplirà de la seva majestat. Faci's, faci's
(S171, 19).

¹²⁶ En el sentit que l'ajut va arribar mentre encara clamava.

Sexta

Antífona: Santa Verge Maria.

SALM XI

- ¹ Que el Senyor t'escolti el dia de la tribulació,*
que t'empari el nom del Déu de Jacob (Sl 19, 2).
- ² Que t'ajudi des del santuari,*
i que t'esguardi des de Sió (Sl 19, 3).
- ³ Que tingui present tot el teu sacrifici,*
que el teu holocaust sigui ric (Sl 19, 4).
- ⁴ Que et concedeixi segons el teu cor*
i confirmi tot consell teu (Sl 19, 5).
- ⁵ Ens alegrarem en la vostra salvació*
i serem enaltits en el nom del Senyor, el nostre Déu (Sl 19, 6).
- ⁶ Que el Senyor accomplixi tot allò que demanes,
ara he conegut que (Sl 19, 7)
el Senyor ha enviat el seu Fill Jesucrist,
i judicarà els pobles amb justícia (Sl 9, 9).
- ⁷ 1 el Senyor s'ha fet refugi dels pobres,
un ajut en les oportunitats i en la tribulació.*
i que esperin en Vós els qui coneixen el vostre nom (Sl 9, 10-11-R).
- ⁸ Beneït el Senyor Déu meu (Sl 143, 1)
perquè s'ha fet el meu protector i el meu refugi,*
el dia de la meva tribulació (Sl 58, 17).
- ⁹ Jo us cantaré, protector meu,
car Déu és qui m'acull;*
Déu meu, misericòrdia meva (Sl 58, 18).

Nona

Antífona: Santa Verge Maria.

SALM XII

- 1 En Vós, Senyor, he esperat, que no sigui confós per sempre,*
en la vostra justícia allibereu-me i arrabasseu-me (Sl 70, 12).

² Inclineu la vostra orella*
i salveu-me (SI 70, 2).

³ Sigueu per a mi un Déu protector i un lloc
fortificat*
per tal que em salveu (SI 70, 3).

⁴ Perquè Vós sou, Senyor, la meva paciència,*
Senyor, la meva confiança des de la meva joventut
(S170, 5).

⁵ En Vós he estat confirmat des del si matem,
des de les entranyes de la meva mare, Vós sou el meu Déu,*
el meu cant sempre és en Vós (SI 70, 6).

⁶ Que la meva boca s'ompleni de la lloança
per tal de cantar la vostra glòria,*
tot el dia la vostra grandesa.

⁷ Escolteu-me, Senyor, perquè la vostra misericòrdia és
benigna;*
esgardeu-me segons la multitud de les vostres misericòrdies
(S168, 17).

No aparteu el vostre esguard del vostre servent;*
com que estic atribolat, cuiteu a escoltar-me (SI 68, 18).

⁹ Beneït el Senyor Déu meu (SI 143 1),
perquè s'ha fet el meu empar i el meu refugi*
el dia de la meva tribulació.

¹⁰ Afavoridor meu, us cantaré, perquè Déu és el meu
empar:
Déu meu, misericòrdia meva (SI 58, 18).

Vespres

Antífona: Santa Verge Maria.

Salm: Aplaudiu, totes les nacions, *com més amunt*
(Salm VII).

IV Part

PER AL TEMPS DE L'ADVENT DEL SENYOR

Comencen uns altres salms que, semblantment, disposà el nostre molt benaurat nostre Francesc, que s'han de dir en lloc dels salms esmentats de la Passió del Senyor, des de l'Advent fins a la vigília de Nadal i no més.

Completes

Antífona: Santa Verge Maria.

SALM XIII

¹ Fins quan, Senyor, m'oblidaren fins a la fi?*

Fins quan em girareu la cara?

² Fins quan faré projectes en la meva ànima;*

dolor en el meu cor, de dia?

³ Fins quan s'exaltarà el meu enemic sobre meu?*

Mireu i escolteu-me, Senyor, Déu meu.

⁴ Il·lumineu-me els ulls, a fi que mai no m'adormi en la mort,*

a fi que mai l'enemic no digui: «He prevalgut contra ell!»

⁵ Els qui m'atribolen exultaran si veuen que vacil·lo;*

tanmateix, jo he esperat en la vostra misericòrdia.

⁶ El meu cor exultarà en la vostra salvació;

cantaré al Senyor, que em dóna béns*

i cantaré al nom del Senyor altíssim (Sl 12, 1-6).

Matines

Antífona: Santa Verge Maria.

SALM

¹ Us confessaré, Senyor, santíssim Pare,
Rei del cel i de la terra,*
perquè m'heu consolat (Is 12, 1).

² Vós sou el Déu salvador meu;*

obraré amb confiança i no temeré (Is 12, 2).

³ El Senyor és la meva força i la meva lloança;*

ell m'ha estat la salvació (Is 12, 2).

⁴ La vostra dreta, Senyor, ha estat enaltida per la fortalesa; la vostra dreta, Senyor, ha esclafat l'enemic;* amb la grandesa de la vostra glòria heu derrocat els meus adversaris (Ex 15, 6-7).

⁵ Que ho vegin els pobres i se n'alegrin;* cerqueu el Senyor i viurà la vostra ànima (S168, 33).

⁶ Que el lloïn el cel i la terra,* els mars i tots els rèptils que hi ha (SI 68, 35).

⁷ Perquè Déu salvarà Sió* i les viles de Judà seran reconstruïdes (SI 68, 36-R).

⁸ I hi habitaran* i l'adquiriran en herència (SI 68, 36).

⁹ I la descendència dels seus servents la posseirà,* i hi habitaran els qui estimen el seu nom (SI 38, 37).

Prima

Antífona: Santa Verge Maria.

Salm: Compadiu-vos de mi, oh Déu, compadiu-vos de mi, com més amunt (Salm III).

Tèrcia

Antífona: Santa Verge Maria.

Salm: Aclameu el Senyor tota la terra, *com més amunt* (Salm X).

Sexta

Antífona: Santa Verge Maria.

Salm: Que el Senyor t'escolti, *com més amunt* (Salm XI).

Nona

Antífona: Santa Verge Maria.

Salm: En vós, Senyor he esperat, *com més amunt* (Salm XII).

Vespres

Antífona: Santa Verge Maria.

Salm: Aplaudiu totes les nacions, *com abans* (Salm VII).

Adona't també que no es diu tot el salm, sinó fins al verset Que tremoli davant d'ell tota la terra; i tingues en compte que es diu tot el verset Preneu els vostres cossos. Acabat aquest verset es diu Glòria al Pare i així es diu a vespres cada dia des de l'Advent fins a la vigília de Nadal.

V PART

PER AL TEMPS DE NADAL DEL SENYOR FINS A L'OCTAVA DE L'EPIFANIA

Vespres de Nadal del Senyor

Antífona: Santa Verge Maria

SALM XV

¹ Canteu exultants a Déu el nostre ajut (Sl 80, 2);*
alegreu-vos amb el Senyor Déu viu i veritable
amb veu d'exultança (Sl 46, 2).

² Perquè el Senyor és excels,*
terrible, Rei gran sobre tota la terra (Sl 46, 3).

³ Perquè el santíssim Pare del cel, el nostre Rei
abans dels segles (Sl 73,12),

envià el seu Fill benamat des de dalt,*
i nasqué de la benaurada Verge santa Maria.

⁴ Ell m'invocà: vós sou el meu Pare (Sl 88,
27);*

i jo el faré el Primogènit, l'excels sobre els reis de la terra (Sl
88, 28).

⁵ Aquell dia, el Senyor envià la seva misericòrdia*
i el seu càntic a la nit (Sl 41, 9).

⁶ Aquest és el dia que ha fet el Senyor:*
exulteu i alegreu-vos-en (Sl 117, 24).

⁷ Perquè un santíssim infant estimat ens ha estat donat,
i ha nascut per nosaltres^{127 128} pel camí,
i ha estat posat en una menjadora,*
car no tenia lloc a l'hostal (Lc 2, 7).

¹²⁷ Cf. Is. 9, 6.

⁸ Glòria al Senyor Déu a les altures*
i a la terra pau als homes de bona voluntat (Lc 2, 14).
⁹ Que els cels se n'alegrin i exulti la terra,
que bramuli el mar i la seva plenitud,*
se n'alegraran els camps i tot el que hi ha (SI 95. 11-12).
¹⁰ Canteu-li un càntic nou,*
canteu al Senyor tota la terra (Veg. SI 95, 1).
¹¹ Perquè el Senyor és gran i molt digne d'ésser
lloat,*
terrible més que tots els déus (SI 95, 4).
¹² Doneu al Senyor, famílies dels pobles
doneu al Senyor glòria i honor;*
tributeu al Senyor la glòria del seu nom (SI 95, 7-8).
¹³ Preneu els vostres cossos
i porteu a coll la seva creu *
i seguïu fins al final els seus santíssims preceptes¹²⁸. 129

Adona't que aquest salm es diu des del Nadal del Senyor fins a l'octava de l'Epifania a totes les hores. Si algú vol dir aquest ofici del benaurat Francesc, que el digui així: D'antuvi, reciti el Pare nostre amb les lloances, és a dir: Sant, sant, sant. Finides les lloances amb l'oració, com més amunt s'ha dit, que es comenci per l'antífona Santa Verge Maria, amb el salm que està determinat per a cada hora del dia i de la nit. I que es reciti amb gran reverència.

Salutació a la benaurada Verge Maria

¹ Salve, Madona santa reina
santa Mare de Déu, Maria,
que sou Verge feta Església
² i elegida pel santíssim Pare del cel,
que consagrà amb el seu santíssim Fill benamat
i amb l'Esperit Sant Paràclit,
³ en la qual hi hagué i hi ha
tota la plenitud de la gràcia
i tot bé!
⁴ Salve, palau seu,
salve, tabernacle seu,
salve, casa seva!
⁵ Salve, vestidura seva,
salve, esclava seva,

salve, Mare seva!
6 i vosaltres, santes virtuts,
que per la gràcia
i la il·luminació de l'Esperit Sant
7 sou infoses als cors dels fidels,
a fi que d'infidels
els feu fidels a Déu!

Salutació a les virtuts

1 Salve, reina Saviesa, el Senyor et salvi
amb la teva germana, la santa i pura Simplicitat!
2 Madona santa Pobresa, el Senyor et salvi
amb la teva germana, la santa Humilitat!
3 Madona santa Caritat, et Senyor et salvi
amb la teva germana, la santa Obediència!
4 Santíssimes virtuts, a totes us salvi el Senyor,
de qui veniu i procediu!
5 Cap home no hi ha en absolut en aquest món
que pugui tenir-ne una sola de vosaltres,
si abans no mor.¹²⁹
6 Qui en posseeix una i no ofèn les altres les té totes,
7 i el qui n'ofèn una, les ofèn totes,
i no en té cap¹³⁰,
8 i cada una confon
els vicis i els pecats.
9 La santa Saviesa confon Satanàs
i totes les seves malícies.
10 La pura i santa Simplicitat
confon tota la saviesa d'aquest món¹³¹,
i la saviesa del cos.
11 La santa Pobresa confon
la cobdícia, l'avarícia
i les preocupacions d'aquest segle.
12 La santa Humilitat confon la supèrbia
i tots els homes d'aquest món
i tot el que hi ha al món¹³².

¹²⁸ Cf. Lc. 14, 17 i 1Pe. 2, 21.

¹²⁹ En el sentit de «morir a si mateix».

¹³⁰ Cf. Jm 2, 10.

¹³¹ Cf. iCo 2, 6.

¹³² En el sentit de «mundà».

¹³ La santa Caritat confon
totes les temptacions diabòliques i carnals
i tots els temors de la carn.
¹⁴ La santa Obediència confon
tots els volers corporals i carnals.
¹⁵ i té el seu cos mortificat
per a l'obediència del seu germà.
¹⁶ I està subjecte i sotmès
a tots els homes que hi ha en el món;
¹⁷ i no sols als homes
ans encara a totes les bèsties i feres,
¹⁸ a fi que puguin fer-ne tots els que vulguin,
tant com des de dalt els fos donat pel Senyor¹³³.

Lloances del Déu Altíssim

1 Vós sou sant,
Senyor Déu únic,
que feu meravelles (Sl 74, 15).
2 Vós sou fort.
Vós sou gran¹³⁴,
Vós sou altíssim,
Vós sou rei totpoderós,
Vós Pare Sant (Jn 17, 11),
rei del cel i de la terra (Mt 11, 25).
3 Vós sou tri i u, Senyor Déu de déus (Sl 135, 2).
Vós sou el bé, tot bé, el summe bé,
Senyor Déu viu i veritable (1 Ts 1, 9).
4 Vós sou amor, caritat;
Vós sou saviesa,
Vós sou humilitat,
Vós sou paciència (Sl 170, 5),
Vós sou bellesa,
Vós sou mansuetud,
Vós sou seguretat,
Vós sou quietud,
Vós sou goig,
Vós sou la nostra esperança i alegria,
Vós sou justícia,
Vós sou temprança,

¹³³ Cf. Jn 19, 11.

¹³⁴ Cf. Sl 85, 10.

Vós sou tota nostra riquesa, a bastament.
⁵ Vós sou bellesa,
Vós sou mansuetud,
Vós sou protector (Sl 30, 5),
Vós sou custodi i defensor nostre,
Vós sou fortalesa (Sl 42, 2),
Vós sou refrigeri.
⁶ Vós sou esperança nostra,
Vós sou la nostra fe,
Vós sou la nostra caritat,
Vós sou tota la nostra dolçor,
Vós sou la nostra vida eterna:
Senyor, gran i admirable,
Déu omnipotent, misericordiós Salvador.

Benedicció a fra Lleó

1 Que el Senyor et beneeixi i et guardi;
et mostri la seva faç i es compadeixi de tu.
2 Que giri el seu rostre cap a tu
i et doni la pau (Nm 6, 24-26).
3 Que el Senyor et beneeixi, fra Lleó

Càntic del germà Sol o Lloances de les creatures

1 Altíssim totpoderós i bon Senyor,
vostres són les llaors, la glòria, l'honor
i tota benedicció.
2 A Vós sol, Altíssim,
se us adiuen i cap home no és digne d'anomenar-
vos.
3 Lloat sigueu, Senyor, amb totes les creatures
especialment missenyor el germà sol,
el qual és dia i per ell ens il·lumineu.
4 I ell és bell i radiant amb gran esplendor, de
Vós,
Altíssim, porta significació.
5 Lloat sigueu, Senyor meu,
per la germana lluna i els estels,

en el cel els heu fets clars,
preciosos i bells.

⁶ Lloat sigueu, Senyor meu,
pel germà vent i per l'aire,
l'ennuolat i el serè, i tot temps,
pel qual a les vostres creatures doneu
sosteniment.

⁷ Lloat sigueu, Senyor meu,
per la germana aigua,
la qual és molt útil i humil i preciosa i casta.

⁸ Lloat sigueu, Senyor meu,
pel germà foc, pel qual ens il·lumineu de nit
i ell és bell i joganer i robust i fort.

⁹ Lloat sigueu, Senyor meu,
per la germana nostra mare la terra,
la qual ens sosté i governa
i produeix fruits diversos amb flors acolorides i herba.

¹⁰ Lloat sigueu, Senyor meu,
per aquells que perdonen pel vostre amor,
i aguanten malaltia i tribulació.

¹¹ Benaaurats els qui les aguanten en pau,
car de Vós, Altíssim, seran coronats.

¹² Lloat sigueu, Senyor meu,
per la nostra germana la mort corporal,
de qui cap home vivent no pot escapar.

¹³ ai d'aquells que moriran en pecats mortals!
Benaaurats aquells que trobarà
en la vostra santíssima voluntat,
car la mort segona no els farà mal.

¹⁴ Lloeu i beneïu el meu Senyor,
i doneu-li gràcies i serviu-lo amb gran humilitat